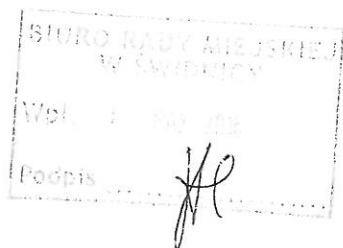

URZĄD MIEJSKI W ŚWIDNICY

„Kierunki polityki społecznej Gminy Miasto Świdnica na lata 2017-2018”

Opracował: Wydział Polityki Społecznej i Spraw Socjalnych

Opis bieżącej realizacji polityki społecznej przygotowali: *Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej, Wydział Polityki Społecznej i Spraw Socjalnych, Dzienny Dom „Senior-Wigor”, Wydział Gospodarki Mieszkaniowej, Pełnomocnik Prezydenta ds. Osób Niepełnosprawnych, Rada Seniorów, Referat Organizacji Pozarządowych, Miejska Biblioteka Publiczna, Świdnicki Uniwersytet Trzeciego Wieku.*

Październik 2016

Dokument zawiera analizę bieżącej sytuacji w Świdnicy w zakresie realizacji polityki społecznej oraz kierunki działania na następne lata dla Gminy Miasto Świdnica w zakresie głównych odbiorców (klientów) usług świadczonych w ramach polityki społecznej

Spis treści

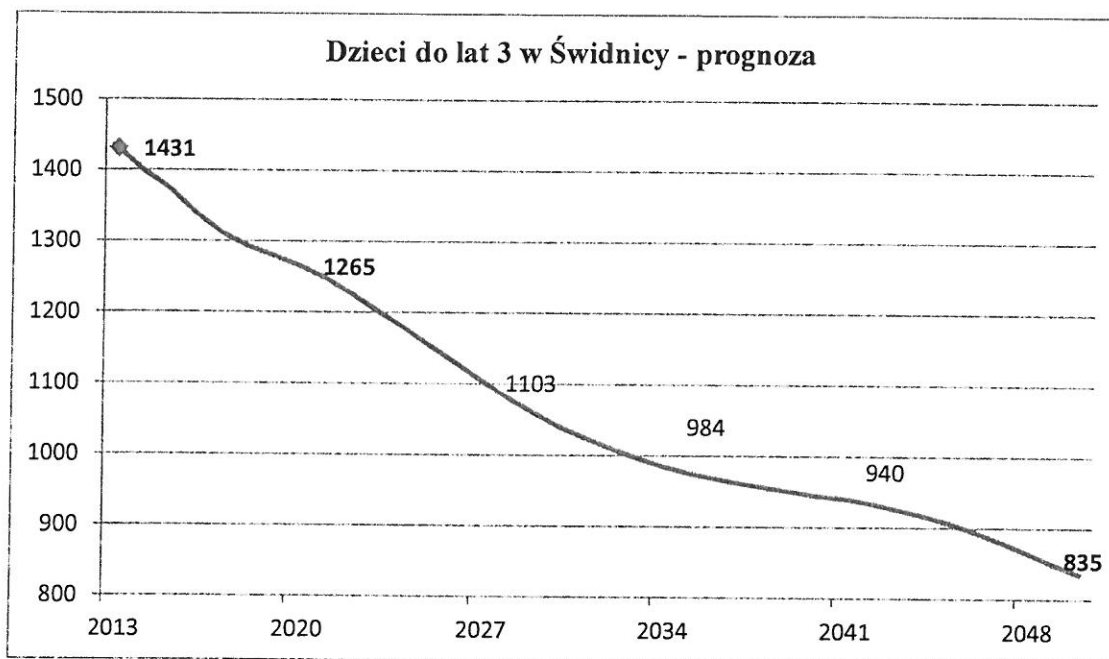
I. Rodziny z dziećmi	4
1. Żłobki i kluby dziecięce	4
2. Dotacje celowe dla podmiotów prowadzących żłobki i kluby dziecięce.....	7
3. Placówka wsparcia dziennego	8
4. Asystent rodziny	10
5. Placówki opiekuńczo-wychowawcze i rodziny zastępcze.....	12
6. Działania profilaktyczno-edukacyjno-szkoleniowe ,w tym szkoła dla rodziców i wychowawców	15
7. Zatrudnienie psychologów w szkołach.....	17
8. Świadczenia rodzinne i alimentacyjne	17
9. Rodzina 500+.....	20
10. Pomoc materialna dla uczniów.....	20
11. Dożywianie	21
12. Mieszkania komunalne i socjalne.....	23
13. Karta Dużej Rodziny	25
14. Profilaktyka zdrowotna.....	26
II. Osoby starsze i ich rodziny	29
1. Rada Seniorów	31
2. Dzienny Dom „Senior-WIGOR”	32
3. Usługi opiekuńcze i specjalistyczne usługi opiekuńcze	34
4. Domy pomocy społecznej.....	35
5. Profilaktyka zdrowotna i promocja zdrowego stylu życia.....	36
6. Bezpieczeństwo seniora i Koperta Życia.....	37
7. Kluby Seniora	39
8. Uniwersytet Trzeciego Wieku	40
9. Regionalna Koalicja Na Rzecz Zdrowego Starzenia.....	41
10. Centrum Wolontariatu	42
11. Dni Seniora	44
12. Karta Seniora.....	45
III. Rodziny uwikłane w problem uzależnień i doświadczające przemocy w rodzinie	46
1. Zespół Interdyscyplinarny ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie i procedura „Niebieskie Karty”.....	46
2. Miejska Komisja ds. Rozwiązywania Problemów Alkoholowych	47

3. Program terapeutyczny dla osób uzależnionych od alkoholu i współuzależnionych oraz uwikłanych w przemoc domową	48
4. Pomoc psychologiczna, pedagogiczna i prawna dla osób w kryzysie.....	50
5. Hostel	52
6. Działania edukacyjno-szkoleniowe dla różnych grup zawodowych.....	53
7. Wspieranie działań mających na celu promocję zdrowia i trzeźwego stylu życia wśród osób uzależnionych od alkoholu i ich rodzin.....	53
IV. Osoby pozostające bez pracy i ich rodziny	55
1. Pozyskiwanie i dystrybucja żywności (MOPS)	55
2. Zasiłki i pomoc w naturze.....	55
3. Oddłużanie mieszkań poprzez odpracowywanie zaległości czynszowych w ramach świadczenia wolontariatu (zapobieganie bezdomności)	57
4. Programy aktywizacji lokalnej.....	58
5. Prace społecznie-użyteczne	59
6. Działania aktywizujące w celu powrotu do aktywności zawodowej: wsparcie specjalistyczne – wzmocnienie psychiczne oraz podniesienie lub nabycie kwalifikacji zawodowych	60
7. Opieka nad dziećmi w wieku do lat 3 (preferencje).....	61
8. Ekonomia społeczna - kluby integracji społecznej	62
V. Osoby bezdomne	63
1. Jadłodajnie	63
2. Zapewnienie schronienia	63
3. Pomoc dla zagrożonych niskimi temperaturami	63
4. Indywidualne programy wychodzenia z bezdomności.....	64
5. Działania pomocowe nakierowane na ponowne włączenie społeczne osób bezdomnych	65
VI. Osoby z niepełnosprawnością i ich rodziny	66
1. Pełnomocnik Prezydenta ds. Osób Niepełnosprawnych.....	66
2. Działania mające na celu wspieranie osób chorych, niepełnosprawnych, w wieku senioralnym i ich rodzin oraz promocję zdrowego stylu życia	68
3. Mieszkania chronione.....	69
4. Mieszkanie treningowe i wspierane	69
5. Ekonomia społeczna - spółdzielnie socjalne.....	71
6. Grupa wsparcia dla osób z zaburzeniami psychicznymi i ich rodzin	72
7. Baza opiekunów i kuratorów osób ubezwłasnowolnionych	72
KIERUNKI POLITYKI SPOŁECZNEJ:	74
1. Rodziny z dziećmi.....	74
2. Osoby starsze i ich rodziny.....	75

3. Rodziny uwikłane w problem uzależnień i doświadczające przemocy	76
4. Osoby pozostające bez pracy i ich rodziny	77
5. Osoby bezdomne.....	78
6. Osoby z niepełnosprawnością i ich rodziny	78

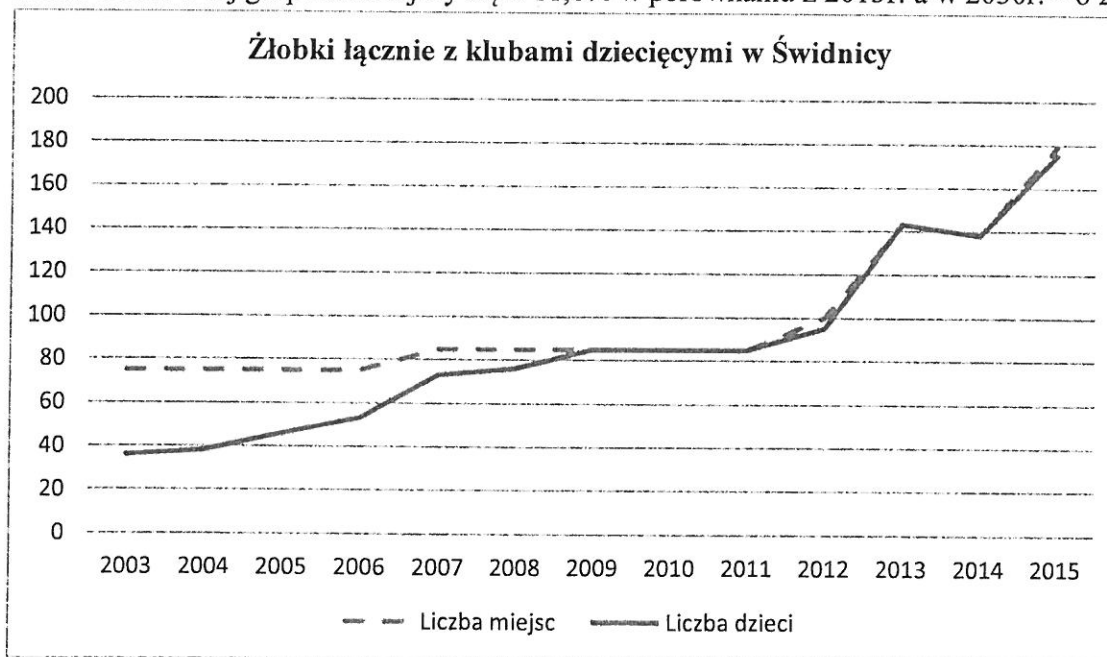
I. Rodziny z dziećmi

1. Żłobki i kluby dziecięce

Źródło: Opracowanie własne na podstawie prognozy GUS z 2013r. dla miast powiatu świdnickiego. Z braku dostępnych danych nie uwzględniono efektu programu Rodzina 500+

Trend demograficzny pokazuje wyraźny spadek liczby dzieci w wieku żłobkowym. W 2020 r. liczba dzieci w tej grupie zmniejszy się o 11,6% w porównaniu z 2013r. a w 2030r. – o 27%.

Źródło: GUS, Bank Danych Lokalnych

W okresie wysokiego bezrobocia w Świdnicy notowano wolne miejsca w żłobkach. W latach poprawy na rynku pracy, wolne miejsca w żłobkach zostały wypełnione.

Ustawa o opiece nad dziećmi w wieku do lat 3 z 4 lutego 2011 r. to pierwszy akt prawny w Polsce, który poświęcony jest usługom dla najmłodszych dzieci. W myśl tej ustawy żłobki przestały być instytucjami systemu zdrowia, a stały się elementem polityki społecznej. Ustawa wprowadziła zmiany w organizacji żłobków oraz umożliwiła tworzenie, oprócz żłobków, nowych form opieki nad dziećmi poniżej 3 roku życia, takich jak: 1) klub dziecięcy, 2) dzienny opiekun, 3) niania.

Ustawa o opiece nad dziećmi w wieku do lat 3 tworzy warunki rozwoju różnorodnych form opieki nad małymi dziećmi, umożliwiając rodzicom podjęcie pracy zawodowej oraz dając możliwość wyboru formy opieki nad małym dzieckiem. Prezydent Miast Świdnicy prowadzi rejestr żłobków i klubów dziecięcych, funkcjonujących na terenie miasta.

W Gminie Miasto Świdnica funkcjonuje i figuruje w rejestrze żłobków i klubów dziecięcych, 10 placówek opieki nad dziećmi w wieku do lat 3, w tym: 1 żłobek publiczny i 9 placówek niepublicznych, z których 5 to żłobki niepubliczne oraz 4 - to kluby dziecięce (niepubliczne). Żłobek publiczny dysponuje 100 miejscami opieki żłobkowej. Liczba miejsc w żłobkach niepublicznych to 89, a w klubach dziecięcych – 61. Razem placówki niepubliczne dysponują 150 miejscami. Ogółem miejsc opieki – 250 (stan na 12 września 2016).

W Gminie budowany jest drugi żłobek samorządowy na osiedlu Zawiszów z przeznaczeniem na 100 miejsc opieki.

Poniżej przedstawiono zestawienie ilości placówek oraz miejsc opieki nad dziećmi w wieku do 3 lat w rozbiciu na lata 2013-2016 w Gminie Miasto Świdnica

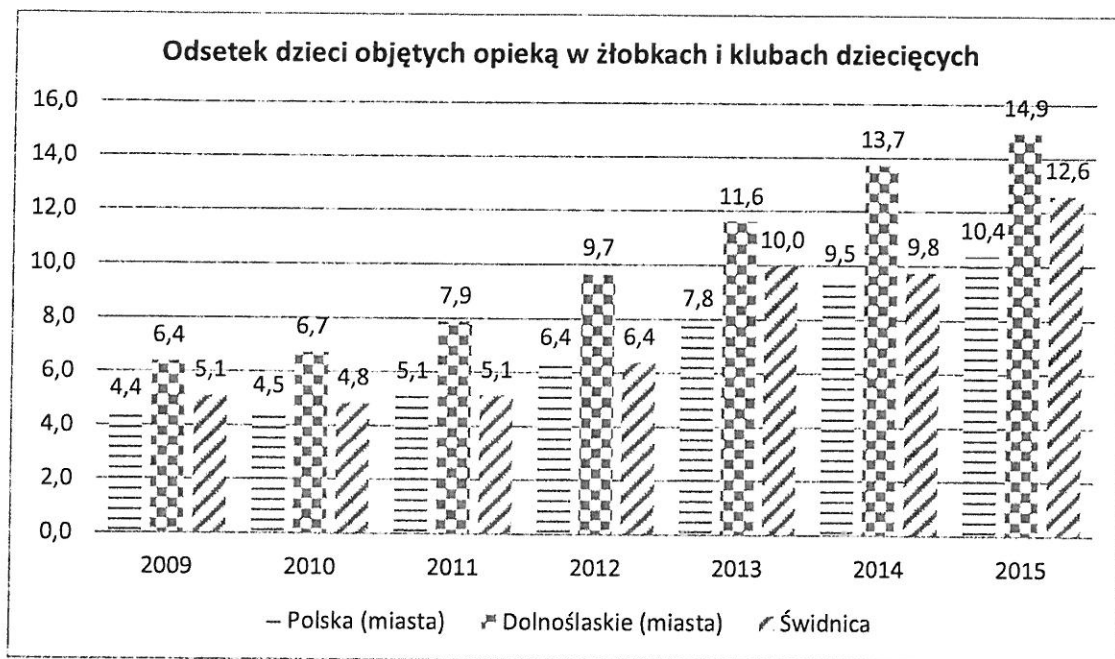
Tabela

Ilość placówek i miejsc opieki nad dziećmi w wieku do 3 lat w GMS w latach 2013-2016

Lp	Typ/rodzaj placówki	2013		2014		2015		2016	
		Placówki	Miejsca	Placówki	Miejsca	Placówki	Miejsca	Placówki	Miejsca
1.	Żłobek Miejski nr 1	1	85	1	85	1	100	1	100
2.	Żłobki niepubliczne	2	23	2	23	4	69	5	89
3.	Kluby dziecięce	1	8	2	23	4	54	4	61
4.	Ogółem placówki niepubliczne	3	31	4	46	8	123	9	150

Źródło: Rejestr żłobków i klubów dziecięcych.

Od wejścia w życie ustawy o opiece nad dziećmi w wieku do lat 3. notuje się dynamiczny wzrost liczby miejsc w placówkach niepublicznych. W 2016r. liczba tych miejsc przekroczyła o 50% liczbę miejsc w żłobkach publicznych. Na ten efekt miała wpływ poprawa na rynku pracy. Wzrost liczby miejsc w żłobkach niepublicznych obserwuje się także w kraju.

Źródło: GUS, Bank Danych Lokalnych

Według prognozy demograficznej w 2016r. w Świdnicy liczba dzieci w wieku do lat 3 osiągnie wartość 1339. Natomiast po wybudowaniu żłobka na Zawiszowie liczba miejsc w żłobkach i klubach dziecięcych osiągnie wielkość 350. Zatem Świdnica w 2016r. ma szansę osiągnąć wskaźnik dzieci objętych opieką w żłobkach i klubach dziecięcych w wysokości 26 % (dwa razy wyższy niż w 2015r.), znacznie przewyższający wskaźnik dla miast Dolnego Śląska. Przy nie zmienionych wielkościach liczby dzieci objętych opieką w żłobkach i klubach dziecięcych, wskaźnik 33% określony w celach barcelońskich¹ Świdnica osiągnęłaby w 2030r. Przy postawieniu celu osiągnięcia wskaźnika 33% do 2020r. w Świdnicy, powinno powstać w latach 2017-2020 około 70 nowych miejsc w żłobkach i klubach dziecięcych.

Żłobek Miejski.

Organem założycielskim i prowadzącym Żłobek Miejski w Świdnicy, w formie gminnej jednostki budżetowej, jest Gmina Miasto Świdnica. Żłobek obejmuje swą działalnością teren Gminy Miasto Świdnicy. Podstawowym celem działalności żłobka jest organizowanie

¹ Dostępność przystępnych cenowo i dobrej jakości struktur opieki nad dziećmi w wieku od 0 lat do osiągnięcia wieku obowiązku szkolnego stanowi jeden z priorytetów Unii Europejskiej. Struktury te obejmują żłobki publiczne lub inne placówki opieki dziennej, w tym świetlice rodzinne, uprawnione zawodowe opiekunki, edukację przedszkolną lubrównoważną, obowiązkową edukację szkolną oraz zajęcia pozaszkolne. W 2002 r. na szczycie w Barcelonie Rada Europejska określiła cele w tej dziedzinie: „(...)państwa członkowskie powinny usunąć czynniki zniechęcające kobiety do aktywności zawodowej oraz – z uwzględnieniem zapotrzebowania na opiekę nad dziećmi oraz zgodnie z krajowymi schematami zapewniania takiej opieki – dążyć do zapewnienia tej opieki do 2010r. przynajmniej dla 90 % dzieci w wieku od 3 lat do wieku objęcia obowiązkiem szkolnym oraz przynajmniej dla 33 % dzieci w wieku poniżej 3 lat.” Od tamtej pory osiągnięcie „celów barcelońskich” było głównym działaniem w ramach strategii lizbońskiej, a następnie strategii Europa 2020 (SPRAWOZDANIE KOMISJI DLA PARLAMENTU EUROPEJSKIEGO, RADY, EUROPEJSKIEGO KOMITETU EKONOMICZNO-SPOŁECZNEGO I KOMITETU REGIONÓW „Cele barcelońskie. Rozwój struktur opieki nad dziećmi w Europie na rzecz trwałego wzrostu gospodarczego sprzyjającego włączeniu społecznemu, Bruksela, dnia 29.5.2013.)

i prowadzenie działalności opiekuńczej, wychowawczej oraz edukacyjnej, wspomagającej wyrównywanie szans rozwoju dzieci z różnych środowisk miejskich.

Opieka w Żłobku sprawowana jest nad dziećmi w wieku od 20 tygodnia życia do 3 lat. Może być ona sprawowana do końca roku szkolnego, w którym dziecko kończy 3 rok życia, lub w przypadku, gdy niemożliwe jest lub utrudnione objęcie dziecka wychowaniem przedszkolnym – do ukończenia przez dziecko 4 roku.

Przeciętne koszty (bez wydatków inwestycyjnych) ponoszone miesięcznie przez Gminę Miasto Świdnica na utrzymanie 1 dziecka w żłobku miejskim: w 2013 r. - 713 zł, w 2014 r. - 856 zł, w 2015 r. - 964zł.

Gmina Miasto Świdnica otrzymała dotację ze środków budżetu państwa na realizację zadania, zgodnie z Resortowym programem rozwoju instytucji opieki nad dziećmi w wieku do lat 3 „MALUCH – edycja 2015” pn. Rozwój infrastruktury Żłobka Miejskiego nr 1 w Świdnicy w celu zwiększenia liczby miejsc i podniesienia jakości opieki nad dziećmi w wieku do lat 3 w Gminie Miasto Świdnica. W wyniku realizacji tego projektu, w Żłobku Miejskim Nr 1 w Świdnicy utworzono i wyposażono 15 nowych miejsc opieki nad dziećmi, które funkcjonują od 1 października 2015 r.

Rezultaty realizacji zadania:

W wyniku robót budowlanych pozyskano:

- 1) nową dodatkową wielofunkcyjną salę zabaw wraz z sypialnią z wyposażeniem oraz sanitariat dla dzieci na I piętrze,
- 2) pralnię z wyposażeniem dla potrzeb żłobka.

Całkowity koszt realizacji zadania to 587.548 zł, w tym kwota 451.519 zł to wydatki inwestycyjne, a 327.018 zł to wkład własny Miasta.

W 2016 r. została złożona oferta konkursowa „Maluch – edycja 2016”. W wyniku tego konkursu Gmina otrzymała dotację ze środków budżetu państwa na działalność bieżącą Żłobka Miejskiego nr 1 w wysokości 35.700 zł oraz na budowę żłobka na Zawiszowie, w wysokości 2.391.326 zł.

2. Dotacje celowe dla podmiotów prowadzących żłobki i kluby dziecięce

Opieka nad dziećmi świadczona przez żłobki i kluby dziecięce jest najbardziej powszechną z instytucjonalnych form świadczenia opieki nad dziećmi w wieku do lat 3.

Zgodnie z ustawą o opiece nad dziećmi w wieku do lat 3 podmioty prowadzące żłobki, kluby dziecięce oraz zatrudniające dziennego opiekuna mogą otrzymywać na każde dziecko objęte opieką, dotację celową z budżetu gminy. Wysokość, zasady ustalania i rozliczania dotacji celowej, określiła Rada Miejska Świdnicy w drodze uchwały.

Gmina Miasto Świdnica udziela dofinansowania podmiotom prowadzącym żłobki i kluby dziecięce w wysokości 1,25 za godzinę opieki nad dzieckiem. Czas udzielania dofinansowania to okres od 1 stycznia 2016 roku do 31 grudnia 2016 roku. Gmina przeznaczyła na ten cel kwotę 290.000 zł.

Warunkiem niezbędnym do otrzymania dofinansowania jest wpis do rejestru żłobków i klubów dziecięcych, prowadzonego przez Prezydenta Miasta Świdnicy.

Z informacji uzyskiwanych od podmiotów prowadzących żłobki i kluby dziecięce wynika, że dotacja ta w istotny sposób wpływa na zmniejszenie kosztów, jakie ponoszą rodzice oddając dziecko do niepublicznego żłobka lub klubu dziecięcego. W ciągu tylko I półrocza powstał i zarejestrował się jeden żłobek, a liczba miejsc opieki nad dziećmi w wieku do lat trzech w placówkach niepublicznych wzrosła z 133 do 150.

Obecnie, ilość dzieci objętych dotacją w 2016 r. to około 210, z czego 89 dzieci objętych jest opieką żłobkową i około 120 w klubach dziecięcych. Z dotacji w 2016 r. korzysta 6 placówek: 3 żłobki oraz 3 kluby dziecięce.

Miesięczny koszt jaki ponosi Gmina dotując jedno dziecko w niepublicznym żłobku i klubie dziecięcym (zakładając pobyt dziecka w placówce od poniedziałku do piątku, maksymalnie przez 10 godzin dziennie w żłobku oraz maksymalnie przez 5 godzin dziennie w klubie dziecięcym) wynosi w zależności od liczby dni roboczych w miesiącu, odpowiednio około 200 zł w żłobku i około 100 zł w klubie dziecięcym (koszt ponoszony w żłobku miejskim w 2015r. to 964 zł bez środków inwestycyjnych).

Z uzyskanych danych wynika, że w przypadku żłobka utworzonego przez podmiot inny niż gmina, koszt ponoszony przez rodzica lub opiekuna dziecka (bez wyżywienia), przy założeniu objęcia dziecka opieką od poniedziałku do piątku przez 10 godzin dziennie wynosił w 2015 r., w zależności od placówki, od 550 złotych do 700 złotych. Po zmniejszeniu opłat o kwotę dotacji (ok. 200 zł przy 10 godzinnej opiece w ciągu dnia) koszt ponoszony przez rodzica lub opiekuna dziecka wynosi obecnie odpowiednio od 350 zł do 500 zł miesięcznie.

W klubach dziecięcych, odpowiednie koszty jakie ponosili rodzice w 2015 r., wahały się w przedziale między 450 a 550 zł miesięcznie (bez wyżywienia). Po zmniejszeniu opłat o kwotę dotacji około 100 zł., koszty te zawierają się obecnie w przedziale 350-450 zł. miesięcznie przy 5 godzinnej opiece w ciągu dnia.

Dla porównania, koszt ponoszony przez rodzica lub opiekuna dziecka za miesięczny pobyt w żłobku samorządowym przez 10 godzin dziennie, wynosi około 330 zł (opieka) i około 150 zł (wyżywienie).

Udzielanie dotacji uzasadnione jest względami społecznymi. Rozwiązanie to przyczynia się do zwiększenia dostępności do szeroko pojętej opieki żłobkowej, ochrony budżetów domowych młodych rodzin oraz szansy powrotu rodziców na rynek pracy.

3. Placówka wsparcia dziennego

Pomoc rodzinom poprzez umożliwienie korzystania z placówek wsparcia dziennego (pwd) wynika z obowiązków gminy zawartych w ustawie z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej. Pobyt dziecka w pwd jest bezpłatny. Pwd mogą tworzyć gminy lub zlecać to zadanie innym podmiotom. Gmina Miasto Świdnica w ramach „Programu współpracy Gminy Miasto Świdnica z organizacjami pozarządowymi oraz innymi podmiotami prowadzącymi działalność społecznie użyteczną”, zleca zadanie innym podmiotom. W ostatnich czterech latach pwd w Świdnicy prowadziły następujące organizacje:

- Fundacja Ziemi Świdnickiej „SKSK”,
- Fundacja Pomocy Biednym Dzieciom „Ut Unum Sint”,

- Stowarzyszenie Przyjaciół Dzieci Chorych „Serce”,
- Caritas Diecezji Świdnickiej.

W 2016r. powstała nowa pwd w strukturze MOPS.

W pwd dziecko ma zapewnione opiekę i wychowanie, pomoc w nauce, organizację czasu wolnego, zabawę i zajęcia sportowe oraz rozwój zainteresowań. Dodatkowo świdnickie pwd realizują programy socjoterapeutyczne. Pwd są przeznaczone na wspieranie rodzin przeżywających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych i tylko dla tych rodzin. Dlatego też w 2016r. powstała procedura doprecyzowująca sposób właściwego doboru rodzin wymagających wsparcia.

wyszczególnienie	2013r.	2014r.	2015r.	Plan 2016r.
Liczba pwd	6	6	6	6
Liczba pwd prowadzonych przez GMS	0	0	0	1
Liczba pwd prowadzonych przez inny podmiot	6	6	6	5
Liczba miejsc w pwd ogółem	225	225	225	210
Kwota przyznanej dotacji	427.500	540.000	540.000	540.000

Źródło: Budżet Gminy Miasto Świdnica i Sprawozdania rzeczowo-finansowe z wykonywania przez gminę zadań z zakresu wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej.

W 2016r. zmniejszyła się liczba miejsc w pwd, a także należy zauważyć zmniejszenie przeciętnej liczby dzieci umieszczonych w placówkach² (173 osoby w I półroczu 2016r., przy 221 osób w 2015r.). Przyczyn tego zjawiska należy dopatrywać w zamknięciu placówki Fundacji Ziemi Świdnickiej „SKSK” na Zawiszowie ze względu na nie spełnianie warunków bezpieczeństwa dla dzieci, otwarciem nowej placówki na Zawiszowie, prowadzonej przez MOPS, która rozpoczęła działalność w II kwartale br. oraz prowadzoną przez MOPS weryfikację rodzin, które wymagają wsparcia.

W Świdnicy na każde 1000 dzieci w wieku 0-17 lat przypadało w 2015r. 19,1 dzieci korzystających z pwd (w Polsce 11,1 a na Dolnym Śląsku – 9,1)³. Wynika z tego, że w Świdnicy dzieci z rodzin wymagających wsparcia, mają większe możliwości korzystania z pwd, niż przeciętnie w kraju i w województwie dolnośląskim. Należy też podkreślić pracę wolontariuszy w świdnickich pwd. Otóż w Świdnicy w 2015r. ośmiu wychowanków pwd przypadało na jednego wolontariusza, gdy w kraju i w woj. dolnośląskim - 16.

Do pwd docierają dzieci z rodzin, które mają poważne problemy opiekuńczo – wychowawcze i wymagają zwiększonego nakładu pracy. Niewykluczone będzie składanie wniosków do sądu w celu nakłonienia rodziców do współpracy z pwd.

² Sprawozdania rzeczowo-finansowe z wykonywania przez gminę zadań z zakresu wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej

³ GUS, Bank Danych Lokalnych

4. Asystent rodziny

Zgodnie z ustawą o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej do zadań obowiązkowych gminy należy praca z rodziną przeżywającą trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych. Na zlecenie Gminy Miasta Świdnicy w latach 2013-2016, w trybie ustawy o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie, realizacja zadania publicznego miasta pod tytułem: „Praca z rodziną przeżywającą trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych, zagrożonych uzależnieniami, przemocą” powierzona została Fundacji Ziemi Świdnickiej SKSK.

	2013	2014	2015	2016 (do 30.06)
Liczba etatów asystentów rodziny	3	4	4,5	5
Liczba środowisk objętych wsparciem asystenta rodziny	75	97	94	74
w tym liczba środowisk zobowiązanych do współpracy przez sąd	11	26	33	34
Liczba środowisk objętych wsparciem asystenta w danym roku	27	23	16	11
Liczba środowisk, w których zakończono pracę z asystentem rodziny	18	23	27	3
w tym: ze względu na osiągnięcie celów	7	13	16	3
Kwota przyznanej dotacji	163.000	200.000	210.000	230.000

Źródło: Sprawozdania rzeczowo-finansowe z wykonania przez gminę zadań z zakresu wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej w latach 2013-2016.

Jeśli z analizy sytuacji rodziny przeprowadzonej przez pracownika socjalnego wynika, że rodzina przeżywa trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczej, dyrektor ośrodka pomocy społecznej, na wniosek pracownika socjalnego, przydziela asystenta rodziny. Asystent rodziny przydzielony zostaje również w sytuacji zobowiązania rodziny do współpracy z asystentem rodziny przez sąd w prowadzonym postępowaniu opiekuńczym. Wsparciem asystenta rodziny objęte są w szczególności rodziny z małymi dziećmi oraz rodziny niepełne. Są to rodziny borykające się z wieloma problemami: długotrwałe bezrobocie i ubóstwo, uzależnienia, przemoc domowa, bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych, niewydolność w prowadzeniu gospodarstwa domowego, długotrwała choroba fizyczna lub psychiczna, niepełnosprawność rodziców i/lub dzieci, konflikty małżeńskie, międzypokoleniowe, zaniedbania w zakresie higieny i ochrony zdrowia, problemy szkolne dzieci. Wsparcie może się odbywać do uzyskania pełnoletniości dzieci

wychowywanych w rodzinach. Aby w środowisku rodzinnym, było prowadzone w/w wsparcie, konieczna jest ze strony dorosłych wola do współpracy i rozwiązywania problemów własnych. Jest to również warunek niezbędny, aby w rodzinie zaszły pozytywne zmiany w zakresie funkcjonowania rodziny.

Indywidualna analiza sytuacji rodzin, którym przydzielono asystenta rodziny w 2015 r. i w 2016 r. wskazuje na coraz większą złożoność, wielowymiarowość oraz nagromadzenie różnorodnych problemów, z jakimi rodziny zmagają się (np. upośledzenie umysłowe rodziców, uzależnienie od środków psychoaktywnych). Coraz więcej rodzin wymaga wsparcia długotrwałego, nawet do momentu uzyskania pełnoletniości przez najmłodsze dziecko. Przeciętny czas pracy asystenta z jedną rodziną wydłużył się od 6 miesięcy w 2013 r. do 27 miesięcy w 2016 r. Systematycznie wzrasta też liczba asystentur zleczanych przez sąd. Obowiązek współpracy z asystentem sąd uchyla dopiero wtedy, gdy pozbawi opiekunów władzy rodzicielskiej lub do czasu osiągnięcia pełnoletniości przez dzieci. Powyższe ma odzwierciedlenie w zmniejszeniu w bieżącym roku liczby środowisk, w których współpraca asystenta rodziny może być zakończona. Tendencja taka będzie się utrzymywać.

Zgodnie z założeniami ustawy, liczba rodzin, z którymi jeden asystent rodziny może w tym samym czasie prowadzić pracę, jest uzależniona od stopnia trudności wykonywanych zadań, jednak nie może przekroczyć 15. Jeżeli asystent ma maksymalną liczbę środowisk oznacza to, że w wymiarze całego etatu może przeznaczyć ok. 2 h i 40 min. w tygodniu dla jednego środowiska (w tym dotarcie do rodziny).

W wielu środowiskach rodzinnych kompetencje rodzicielskie są tak niskie, że wsparcie asystenturą jest dla nich jedyną szansą, aby uchronić dzieci w niej wychowywane przed umieszczeniem w pieczy zastępczej. Dlatego ważne jest zmniejszenie liczby środowisk, z którymi pracuje jeden asystent, aby można było wydłużyć czas pracy w rodzinach na rozwiązywanie ich problemów, szczególnie w rodzinach wieloprotblemowych. Coraz częściej mamy do czynienia z rodzinami, w których wsparcie asystenta powinno, dla zwiększenia skuteczności, zostać wydłużone nawet do 4 h dziennie, co oznacza pół etatu dla jednej rodziny. Wskazuje to na potrzebę zwiększenia liczby asystentów, pracujących na rzecz rodzin.

Celem pracy asystenta jest osiągnięcie przez rodzinę stabilności życiowej na poziomie umożliwiającym jej wychowywanie dzieci. Jej efektem powinno być pozostanie dziecka w rodzinie lub jego powrót do rodziców, jeżeli już zostało umieszczone w pieczy zastępczej. Skuteczność działania asystenta mierzona jest odsetkiem rodzin, które zakończyły współpracę z asystentem w wyniku osiągnięcia zaplanowanych celów, w relacji do kończących współpracę z asystentem ogółem.

Skuteczność działania asystenta w 2015r. w Polsce osiągnęła wartość 45% ⁴przy 43% w 2014r. a w Świdnicy - 59%, przy 57% w 2014r.

W Polsce przeciętny czas pracy asystenta z rodziną w 2015 r. wynosił 10 miesięcy, co oznacza wzrost w stosunku do roku 2014, kiedy czas ten wynosił przeciętnie 8 miesięcy.

---

⁴ Informacja Rady Ministrów o realizacji w roku 2015 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz.U. z 2016r. poz.575), Warszawa, 31 lipca 2016r.

Oznacza to, że skomplikowana i niejednokrotnie wyjątkowo złożona sytuacja rodzin skłania podmioty organizujące pracę z rodziną do wydłużania okresu pracy asystenta rodziny.⁵ W Świdnicy w 2015r. przeciętny czas pracy asystenta z rodziną wyniósł 27 miesięcy i wzrósł w porównaniu do roku poprzedniego. Wielkość ta znacząco odbiega od przeciętnej dla kraju. Przy analizie udziału liczby rodzin zobowiązanych przez sąd do pracy z asystentem rodziny w liczbie rodzin współpracujących z asystentem w 2015r. zauważono, że dla Świdnicy ten wskaźnik wyniósł 35% a dla kraju 10%. Przypadki rodzin kierowanych przez sąd są znacznie trudniejsze od pozostałych i decyzja o zakończeniu pracy z rodziną należy do sądu, dlatego też w tym fakcie można doszukiwać się przyczyn wydłużonego przeciętnego czasu pracy asystenta z rodziną w Świdnicy. Dodatkowo z informacji Rady Ministrów wynika, że w kraju rysuje się tendencja wzrostu liczby decyzji sądów nakazujących rodzinom podjęcie współpracy z asystentem rodziny.

Wybrane mierniki oceny pracy asystentów rodziny:

Lp	Mierniki	Świdnica	Polska
1.	Skuteczność działania asystenta	59%	45%
2.	Przeciętny czas pracy asystenta z rodziną	27 miesięcy	10 miesięcy
3.	Udział liczby rodzin zobowiązanych przez sąd do pracy z asystentem do liczby rodzin, którym przydzielono asystenta	35%	10%

Przy ustawowym warunku określającym maksymalną liczbę 15 rodzin, które mogą być przydzielone jednemu asystentowi rodziny, należy oczekiwać w następnych latach wzrostu liczby zatrudnionych asystentów rodzin i wzrostu kosztów realizacji zadania.

5. Placówki opiekuńczo-wychowawcze i rodziny zastępcze

Pieczna zastępcza sprawowana w formie rodzinnej (rodziny zastępcze, rodzinne domy dziecka) lub instytucjonalnej (placówki opiekuńczo-wychowawcze, regionalne placówki opiekuńczo-terapeutyczne, interwencyjne ośrodki preadopcyjne) jest zadaniem powiatów. Jednakże ustawa o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej zobligowała gminy do współfinansowania wydatków związanych z pobytem dzieci w pieczy zastępczej.

W dokumencie „Koordynacja polityki rodzinnej w Polsce” (NIK 24.06.2015r.) wskazano na narastające występowanie problemów związanych z funkcjonowaniem rodzin. Wniosek ten wypłynął z analizy danych statystycznych, które pokazywały stały wzrost odsetka dzieci umieszczanych w pieczy zastępczej (wskaźnik liczby wychowanków rodzinnych i instytucjonalnych form pieczy zastępczej w stosunku do całkowitej liczby dzieci do 18 r.ż., w latach 1990-2013).

Istnieje więc wyraźna potrzeba zwiększenia wsparcia dla rodzin mających trudności z wychowaniem dzieci. Stąd wynika zasadność pracy asystenta rodzinnego oraz rozwijanie placówek wsparcia dziennego w gminach.

Na podstawie statystyk GUS i MRPiPS stwierdzono, że nastąpiło zatrzymanie w.w. wskaźnika w dwóch pierwszych latach obowiązywania ustawy o wspieraniu rodziny

⁵ J.w.

i systemie pieczy zastępczej (lata 2012 - 2013) i spadek odsetka dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej w latach 2014 i 2015. Spadek liczby dzieci w pieczy zastępczej na poziomie 1,1 % w porównaniu do roku 2014 nie jest wprawdzie zadowalający i charakteryzuje go niestety zbyt niska dynamika, jednak następuje również stopniowy spadek odsetka dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej w stosunku do populacji dzieci w przedziale do 18. roku życia.⁶

Dla kraju udział dzieci w pieczy zastępczej kształtował się od 0,99% w 2013r do 0,94% w 2015r.⁷ Natomiast w Świdnicy jest zdecydowanie niższy tj. odpowiednio od 0,31% do 0,2%.

Pieczna zastępcza	2013	2014	2015	Plan 2016 (30.06.2016)
Liczba dzieci umieszczonych w placówkach opiekuńczo-wychowawczych	12	16	8	16
Wydatki za pobyt dzieci w placówkach opiekuńczo-wychowawczych /zł/	88 666	181 602	231 926	200 000
Liczba dzieci umieszczonych w rodzinach zastępczych	16	11	11	24
Wydatki za pobyt dzieci w rodzinach zastępczych/zł/	19 123	47 594	118 648	130 000
Liczba dzieci przebywających w placówkach opiekuńczo-wychowawczych powyżej 3 lat	0	0	2	7
Liczba dzieci przebywających w rodzinach zastępczych powyżej 3 lat	0	0	5	6
Liczba dzieci w pieczy zastępczej	28	27	19	40
Liczba dzieci w wieku do 18 lat	9 089	8 928	8 799	b.d.
Odsetek	0,31%	0,3%	0,2%	0,45% ⁸
Wydatki na pobyt dzieci w pieczy zastępczej	107 789	229 196	350 574	b.d.

Źródło: MOPS

Przy zwiększonej pracy z rodzinami biologicznymi obserwuje się zmniejszenie liczby przypadków umieszczenia dzieci w pieczy zastępczej, a w sytuacji gdy takie umieszczenie dziecka w pieczy zastępczej jest konieczne, oczekiwaną i realizowaną tendencją jest przede wszystkim umieszczanie dziecka w rodzinnych formach pieczy zastępczej.

Wraz z wejściem w życie ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, gminy rozpoczęły współfinansowanie pobytu dzieci – mieszkańców danej gminy – według zasady: 10% kosztów pobytu dziecka w pieczy zastępczej po umieszczeniu w pierwszym roku po wejściu w życie ustawy, tj. w 2012 r., 30% - w drugim roku pobytu dziecka w pieczy zastępczej i 50% - w trzecim roku i następnych latach pobytu dziecka w pieczy zastępczej.

W roku 2015 wydatki gmin związane ze współfinansowaniem pobytu dzieci w rodzinnej pieczy zastępczej były o 57% wyższe niż w 2014 r. a w 2014r. o 102% wyższe niż w 2013r. Przy niewielkiej zmianie liczebności populacji dzieci umieszczonych na koniec 2015 r. w pieczy rodzinnej, oznacza to, że większość dzieci weszła już w kolejny 50% próg

⁶ Informacja Rady Ministrów o realizacji w roku 2015 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz. U. z 2016r. poz. 575), Warszawa, 31 lipca 2016r.

⁷ J.w.

⁸ Prognoza przy założeniu, że liczba dzieci w 2016r. będzie równa liczbie z 2015r.

współfinansowania, a liczba dzieci, które powróciły do domu rodzinnego, nie była na tyle znacząca, aby obniżyć wydatki gmin.

W Świdnicy wydatki na pieczę zastępczą w 2015r. wzrosły o 225% w porównaniu do 2013r. pomimo zmniejszenia liczby dzieci w pieczy z 28 do 19.

Sensownym zatem jest wzmacnianie działań gmin na rzecz zachowania dzieci w ich biologicznym środowisku, jak również zwiększanie efektywności pomocy udzielanej rodzinom, których dzieci umieszczono w pieczy zastępczej, zmierzającej do reintegracji z rodziną biologiczną.

Pieczą zastępczą, asystent rodziny i pwd są mocno ze sobą powiązane. Dane statystyczne pokazują, że w Świdnicy zdecydowanie mniej dzieci jest oddawanych do pieczy zastępczej niż przeciętnie w kraju. Wynikać to może m.in. ze znacząco wydłużonego przeciętnego czasu pracy asystenta z rodziną w porównaniu ze średnią krajową. Grupa dzieci objęta opieką pwd, asystenta rodziny i pieczę zastępczą powinna być traktowana łącznie i działania powinny być koordynowane. Jest to zamknięty obszar, który powinien być opisywany (monitorowany) jakościowo, ilościowo i kosztowo. Z jakościowego punktu widzenia najbardziej korzystne byłoby, aby jak najwięcej dzieci przebywało w rodzinie biologicznej i podane wyżej statystyki są dla Świdnicy korzystne. Natomiast z ekonomicznego punktu widzenia należy dostrzec wzrost kosztów ponoszonych na pieczę zastępczą i prognozowany przez MOPS wzrost liczby dzieci nią objętych. Poza tym konieczna jest zmiana postrzegania placówki wsparcia dziennego nie jako świetlicy środowiskowej ale jako ważnego ogniwa w drodze prowadzącej rodziny do niezależności. Dotarcie pwd do środowisk szczególnie trudnych i wykorzystanie swoich programów socjoterapeutycznych może w istotnym stopniu ograniczać konieczność podejmowania decyzji o umieszczeniu dziecka w pieczy zastępczej. Ważne wydaje się także nasilenie pracy asystenta rodziny w początkowym okresie przebywania dziecka w pieczy zastępczej. Miarą skuteczności pracy z rodziną prowadzonej między innymi przez asystentów rodziny, przy wykorzystaniu i innych narzędzi wsparcia jest analiza napływów i odpływów dzieci do lat 18 w pieczy zastępczej⁹. Jest to zadanie gminy i także tutaj powinno się monitorować efektywność pracy.

Na wyżej opisane sprawy gmina ma bezpośredni wpływ posiadając na to siły i środki. Natomiast należy też wspomnieć o innych czynnikach wpływających na liczbę umieszczanych dzieci w pieczy zastępczej.

Występuje silna dodatnia korelacja pomiędzy liczbą dzieci w opiece zastępczej na 1 tys. ludności w poszczególnych województwach, a wskaźnikiem rozwodów.¹⁰

Ponadto prognozuje się, że w dalszych latach wydatki na realizację ustawy o wspieraniu rodziny i pieczy zastępczej będą wzrastać¹¹.

⁹ Informacja Rady Ministrów o realizacji w roku 2015 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz. U. z 2016r. poz. 575), Warszawa, 31 lipca 2016r.

¹⁰ Pomoc społeczna i opieka nad dzieckiem i rodziną w 2014r., GUS, Warszawa 2015

¹¹ Informacja Rady Ministrów o realizacji w roku 2015 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz. U. z 2016r. poz. 575), Warszawa, 31 lipca 2016r.

6. Działania profilaktyczno-edukacyjno-szkoleniowe ,w tym szkoła dla rodziców i wychowawców

W Świdnicy realizowane są programy społeczne z zakresu wspierania rodziny, profilaktyki uzależnień oraz przeciwdziałania przemocy w rodzinie, które służą podnoszeniu kompetencji rodzin tego wymagających w zakresie pełnienia prawidłowych funkcji opiekuńczo-wychowawczych. Organizowanie szkoleń, warsztatów, konsultacji i poradnictwa oraz udostępnianie literatury to formy pozwalające na dostarczenie niezbędnych informacji i umiejętności w w/w zakresie. Cieszącą się największą popularnością ofertą, która wspiera rodziców i wychowawców w radzeniu sobie w codziennych kontaktach z dziećmi i młodzieżą, jest program pn. „Szkoła dla Rodziców i Wychowawców” realizowany w Świdnicy od 2010 r. (<https://www.facebook.com/szkola.dla.rodzicow.i.wychowawcow>). Dodatkowo w 2014 r. dla wszystkich zainteresowanych propagowaniem przesłania wynikającego z w/w programu zorganizowano w Świdnicy konferencję „Państwo Świdniccy wychowują dziecko”, z udziałem autorki programu „Szkoła dla Rodziców i Wychowawców” Joanny Sakowskiej i dolnośląskiego koordynatora programu Ewy Węgrzyn-Jonek – 69 uczestników. W roku 2016 zaplanowano 3 edycje programu „Szkoła dla rodziców i wychowawców”. Około 45 rodziców/opiekunów weźmie w nich udział.

Szkoła dla Rodziców i Wychowawców					
	liczba edycji I części	liczba edycji II części	liczba edycji III części	łącznie liczba uczestników	koszt
2013	10	3	-	129	42.350 zł ¹
2014	8	4	-	139	67.359 zł ²
2015	6	2	2	127	34.666 zł
2016	2	1	-	ok.45	9.600 zł

¹ Kwota obejmuje organizację konferencji pt. „Państwo Świdniccy wychowują dziecko”

² Kwota obejmuje koszty programu „Warto wiedzieć” dofinansowane przez MPiPS w wysokości 15.000 zł

Dotychczas w Świdnicy z programu korzystali rodzice. Wskazaniem byłoby rozszerzenie grupy uczestników programu o nauczycieli. Jest to naturalny krok, gdyż Program¹² *Szkoła dla Rodziców i Wychowawców* jest programem profilaktyki uniwersalnej ukierunkowanym na przeciwdziałanie zachowaniom problemowym dzieci i młodzieży oraz podnoszenie kompetencji wychowawczych rodziców i nauczycieli.

Głównym założeniem szkoleń przeznaczonych dla kadry pedagogicznej jest doskonalenie współpracy nauczyciela z rodzicami w oparciu o niniejszy program tak, aby spełnione zostały następujące cele:

- 1) tworzenie wspólnego, jednorodnego środowiska wychowawczego, rozmawiania z dziećmi i młodzieżą „jednym językiem”,
- 2) tworzenie spójnego programu zapobiegania negatywnym zjawiskom życia społecznego dzieci i młodzieży (cyberprzemocy i innych zachowań agresywnych, wszelkiego rodzaju uzależnieniom, depresji młodzieńczej oraz wykluczeniu społecznemu) poprzez zmianę postaw wychowawczych osób dorosłych – rodziców i pedagogów,

¹² www.ore.edu.pl

3) kreowanie klimatu placówki i budowanie relacji międzyludzkich opartych na współpracy, zapewniających dzieciom poczucie bezpieczeństwa w przedszkolach i w szkołach,

4) tworzenie lokalnych grup wsparcia, w których rodzice i nauczyciele nie tylko mogą zyskiwać pomoc w rozwoju życia osobistego, rodzinnego i zawodowego, ale również inicjować zmiany na rzecz rodziny i szkoły w społeczności lokalnej.

Program Szkoła dla rodziców i wychowawców¹³ spełnia standardy jakości poziomu II Dobra praktyka, zgodnie z kryteriami oceny przyjętymi w ramach Systemu Rekomendacji Programów Profilaktycznych i Promocji Zdrowia Psychicznego. W roku 2004 został wpisany w Narodowy Plan Działań na Rzecz Dzieci, posiada rekomendację Państwowej Agencji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, Stowarzyszenia Psychologów Chrześcijańskich, Polskiego Towarzystwa Psychologicznego, Instytutu Psychiatrii i Neurologii, Krajowego Biura ds. Przeciwdziałania Narkomanii.

Ponadto w ramach Programu Osłonowego Ministerstwa Pracy i Polityki Społecznej „Wspieranie Jednostek Samorządu Terytorialnego w Tworzeniu Systemu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie” pn. „Warto wiedzieć” opracowano i wydrukowano 500 szt. poradnika pt. „Dlaczego nie warto bić dzieci” propagującego wychowanie bez przemocy, opracowano i wydrukowano 5 artykułów prasowych, opublikowanych w 2 wydawnictwach lokalnych, opracowano, nagrano 3 emisje w lokalnej telewizji filmu przybliżającego konsekwencje stosowania przemocy w rodzinie.

W 2016r. Gmina, w ramach otwartego konkursu ofert, przyznała dotacje na realizację zadań publicznych z zakresu działań na rzecz rodziny, macierzyństwa, rodzicielstwa, upowszechniania i ochrony praw dziecka pod nazwą: „*Działania mające na celu wspieranie i promowanie rodziny*” Europejskiej Fundacji Inicjatyw Psychospołecznych „Pro Salute” w wysokości 18.500 zł.

Zadanie polega na:

- przeprowadzeniu cyklu warsztatów: świadomego rodzicielstwa; warsztatów psychoedukacyjnych „Bezpieczne dorastanie” - skierowanych do rodziców, „Bezpieczne dorastanie” - skierowanych do młodzieży, warsztatów integracyjnych dla rodziców i dzieci: „Integracja przez taniec”;
- organizowaniu grup wsparcia dla rodziców dzieci chorych i zaburzonych psychicznie;
- konsultacjach indywidualnych.

Działalność pomocy społecznej koncentruje się na wzmocnieniu rodzin, w szczególności wielodzietnych, z małymi dziećmi, które przeżywają trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych, w tym samotnych rodziców. Coraz więcej rodziców z własnej inicjatywy poszukuje form, które wzmocnią ich rolę jako opiekunów, troszcząc się w ten sposób o prawidłowy rozwój swoich dzieci. Jednocześnie wzrasta liczba rodzin, które sędownie zostały zobowiązane do udziału w szkoleniu podnoszącym umiejętności opiekuńczo-wychowawcze. Z uwagi na duże zapotrzebowanie na oferty wspierające opiekunów, należy je rozwijać, jak również poszukiwać kolejnych propozycji.

¹³ <http://www.ore.edu.pl/programy-i-projekty-98419/szkoa-dla-rodzicow-i-wychowawcow/szkolenia>

7. Zatrudnienie psychologów w szkołach

W Świdnickich szkołach podstawowych i gimnazjach, których organem prowadzącym jest Miasto Świdnica, zatrudnieni zostali psychologowie. Ich praca w szkołach służy wzmocnieniu placówki w zakresie profilaktyki uzależnień oraz przeciwdziałania przemocy. Jest to zadanie wynikające z Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych i Narkomanii w Gminie Miasto Świdnica.

Psychologowie zatrudnieni w szkołach, w wymiarze od 10 do 20 h tygodniowo (zgodnie z indywidualnym zapotrzebowaniem każdej placówki) udzielają konsultacji i prowadzą zajęcia grupowe dla społeczności szkolnej (uczniów i ich rodziców, opiekunów ze szczególnym uwzględnieniem rodzin przeżywających trudności opiekuńczo-wychowawcze oraz nauczycieli). Zadanie jest realizowane od września 2003 r.

Harmonogramy ich pracy w poszczególnych szkołach dostępne są w każdej placówce na rzecz, której podejmują określone działania.

Korzystający z konsultacji	2013		2014		2015	
	indywidualne	grupowe	indywidualne	grupowe	indywidualne	grupowe
uczniowie	1.398	2.592	1.363	2.652	1.254	2.132
rodzice/ opiekunowie	632	98	704	53	742	25
nauczyciele/ wychowawcy	921	90	1.028	127	1.026	102

Środki finansowe przeznaczone na realizację zadania w poszczególnych latach:

- 1) rok 2014- 183.285,00 zł;
- 2) rok 2015- 189.378,00 zł
- 3) rok 2016 (w okresie styczeń –czerwiec) -124.380,00 zł

W 2015 roku dwie szkoły zwróciły się z prośbą o zwiększenie wymiaru godzin pracy psychologa w szkole, gdyż zapotrzebowanie społeczności szkół znacznie wzrosło w tym zakresie.

8. Świadczenia rodzinne i alimentacyjne

A Świadczenia rodzinne

Warunki nabywania prawa do świadczeń rodzinnych oraz zasady przyznawania i wypłacania tych świadczeń określa ustawa z dnia 28 listopada 2003r. o świadczeniach rodzinnych oraz ustawa z dnia 4 kwietnia 2014r. o ustaleniu i wypłacie zasiłków dla opiekunów.

Świadczeniami rodzinnymi są:

- zasiłek rodzinny oraz dodatki do zasiłku rodzinnego;
- świadczenia opiekuńcze: zasiłek pielęgnacyjny, specjalny zasiłek opiekuńczy oraz świadczenie pielęgnacyjne;
- jednorazowa zapomoga z tytułu urodzenia dziecka;
- świadczenie rodzicielskie.

Zgodnie z przywołaną ustawą zasiłek rodzinny ma na celu częściowe pokrycie wydatków na utrzymanie dziecka i przysługuje, jeżeli dochód rodziny w przeliczeniu na osobę albo dochód osoby uczącej się nie przekracza kwoty 674 zł lub kwoty 764 zł w przypadku, gdy członkiem rodziny jest dziecko legitymujące się orzeczeniem o niepełnosprawności lub orzeczeniem o umiarkowanym albo o znacznym stopniu niepełnosprawności.

Zasiłek rodzinny przysługuje do ukończenia przez dziecko: 18. roku życia lub nauki w szkole, jednak nie dłużej niż do ukończenia 21. roku życia, albo 24. roku życia, jeżeli kontynuuje naukę w szkole lub w szkole wyższej i legitymuje się orzeczeniem o umiarkowanym albo znacznym stopniu niepełnosprawności.

Do zasiłku rodzinnego przysługują dodatki z tytułu: urodzenia dziecka, opieki nad dzieckiem w okresie korzystania z urlopu wychowawczego; samotnego wychowywania dziecka; wychowywania dziecka w rodzinie wielodzietnej; kształcenia i rehabilitacji dziecka niepełnosprawnego; rozpoczęcia roku szkolnego; podjęcia przez dziecko nauki w szkole poza miejscem zamieszkania.

Zasiłek pielęgnacyjny przyznaje się po spełnieniu warunków przewidzianych w ustawie, bez względu na dochód w celu częściowego pokrycia wydatków wynikających z konieczności zapewnienia opieki i pomocy innej osoby, w związku z niezdolnością do samodzielnej egzystencji.

Specjalny zasiłek opiekuńczy przysługuje po spełnieniu warunków przewidzianych w ustawie w przypadku, gdy osoba uprawniona nie podejmuje lub rezygnuje z zatrudnienia lub innej pracy zarobkowej w celu sprawowania stałej opieki nad osobą niepełnosprawną, a dochód na osobę w rodzinie nie przekracza określonej kwoty.

Świadczenie pielęgnacyjne przyznaje się z tytułu rezygnacji z zatrudnienia lub innej pracy zarobkowej po spełnieniu dodatkowych warunków przewidzianych w ustawie, jednakże bez względu na dochód.

Świadczenie rodzicielskie przysługuje po spełnieniu warunków przewidzianych w ustawie, bez względu na dochód.

W okresie ostatnich trzech lat w celu przyznania świadczeń rodzinnych podjęto następujące działania:

- W 2013r. odnotowano wpływ 2.398 wniosków o ustalenie prawa do świadczeń rodzinnych.
Na ich podstawie wydano 3.679 decyzji, w tym 2.581 decyzji przyznających.
- W 2014r. odnotowano wpływ 2.123 wniosków o ustalenie prawa do świadczeń rodzinnych.
Na ich podstawie wydano 2.660 decyzji, w tym 2.389 decyzji przyznających.
- W 2015r. odnotowano wpływ 1.851 wniosków o ustalenie prawa do świadczeń rodzinnych.
Na ich podstawie wydano 2.694 decyzji, w tym 1.806 decyzji przyznających.
- W 2016r. odnotowano wpływ 971 wniosków o ustalenie prawa do świadczeń rodzinnych. Na ich podstawie wydano 1.177 decyzji, w tym 934 decyzje przyznające.

Od początku 2016r. można zaobserwować tendencję rosnącą wśród osób korzystających ze świadczeń rodzinnych, co związane jest z wprowadzeniem programu „Rodzina 500+”

i z zainteresowaniem możliwością skorzystania z innych świadczeń, wypłacanych przez Dział Świadczeń Rodzinnych i Alimentacyjnych.

B. Fundusz alimentacyjny

Warunki nabywania prawa do świadczenia z funduszu alimentacyjnego oraz zasady przyznawania i wypłacania tego świadczenia określa ustawa z dnia 7 września 2007r. o pomocy osobom uprawnionym do alimentów. Celem wynikającym z ustawy jest wsparcie osób ubogich, które nie są w stanie samodzielnie zaspokoić swoich potrzeb i nie otrzymują należnego im wsparcia od osób należących do kręgu zobowiązanych wobec nich do alimentacji i z tego powodu znalazły się w trudnej sytuacji materialnej.

Świadczenie z funduszu alimentacyjnego przysługuje osobie uprawnionej do ukończenia przez nią 18. roku życia albo w przypadku gdy uczy się w szkole lub szkole wyższej, do ukończenia przez nią 25 roku życia, albo w przypadku posiadania orzeczenia o znacznym stopniu niepełnosprawności – bezterminowo, w wysokości bieżąco ustalonych alimentów.

Świadczenie z funduszu alimentacyjnego przysługuje, jeżeli dochód rodziny w przeliczeniu na osobę w rodzinie nie przekracza określonej kwoty.

W okresie ostatnich trzech lat w celu pomocy osobom uprawnionym do alimentów podjęto następujące działania:

- W 2013r. odnotowano wpływ 499 wniosków o ustalenie prawa do świadczeń z funduszu alimentacyjnego. Na ich podstawie wydano 690 decyzji, w tym 474 decyzje przyznające, a z pomocy w formie wypłaconych świadczeń z funduszu alimentacyjnego skorzystało 611 osób.
- W 2014r. odnotowano wpływ 524 wniosków o ustalenie prawa do świadczeń z funduszu alimentacyjnego. Na ich podstawie wydano 710 decyzji, w tym 500 decyzji przyznających, a z pomocy w formie wypłaconych świadczeń z funduszu alimentacyjnego skorzystały 572 osoby.
- W 2015r. odnotowano wpływ 547 wniosków o ustalenie prawa do świadczeń z funduszu alimentacyjnego. Na ich podstawie wydano 711 decyzji, w tym 517 decyzji przyznających, a z pomocy w formie wypłaconych świadczeń z funduszu alimentacyjnego skorzystały 564 osoby.
- W 2016r. odnotowano wpływ 480 wniosków o ustalenie prawa do świadczeń z funduszu alimentacyjnego. Na ich podstawie wydano 539 decyzji, w tym 455 decyzji przyznających, a z pomocy w formie wypłaconych świadczeń z funduszu alimentacyjnego skorzystało 527 osób.

Od początku obowiązywania ustawy o pomocy osobom uprawnionym do alimentów można zaobserwować tendencję malejącą wśród osób uprawnionych, co związane jest z faktem, iż kryterium dochodowe nie ulega zmianie. Dla porównania w tym samym czasie kryterium dochodowe na osobę w świadczeniach rodzinnych zostało zmienione aż trzy razy.

Lata 2013-2015 to większy rynek pracy, tym samym są większe dochody w rodzinach. W 2016 jest już tendencja wzrostu w ilości świadczeń, wprowadzono tzw. złotówka za

złotówkę¹⁴, jak również pojawiają się nowi świadczeniobiorcy (utrata zatrudnienia, powroty do kraju). Spodziewany jest wzrost w świadczeniach: rodzicielskich, opiekuńczych, zasiłkach pielęgnacyjnych, rodzinnych.

9. Rodzina 500+

Warunki nabywania prawa do świadczenia wychowawczego oraz zasady przyznawania i wypłacania tego świadczenia określa ustawa z dnia 11 lutego 2016 r. o pomocy państwa w wychowywaniu dzieci. Celem świadczenia wychowawczego jest częściowe pokrycie wydatków związanych z wychowywaniem dziecka, w tym z opieką nad nim i zaspokojeniem jego potrzeb życiowych.

Świadczenie wychowawcze przysługuje w wysokości 500,00 zł miesięcznie do ukończenia przez dziecko 18. roku życia. Świadczenie wychowawcze przysługuje na pierwsze dziecko, jeżeli dochód rodziny w przeliczeniu na osobę nie przekracza kwoty 800,00 zł. Jeżeli członkiem rodziny jest dziecko niepełnosprawne, świadczenie wychowawcze przysługuje na pierwsze dziecko, jeżeli dochód rodziny w przeliczeniu na osobę nie przekracza kwoty 1.200,00 zł.

W przypadku złożenia wniosku o ustalenie prawa do świadczenia wychowawczego na kolejne dziecko/dzieci spełnienie kryterium dochodowego nie jest konieczne.

W okresie od 1 kwietnia 2016r. do dnia 1 lipca 2016r. (tj. do dnia złożenia wniosku z możliwością wyrównania świadczenia od kwietnia 2016r.) zostało złożonych 3.186 wniosków, natomiast w okresie 02-29 lipca 2016r. wpłynęło 51 wniosków.

Do dnia 29 lipca 2016r. wydano 2.945 decyzji, w tym 2.737 decyzji przyznających prawo do świadczenia wychowawczego.

Wnioski o ustalenie prawa do świadczenia wychowawczego wpływające po 02.07.2016r. składane są głównie na:

- drugie i kolejne dziecko/dzieci urodzone w trakcie okresu świadczeniowego,
- pierwsze dziecko, w przypadku zmiany dochodu przez członka rodziny i spełniania kryterium dochodowego wynikającego z ustawy.

10. Pomoc materialna dla uczniów

Warunki nabywania prawa do stypendium i zasiłku szkolnego oraz zasady przyznawania i wypłacania tych świadczeń określa ustawa z dnia 7 września 1991r. o systemie oświaty. Pomoc materialna dla uczniów jest udzielana w celu zmniejszenia różnic w dostępie do edukacji i umożliwienia pokonywania barier dostępu do edukacji, wynikających z trudnej sytuacji materialnej.

Świadczeniami pomocy materialnej o charakterze socjalnym są:

- 1) stypendium szkolne, które może otrzymać uczeń znajdujący się w trudnej sytuacji materialnej, wynikającej z niskich dochodów na osobę w rodzinie, w szczególności gdy

---

¹⁴ Przekroczenie progu dochodów nie powoduje utraty świadczenia tylko jego odpowiednie zmniejszenie.

w rodzinie tej występuje: bezrobocie, niepełnosprawność, ciężka lub długotrwała choroba, wielodzietność, brak umiejętności wypełniania funkcji opiekuńczo-wychowawczych, alkoholizm lub narkomania, a także gdy rodzina jest niepełna lub wystąpiło zdarzenie losowe; 2) zasiłek szkolny, który może być przyznany uczniowi znajdującemu się przejściowo w trudnej sytuacji materialnej z powodu zdarzenia losowego.

Pomoc materialna przysługuje przede wszystkim uczniom szkół publicznych i niepublicznych o uprawnieniach szkół publicznych – do czasu ukończenia kształcenia, nie dłużej jednak niż do ukończenia 24 roku życia.

Zasiłek szkolny nie jest uzależniony od dochodu.

Stypendium szkolne jest przyznawane na okres nie krótszy niż miesiąc i nie dłuższy niż 10 miesięcy w danym roku szkolnym, a zasiłek szkolny stanowi pomoc jednorazową.

- W 2013r. z pomocy w formie stypendium szkolnego skorzystało 577 uczniów, a w formie zasiłku szkolnego – 68 uczniów.

- W 2014r. z pomocy w formie stypendium szkolnego skorzystało 555 uczniów, a w formie zasiłku szkolnego – 89 uczniów.

- W 2015r. z pomocy w formie stypendium szkolnego skorzystało 514 uczniów, a w formie zasiłku szkolnego – 79 uczniów.

- W 2016r. z pomocy w formie stypendium szkolnego skorzystało 378 uczniów, a w formie zasiłku szkolnego – 36 uczniów, przy czym świadczenia będą również przyznawane ponownie w roku szkolnym 2016/2017.

Choć kryterium dochodowe uprawniające do przyznania pomocy materialnej w formie stypendium szkolnego w omawianym okresie uległo zmianie, to kwota ta stanowi wsparcie wyłącznie dla rodzin o bardzo niskich dochodach, biorąc pod uwagę fakt, iż przy jego obliczaniu uwzględnia się poza dochodem z tytułu zatrudnienia czy otrzymanych alimentów (jak w świadczeniach rodzinnych), również pomoc w formie zasiłków okresowych i stałych, pobrane świadczenia rodzinne oraz dodatek mieszkaniowy.

11. Dożywianie

Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Świdnicy realizuje dożywianie w ramach wieloletniego programu rządowego „Pomoc państwa w zakresie dożywiania”, poprzez finansowanie jednego gorącego posiłku dla dzieci i uczniów do ukończenia szkoły ponadgimnazjalnej oraz dla osób dorosłych, w szczególności samotnych, w podeszłym wieku, chorych lub niepełnosprawnych, spełniających kryterium dochodowe w wysokości 150% kryterium, które jest wskazane w ustawie z dnia 12 marca 2004r. o pomocy społecznej. W myśl cytowanej ustawy pomoc doraźna albo okresowa w postaci jednego gorącego posiłku dziennie przysługuje osobie, która własnym staraniem nie może go sobie zapewnić.

Zgodnie Uchwałą Rady Miejskiej z dnia 28 listopada 2008r. w sprawie podwyższenia kryterium dochodowego określonego w ustawie o ustanowieniu programu wieloletniego "Pomoc państwa w zakresie dożywiania", Uchwałą Rady Miejskiej w Świdnicy z dnia 31 stycznia 2014r. w sprawie warunków zwrotu poniesionych wydatków na pomoc rzeczową w formie posiłku, nieodpłatne dożywianie przyznawane jest również tym osobom i rodzinom, których dochód na osobę w rodzinie nie przekracza 200% kryterium dochodowego.

Gmina Miasto Świdnicy realizuje zadanie zapewnienia jednego gorącego posiłku w postaci pełnego, dwudaniowego obiadu.

Dożywianie na terenie miasta Świdnicy jest prowadzone w przedszkolach, szkołach (szkoły podstawowe, gimnazja). Mając na celu zapewnienie bezpieczeństwa uczniom w szkołach, posiłki dla osób dorosłych są wydawane w odrębnej placówce.

W 2013r. w ramach programu, posiłki były realizowane w 26 placówkach, w tym w 11 szkołach, 9 przedszkolach oraz w 6 innych placówkach (ośrodkach szkolno-wychowawczych, placówkach resocjalizacyjnych, młodzieżowych ośrodkach socjoterapeutycznych). Z całodziennego wyżywienia w przedszkolach korzystało 84 dzieci, wydano 8.585 posiłków.

Z pełnego obiadu korzystały 573 osoby, w tym 52 dzieci do ukończenia 7 roku życia, 394 uczniów. Programem objętych było 127 osób dorosłych. Ogółem wydano 67.282 posiłki, z czego 51.794 posiłki w szkole dla dzieci w wieku szkolnym, do czasu ukończenia szkoły ponadgimnazjalnej oraz 11.982 posiłki dla dorosłych. Średni koszt posiłków pokrywanych w ramach programu wynosił 6,88zł.

Osobom i rodzinom, których dochód na osobę w rodzinie nie przekracza 200% kryterium dochodowego była przyznawana również pomoc w formie zasiłku celowego. Tą formą pomocy zostało objętych 75 rodzin, wypłacono 81 świadczeń. Średni koszt jednego świadczenia wynosił 120,42zł.

Na realizację zadania w 2013r. gmina przeznaczyła kwotę 320.000zł, pozostałe 349.000zł stanowi dotacja z budżetu Wojewody.

W 2014 r. pomocą w formie pełnego obiadu objęte były łącznie 753 osoby, średni koszt posiłków pokrywanych w ramach programu wynosił 6,02zł. Dożywianie było prowadzone w 23 placówkach, w tym w 12 szkołach, 10 przedszkolach i żłobku. Ogółem wydano 86.532 posiłki.

Całodziennym wyżywieniem w przedszkolach i żłobkach było objętych 64 dzieci, którym wydano łącznie 5.387 posiłków. Z pełnego obiadu korzystało 383 dzieci i uczniów do czasu ukończenia szkoły ponadgimnazjalnej, którym wydano łącznie 51.133 posiłki.

W 2014r. pomocą w formie gorącego posiłku zostało objętych 291 osób dorosłych, którym wydano 30.012 posiłków. Ogółem wydano 86.532 posiłki.

Na realizację programu „Pomoc państwa w zakresie dożywiania” w 2014 r. gmina przeznaczyła 257.131zł. Wysokość dotacji z budżetu Wojewody wyniosła 273.365zł.

Od 1 października 2015r. zostało zmienione kryterium dochodowe dla osób samotnych i rodzin korzystających z pomocy społecznej, co pozwoliło na objęcie pomocą w formie gorącego posiłku większej liczby osób.

W 2015r. programem objętych było łącznie 607 osób, które korzystały z posiłków, w formie pełnego obiadu, w ramach 14 punktów żywieniowych w mieście. Łącznie w szkołach z pomocy w formie posiłków korzystało 310 dzieci i uczniów do czasu ukończenia szkoły ponadgimnazjalnej. W przedszkolach z pełnego obiadu korzystało 103 dzieci. Wydano 37.010 posiłków dla 194 osób dorosłych.

W 2015r. wydano łącznie 87.408 posiłków. Średni koszt jednego posiłku pokrywanego w ramach programu wynosił 5,44zł.

W ramach programu „Pomoc państwa w zakresie dożywiania” w 2015r. gmina przeznaczyła na pokrycie kosztów posiłków 229.424zł. Wysokość dotacji z budżetu Wojewody wynosiła 246.413zł.

W I kwartale 2016r. nieodpłatnym dożywianiem objęto 224 dzieci i uczniów do czasu ukończenia szkoły ponadgimnazjalnej, 78 dzieci do czasu rozpoczęcia nauki w szkole podstawowej oraz 214 osób dorosłych. Pomoc w formie pełnego obiadu jest realizowana w 13 punktach żywieniowych w mieście. Wydano łącznie 48.389 posiłków, średni koszt jednego posiłku wynosi 5,21zł. Całkowity koszt posiłków wynosi 251.880zł.

Całkowity koszt realizacji programu „Pomoc państwa w zakresie dożywiania” w I kwartale 2016r. wynosi 251.880zł. Na pokrycie kosztów posiłków gmina wydatkowała kwotę 123.843zł, wysokość dotacji z budżetu Wojewody wynosi 128.037zł.

Biorąc pod uwagę przedstawione powyżej fakty, można zauważyć, że od 2013r. spadła liczba dzieci i uczniów do czasu ukończenia szkoły ponadgimnazjalnej objętych wieloletnim programem rządowym „Pomoc państwa w zakresie dożywiania”(w 2015r. liczba dzieci objętych Programem zmniejszyła się o 22% w porównaniu do 2013r.; w kraju¹⁵ tempo tej zmiany było dużo mniejsze – 11%). Natomiast należy zauważyć, że wzrosła liczba osób dorosłych w szczególności samotnych, w podeszłym wieku, chorych lub niepełnosprawnych, które korzystają z pomocy w formie pełnego obiadu (w 2015r. liczba osób dorosłych objętych Programem zwiększyła się o 53% w porównaniu do 2013r.; w kraju nastąpiło zmniejszenie o 15%).

12. Mieszkania komunalne i socjalne

Tworzenie warunków do zaspokajania potrzeb mieszkaniowych obywateli należy do zadań własnych gminy. Zakres odpowiedzialności gminy obejmuje zapewnienie lokali socjalnych i zamiennych oraz zaspokojenie potrzeb gospodarstw domowych o niskich dochodach. Natomiast zasady gospodarowania mieszkaniowym zasobem gminy oraz kryteria wyboru osób i priorytety w otrzymywaniu mieszkań określa uchwała Rady Miejskiej w Świdnicy z dnia 17 czerwca 2011 r. w sprawie zasad wynajmowania lokali wchodzących w skład mieszkaniowego zasobu Gminy Miasta Świdnica.

1. Mieszkaniowy zasób Gminy w latach 2013-2016

Mieszkania w zasobie Gminy	2013	2014	2015	30.06.2016
Liczba mieszkań komunalnych w tym:	2375	2165	2078	2040
- socjalnych,	518	526	561	559
z tego:				
- mieszkań do dyspozycji schroniska dla bezdomnych	4	5	6	6
- mieszkań chronionych	1	1	1	1

¹⁵ Opracowanie własne na podstawie sprawozdań rocznych z udzielonych świadczeń pomocy społecznej – pieniężnych, w naturze i usługach MPiPS-03 (2013r, 2014r., 2015r.)

Mieszkania w zasobie Gminy		2013	2014	2015	30.06.2016
- mieszkań treningowych		1	1	1	1
Liczba przydziałów lokali socjalnych	z tytułu niskich dochodów	7	14	13	2
	z tytułu wyroków eksmisyjnych z prawem do lokalu socjalnego	25	13	28	11
	pomieszczeń tymczasowych	9	6	4	1
	zamiany lokali socjalnych z urzędu	-	-	2	-
Liczba oczekujących na przydział lokali komunalnych z zasobu Gminy z tego:		301	315	337	377
- z listy socjalnej (trudne warunki mieszkaniowe),		76	59	61	57
- z listy wyroków eksmisyjnych z prawem do lokalu socjalnego.		189	219	235	265

(Tabela obrazuje dane dotyczące lokali socjalnych oraz przydziałów i zobowiązań Gminy do przydziału lokali socjalnych)

Mieszkania socjalne to lokale o obniżonym standardzie. Ich infrastruktura jest skromna, najczęściej toaleta znajduje się poza mieszkaniem. Mieszkania te często wymagają remontu. Stawki czynszu w mieszkaniach socjalnych wynoszą 1,27 zł za m².

2. Zadłużenie czynszowe za lokale komunalne:

Większość mieszkańców lokali komunalnych nie dokonuje opłat czynszowych, stąd posiada zadłużenie z tego tytułu. Dłużnicy mogą skorzystać z następujących form pomocy w spłacie zadłużenia czynszowego:

- rozłożenie zaległości na max 36 rat,
- odroczenie terminu spłaty zadłużenia,
- umorzenie zaległości,
- odpracowanie zaległości poprzez wolontariat na rzecz podopiecznych MOPS.

3. Dodatki mieszkaniowe.

Osoby spełniające kryteria dochodowe i powierzchniowe mogą skorzystać z pomocy w opłatach czynszowych poprzez dodatki mieszkaniowe i energetyczne.

	2013		2014		2015		Do 30.06.2016	
	ilość	Kwota w zł	ilość	Kwota w zł	ilość	Kwota w zł	ilość	Kwota w zł
dodatki mieszkaniowe	6703	1.005.133	6094	904.850	5417	780.445	2420	339.220
dodatki energetyczne	0	0	1584	22.356	3019	41.993	1385	18.697

13. Karta Dużej Rodziny

Uchwałą Rady Miejskiej w Świdnicy z dnia 29.11.2013 r. przyjęto program polityki prorodzinnej pn. „Świdnicka Karta Dużej Rodziny”. W ramach programu wprowadzono zniżkowe i promocyjne opłaty dla rodzin wielodzietnych za korzystanie z dóbr kultury, sportu i rozrywki. Zniżki oferują również przedsiębiorcy, którzy wyrazili chęć przystąpienia do programu jako jego partnerzy. Podmioty, które przystąpiły do programu posługują się logo programu, które mogą wykorzystać we własnych materiałach promocyjnych. Lokale partnerów oznaczone są logo programu, co oznacza, że firma-instytucja stosuje upusty dla rodzin wielodzietnych. Na stronie internetowej www.karta.swidnica.pl znajduje się wykaz podmiotów, które biorą udział w programie, ze wskazaniem siedziby partnera oraz wysokością upustów, jakie oferuje.

Uzupełnieniem korzyści wynikających z programu Świdnicka Karta Dużej Rodziny są zniżki i bonifikaty wynikające z krajowej Karty Dużej Rodziny, która zasięgiem działania obejmuje teren całego kraju.

Karta Dużej Rodziny	2014	2015	2016 (do 30.06.)
Liczba rodzin, którym wydano ŚKDR/ KDR	162 / 97	233 / 135	196 / 25
Liczba osób, którym wydano karty ŚKDR ogółem/KDR	838 / 503	1.148 / 667	1.012 / 106
Liczba dzieci, którym wydano karty ŚKDR/KDR	538 / 320	727 / 421	641 / 66
Liczba rodziców/opiekunów, którym wydano ŚKDR/KDR	300 / 183	421 / 246	371 / 40
Liczba partnerów biorących udział w programie ŚKDR	80	81	87

W okresie od 01.12.2015 r. do 15.03.2016 r. w siedzibie MOPS w Świdnicy przeprowadzono badanie ankietowe mające na celu rozpoznanie potrzeb klientów – rodzin wielodzietnych w zakresie przywilejów oferowanych w ramach programu Świdnicka Karta Dużej Rodziny. W badaniu wzięło udział 130 osób. Z analizy wynika, że ankietowani pozytywnie postrzegają ww. program i chętnie korzystają z przywilejów, jaki program oferuje. Największym zainteresowaniem klientów cieszą się: Ośrodek Sportu i Rekreacji, kino, komunikacja miejska, księgarnie, imprezy kulturalne, sklepy spożywcze, sklepy z odzieżą, usługi gastronomiczne, usługi zdrowotne, przedszkola i żłobki, usługi fryzjerskie i kosmetyczne, dodatkowe zajęcia edukacyjne. 1/4 osób, objętych badaniem wskazała, że korzysta z przywilejów programu codziennie, 1/3 badanych, wskazała, że korzysta z ŚKDR z częstotliwością raz w tygodniu. Ponadto ankietowani wskazali na potrzebę zwiększenia zakresu oferowanych w ramach programu przywilejów. Kierując się zgłaszanymi potrzebami klientów skoncentrowano działania mające na celu pozyskanie nowych partnerów programu. W I połowie br. podpisano porozumienia w sprawie przystąpienia do ww. programu

z 12 nowymi partnerami. Są to przedsiębiorcy prowadzący działalność gospodarczą m. in. w zakresie: gastronomi, sklepów z zabawkami, art. papierniczych, AGD, usług kosmetycznych, odzieży i sprzętu sportowego. Ponadto rozpoznano możliwość przystąpienia do ww. programu aptek. Konstrukcja przepisów ustawy Prawo Farmaceutyczne niestety uniemożliwia tym podmiotom przystąpienie do ww. programu. Oferta dla posiadaczy krajowej Karty Dużej Rodziny znajduje się na stronie: <https://rodzina.gov.pl/duza-rodzina/partnerzy-karty-duzej-rodziny>.

Bazując na informacjach zgromadzonych w trakcie badań ankietowych, działania Ośrodka zmierzają do dalszego rozszerzania oferty programu Świdnicka Karta Dużej Rodziny. W dalszym ciągu prowadzona będzie działalność informacyjna mająca na celu pozyskanie nowych partnerów oraz rodzin wielodzietnych na terenie Miasta Świdnicy. W tym celu opracowano ulotkę informacyjną, która przekazywana jest przedsiębiorcom, aby zapoznać ich z założeniami programu i zachęcić do przystąpienia, jako partnerzy programu. Kontakt z przedsiębiorcami odbywa się osobiście w siedzibie partnera, jak również drogą mailową oraz korespondencyjną. Ponadto została opracowana ulotka informacyjna skierowana do rodzin wielodzietnych, zachęcająca do wyrobienia Świdnickiej Karty Dużej Rodziny i korzystania z jej przywilejów. Dystrybucja ulotek odbywa się poprzez ich rozsyłanie przez Dział Świadczeń Rodzinnych i Alimentacyjnych wraz z decyzjami w ramach świadczeń 500+ oraz przez pracowników w siedzibie Ośrodka.

14. Profilaktyka zdrowotna

Zaspokajanie zbiorowych potrzeb wspólnoty samorządowej w zakresie ochrony zdrowia, wymienione w ustawie o samorządzie gminnym to jedno z ważniejszych zadań własnych gminy. Zadanie to, rozumiane jako zespół działań zapewniających równy dostęp do świadczeń opieki zdrowotnej, polega w szczególności na opracowywaniu i realizacji oraz ocenie efektów programów polityki zdrowotnej, wynikających z rozpoznanych potrzeb zdrowotnych i stanu zdrowia mieszkańców, w myśl ustawy z dnia 27 sierpnia 2004 r. o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych.

Od dnia 1 stycznia 2015 r., zgodnie z postanowieniami wyżej wymienionej ustawy programy zdrowotne może opracowywać, wdrażać, realizować i finansować Narodowy Fundusz Zdrowia, a programy polityki zdrowotnej mogą opracowywać, wdrażać, realizować i finansować ministrowie oraz jednostki samorządu terytorialnego.

W latach 2013-2015 w Gminie Miasto Świdnica nie realizowano żadnych programów w zakresie polityki zdrowotnej. Na mocy regulaminu organizacyjnego, wprowadzonego w życie Zarządzeniem Prezydenta Miasta Świdnicy z dnia 18 maja 2015 r. utworzono Wydział Polityki Społecznej i Spraw Socjalnych, który ma za zadanie, między innymi opracowanie, wdrożenie i realizację programów polityki zdrowotnej w Gminie Miasto Świdnica. Powołana komórka zajmuje się w tej chwili dwoma programami polityki zdrowotnej:

1) Programem profilaktyki zakażeń wirusem brodawczaka ludzkiego (HPV) na lata 2016-2018 dla Miasta Świdnicy. Program został pozytywnie oceniony przez Agencję Oceny

Technologii Medycznych i Taryfikacji i zatwierdzony na sesji Rady Miejskiej do zatwierdzenia we wrześniu 2016 r.

Koszt realizacji Programu zaplanowano na poszczególne lata w następującej wysokości: w 2016 r. - 61.750 zł, w 2017 r. - 267.000 zł, w 2018 r. - 186.000 zł. Koszt realizacji Programu w 2016 r. obejmuje szczepienie 1 dawką szczepionki dziewcząt z rocznika 2003. W 2017 r. zostanie przeprowadzona kolejna tura szczepień dla następnego rocznika dziewcząt (2004) i otrzymają one 3 dawki szczepionki oraz 2 dawki dla rocznika 2003. W 2018 r. zaplanowano podanie trzech dawek szczepionki dla dziewcząt urodzonych w 2005 r.

2) Programem profilaktyki chorób zakaźnych w zakresie szczepień ochronnych przeciw grypie dla mieszkańców Świdnicy na lata 2016-2018 w Gminie Miasto Świdnica. Program został przekazany do zaopiniowania Agencji Oceny Technologii Medycznych i Taryfikacji i uzyskał pozytywną opinię.

W 2016 roku, podobnie jak w latach poprzednich, Gmina przyznała dotacje na realizację zadań z zakresu ochrony i promocji zdrowia pod nazwą: „*Edukacja w zakresie pierwszej pomocy oraz promocja honorowego dawstwa krwi i oświaty zdrowotnej*” Dolnośląskiemu Oddziałowi Okręgowemu Polskiego Czerwonego Krzyża we Wrocławiu w wysokości 28.200 zł. Dotację przyznano w drodze otwartego konkursu ofert na realizację zadań publicznych.

Zadanie polega na:

- edukacji w zakresie pierwszej pomocy przedmedycznej (kursy, szkolenia, pokazy dla dzieci i młodzieży świdnickich szkół),
- promocji honorowego dawstwa krwi (akcje promujące oddawanie krwi),
- promocji oświaty zdrowotnej (zajęcia z zakresu zdrowego odżywiania, higieny osobistej i spędzania czasu wolnego, promocji życia bez uzależnień, wiedzy o HIV/AIDS oraz humanitarnego stosunku do ludzi żyjących z tym problemem).

PODSUMOWANIE:

Wielokierunkowość polityki społecznej gminy na rzecz rodzin można usystematyzować w następujący sposób:

1. Opieka nad dziećmi do lat 3. Zawiera się w tym prowadzenie żłobków przez Miasto i działania wspierające powstawanie i utrzymywanie niepublicznych żłobków i klubów dziecięcych.
  - a. Prognozuje się, że w 2020 r. liczba dzieci w Świdnicy w grupie żłobkowej zmniejszy się o 11,6% w porównaniu z 2013r. a w 2030r. – o 27%.
  - b. Notuje się dynamiczny wzrost liczby miejsc w placówkach niepublicznych. W 2015r. liczba tych miejsc zbliżyła się do liczby miejsc w żłobkach publicznych.
  - c. Świdnica w 2016r. ma szansę osiągnąć wskaźnik dzieci objętych opieką w żłobkach i klubach dziecięcych w wysokości 26 % (dwa razy wyższy niż w 2015r.), znacznie przewyższający wskaźnik dla miast Dolnego Śląska.
  - d. Miasto po raz drugi pozyskało dofinansowanie w Programie „Maluch”.

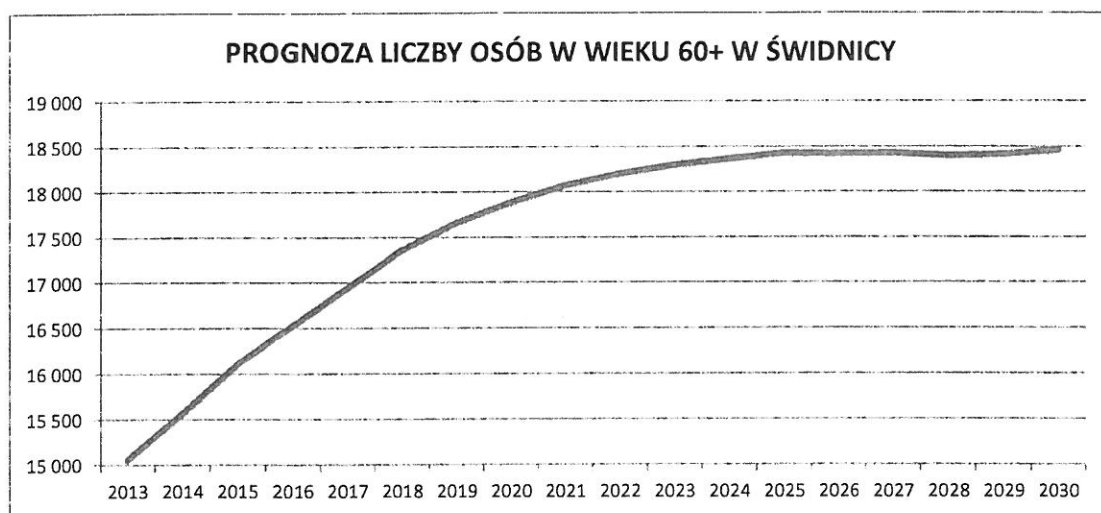
- e. Miasto udziela dofinansowania podmiotom prowadzącym żłobki i kluby dziecięce.
2. Wspieranie rodzin przeżywających trudności opiekuńczo-wychowawcze. Obszar ten obejmuje połączone działania prowadzone przez placówki wsparcia dziennego, asystentów rodziny i pieczy zastępczej; działania profilaktyczno-edukacyjno-szkoleniowe oraz zatrudnianie psychologów w szkołach.
- a. W Świdnicy dzieci z rodzin wymagających wsparcia mają większe możliwości korzystania z pwd, niż przeciętnie w kraju i w województwie dolnośląskim.
  - b. W kraju i w Świdnicy rysuje się tendencja wzrostu liczby decyzji sądów nakazujących rodzinom podjęcie współpracy z asystentem rodziny.
  - c. W Świdnicy wydatki na pieczę zastępczą w 2015r. wzrosły o 225% w porównaniu do 2013r., pomimo zmniejszenia liczby dzieci w pieczy z 28 do 19.
  - d. Piecza zastępcza, asystent rodziny i pwd są mocno ze sobą powiązane.
  - e. Występuje związek pomiędzy liczbą dzieci w opiece zastępczej w poszczególnych województwach, a liczbą rozwodów.
  - f. „Szkoła dla Rodziców i Wychowawców” cieszy się dużym zainteresowaniem świdnickich rodzin.
  - g. W Świdnickich szkołach podstawowych i gimnazjach, których organem prowadzącym jest Miasto Świdnica, zatrudnieni zostali psychologowie.
3. Wsparcie materialne dla rodzin zawierające świadczenia rodzinne i fundusz alimentacyjny, świadczenia Rodzina 500+, dożywianie, pomoc materialną dla uczniów, mieszkania komunalne i socjalne, Kartę Dużej Rodziny.
- a. Od początku obowiązywania ustawy o pomocy osobom uprawnionym do alimentów, można zaobserwować tendencję malejącą wśród osób uprawnionych, co związane jest z faktem, iż kryterium dochodowe nie ulega zmianie.
  - b. Lata 2013-2015 to większy rynek pracy, tym samym są większe dochody w rodzinach i spadek w wypłatach świadczeń. W 2016 r. jest już tendencja wzrostu w ilości świadczeń.
  - c. Dla świdnickich rodzin wypłacane jest świadczenie wychowawcze (Rodzina 500+)
  - d. Od 2013r. spadła liczba dzieci i uczniów do czasu ukończenia szkoły ponadgimnazjalnej, objętych wieloletnim programem rządowym „Pomoc państwa w zakresie dożywiania”, wzrosła liczba osób dorosłych w szczególności samotnych, w podeszłym wieku, chorych lub niepełnosprawnych, które korzystają z pomocy w formie pełnego obiadu.
  - e. Liczba uczniów otrzymujących stypendium szkolne maleje.
  - f. Największym zainteresowaniem posiadaczy Karty Dużej Rodziny cieszą się: Ośrodek Sportu i Rekreacji, kino, komunikacja miejska, księgarnie, imprezy kulturalne, sklepy spożywcze, sklepy z odzieżą, usługi gastronomiczne, usługi zdrowotne, przedszkola i żłobki, usługi fryzjerskie i kosmetyczne, dodatkowe zajęcia edukacyjne.

4. Profilaktyka zdrowotna.

- a. W Mieście przygotowano Program profilaktyki zakażeń wirusem brodawczaka ludzkiego (HPV) na lata 2016-2018 dla Miasta Świdnicy. Program został pozytywnie oceniony przez Agencję Oceny Technologii Medycznych i Taryfikacji i uchwalony przez Radę Miejską w Świdnicy.

II. Osoby starsze i ich rodziny

„Starość” i „starzenie się” to pojęcia, które nie zostały jednoznacznie zdefiniowane ani przez nauki społeczne, ani biologiczne. Zarówno w naukach społecznych jak i biologicznych zwraca się uwagę na indywidualizację procesu starzenia, pozostającą pod wpływem takich czynników jak kondycja zdrowotna, warunki życia i środowiska, potencjał genetyczny, itp. Dlatego też wyznaczenie sztywnej, obejmującej wszystkie jednostki ludzkie granicy wieku pomiędzy „niestarością” a „starością”, ma często charakter umowy. Stosowaną klasyfikacją do okresu starości jest podział tej fazy życia na dwa podokresy: wczesną starość (określaną także jako wiek podeszły, „młodszy starzy”) obejmującą wiek 60-74 lata oraz późną starość (starość właściwa, „starsi starzy”, obejmującą wiek 75-89 lat. Wyodrębnia się również kategorię osób długowiecznych w wieku 90 lat i więcej¹⁶.

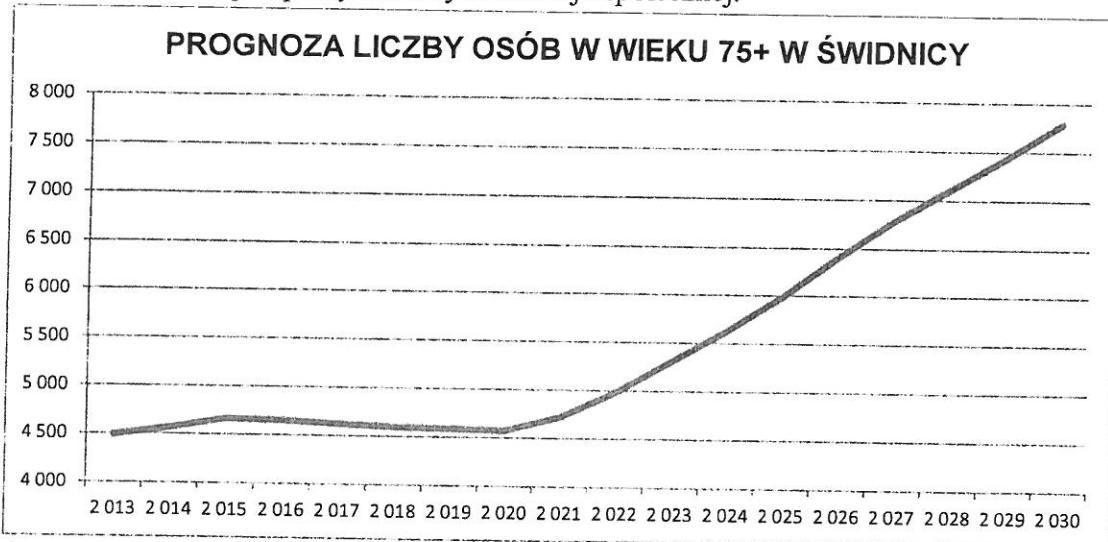

Źródło: Opracowanie własne na podstawie prognozy GUS z 2013r. dla miast powiatu świdnickiego.

W ciągu 7 lat liczba seniorów wzrośnie o 19%. W tych latach przyrośnie w Świdnicy grupa „młodszy starzy”. Natomiast po 2020r. silnie będzie zauważany trend „starzenia się ludzi starych”, co oznacza, że liczba osób w wieku 75 lat i więcej będzie rosła szybciej niż liczba „młodszych ludzi starych”. Stan taki wymaga tworzenia i wspierania szeregu rozwiązań systemowych w sferze ochrony zdrowia, opieki długoterminowej, pomocy i integracji

¹⁶ DOLNOŚLĄSKA STRATEGIA INTEGRACJI SPOŁECZNEJ NA LATA 2014-2020

społecznej, mających na celu z jednej strony ochronę osób starszych przed negatywnymi skutkami starzenia się, z drugiej zaś nastawionych na pobudzenie i wykorzystanie potencjału osób starszych w perspektywie indywidualnej i społecznej.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie prognozy GUS z 2013r. dla miast powiatu świdnickiego.

Należy oczekiwać dynamicznego wzrostu liczby seniorów w wieku 75+ po 2020 roku.

Seniorzy narażeni są na wykluczenie społeczne głównie z trzech powodów¹⁷:

- trudna sytuacja materialna i ograniczony budżet jakim dysponują,
- stereotypy dotyczące starości zakotwiczone w społecznej świadomości,
- proces autowykluczenia seniorów.

Polityka społeczna wobec osób starszych powinna być oparta na trzech zasadach:

- autonomii, mającej na celu zachowanie przez seniorów niezależności w podejmowaniu decyzji co do sposobu życia,
- integracji – zapewnieniu osobom starszym w miarę pełnego uczestnictwa w życiu społecznym,
- opiece – stworzeniu systemu wsparcia i pomocy dla osób, które w wyniku wieku lub choroby utraciły zdolność do samodzielnego zaspokajania swych potrzeb.

Powszechne przygotowanie się do starości stanowi nowe wyzwanie dla współczesnego społeczeństwa. Zasadnicze znaczenie w procesie przygotowania do dobrego i świadomego przeżywania starości ma motywowanie ludzi do aktywności, zarówno fizycznej jak i intelektualnej. Psychologia gerontologiczna udowodniła bowiem, że utracony w wyniku zaniedbań potencjał umysłowy może być na nowo zaktywizowany poprzez celowy trening¹⁸.

W tym rozdziale dokonano opisu realizacji zasad polityki społecznej wobec seniorów w Świdnicy.

¹⁷ DOLNOŚLĄSKA STRATEGIA INTEGRACJI SPOŁECZNEJ NA LATA 2014-2020

¹⁸ DOLNOŚLĄSKA STRATEGIA INTEGRACJI SPOŁECZNEJ NA LATA 2014-2020

1. Rada Seniorów

Lokalna polityka senioralna w ostatnich latach wzbogacona została o nowy instrument, mający na celu zwiększenie partycypacji obywatelskiej starszych mieszkańców gmin. Nowelizacja z 11 października 2013r. ustawy o samorządzie gminnym wprowadziła gminne rady seniorów jako szczególny, fakultatywny organ doradczy. Celem rady seniorów jest wzmocnienie słyszalności głosu starszych mieszkańców przez władze gminy, a pośrednio i zaktywizowanie ich oraz zwiększenie zainteresowania działalnością władz lokalnych¹⁹. Gminne rady seniorów zgodnie z ustawą mogą pełnić funkcje:

- konsultacyjne – opiniowanie wszystkich oddziałujących na sytuację seniorów aktów prawa miejscowego, np. strategie rozwoju, programy współpracy z organizacjami pozarządowymi, specjalne programy wspierające seniorów,
- doradcze – w celu uwzględnienia w bieżących działaniach władz lokalnych propozycji poprawek podwyższających wartość działań z punktu widzenia osób starszych,
- inicjatywne – związane z możliwością proponowania radzie gminy nowych rozwiązań problemów seniorów.

Rady seniorów w praktyce ograniczają się do funkcji konsultacyjnych.²⁰

Rada Seniorów w Świdnicy funkcjonuje na podstawie Uchwały Rady Miejskiej w Świdnicy z dn.31.03.2014 r. Zgodnie z postanowieniami Statutu Rady Seniorów, Rada Seniorów w Świdnicy jest organem konsultacyjnym, doradczym i inicjatywnym. Stąd też wszelkie działania Rady są podejmowane w tym obszarze.

Rada Seniorów, poprzez podjęte stosowne uchwały, poparła projekt „Koperta Życia” stwierdzając, że jest to kolejny krok w stronę seniorów naszego regionu, wyrażający troskę odpowiednich organów o zapewnienie bezpieczeństwa zdrowotnego.

„Świdnicka Karta Seniora” – Rada uczestniczyła w konsultacjach, spotkaniach, przedkładając do tego projektu wnioski i uwagi w zakresie sposobu dystrybucji kart, uprawnień do otrzymania karty, jak również poszerzenia kręgu potencjalnych partnerów do uczestnictwa w tym programie.

Rada Seniorów była zainteresowana bezpłatnym szczepieniem seniorów przeciwko grypie, czemu dała wyraz w podjętej uchwale.

Rada Seniorów na bieżąco uczestniczy w przygotowaniach do „Dni Seniora”. Poszczególni członkowie Rady otrzymali konkretne zadania.

Rada Seniorów prowadzi dyżury jej członków, w każdy czwartek w godzinach 10 – 12. Zgłaszający się seniorzy poruszają wiele spraw z pozoru prostych, dla nich jednak bardzo istotnych.

---

¹⁹ Rola samorządów lokalnych w polityce senioralnej, Piotr Szukalski, Wspólnota nr 19/2015

²⁰ J.w.

2. Dzienny Dom „Senior-WIGOR”

Dzienny Dom „Senior-WIGOR” (DD „S-W”) został utworzony 1.09.2015 roku w celu realizacji Programu Wieloletniego Senior-WIGOR na lata 2015-2020 w Świdnicy. DD „S-W” dysponuje 130 miejscami. Na jedno miejsce w DD „S-W” przypada 123 seniorów, w Polsce – 581, w województwie dolnośląskim – 644. Widoczne jest zatem, że w Świdnicy stworzono korzystniejsze warunki dla seniorów niż w kraju i w województwie dolnośląskim.

Dzienny Dom zapewnia wsparcie seniorom nieaktywnym zawodowo w wieku powyżej 60 roku życia oraz kompensuje skutki samotności, niesamodzielności i niepełnosprawności, a także propaguje model godnego życia w wieku senioralnym .

Pierwszeństwo do korzystania ze świadczeń Dziennego Domu mają osoby, które spełniają jeden z niżej wymienionych warunków:

- a) posiadają niskie dochody;
- b) są samotne lub posiadają rodziny poza miejscem swojego zamieszkania;
- c) posiadają złe warunki mieszkaniowe;
- d) są bezradne w prowadzeniu gospodarstwa domowego.

Dzienny Dom realizuje zadania w szczególności w zakresie:

- a) usług opiekuńczych;
- b) terapii zajęciowej grupowej i indywidualnej dla podtrzymania kondycji psychofizycznej;
- c) usług rehabilitacyjnych;
- d) zapewnienia posiłku;
- e) poradnictwa specjalistycznego;
- f) zaspokojenia potrzeb towarzyskich, rekreacyjnych – kulturalnych.

Działania DD „S-W” zaspokajają potrzeby intelektualne (wiedzy, nowych kompetencji), poznania grona nowych osób oraz pożytecznie wypełniają nagromadzony wolny czas. Są ucieczką przed samotnością, zaspokojeniem ambicji, kontynuacją zainteresowań, dają poczucie bezpieczeństwa, spełniają potrzebę bycia użytecznym i służenia drugiemu człowiekowi, wpływają na poprawę kondycji psychicznej i fizycznej, potrzebę facylitacji (wzmocnienia grupowego), potrzebę więzi społecznych, sympatii, przynależności, współżycia koleżeńskiego, potrzebę aktywności, dają wsparcie, pomoc koleżeńską, podnoszą samoocenę, powodują zmianę dotychczasowego stylu życia, budują pozytywne myślenie o sobie, dostarczają przeżyć natury emocjonalnej, dają możliwość kreacji własnej, twórczości, poprawiają relacje z rodziną.

Rok		2013	2014	2015	2016 01.01-30.06
Liczba osób korzystających z DDP		167	155	120	124
w tym:	liczba kobiet	88	96	82	85
	liczba mężczyzn	79	59	38	39
	liczba samodzielnie gospodarujących	161	152	117	120

Rok	2013	2014	2015	2016 01.01-30.06
liczba osób posiadających orzeczenia o niepełnosprawności lub zaświadczenie o grupie inwalidzkiej	41	39	40	50
liczba pensjonariuszy zwolnionych z opłaty	90	83	78	78

Należy zauważyć, że mniejszy jest udział mężczyzn niż kobiet, duży jest odsetek osób niepełnosprawnych, 97% to osoby prowadzące samodzielne gospodarstwo domowe oraz 65% to osoby w trudnej sytuacji materialnej

DD „S-W” pomaga seniorom w wypełnianiu :

- wniosków w sprawie wydania orzeczenia o niepełnosprawności do Powiatowego Zespołu ds Orzekania o Niepełnosprawności;
- druku odwołania od orzeczenia o stopniu niepełnosprawności,
- wniosków w sprawie wydania legitymacji osoby niepełnosprawnej do Powiatowego Zespołu ds Orzekania o Niepełnosprawności,
- wniosków o dofinansowanie likwidacji barier architektonicznych do Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie,
- wniosków na dofinansowanie uczestnictwa osób niepełnosprawnych i ich opiekunów w turnusach rehabilitacyjnych do Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie,
- wniosków na dofinansowanie zaopatrzenia w sprzęt rehabilitacyjny, przedmioty ortopedyczne i środki pomocnicze do Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie,
- wniosków na dowód osobisty do Urzędu Miejskiego w Świdnicy.

DD „S-W” pomaga seniorom w kontakcie z lekarzami w specjalistycznych Poradniach (rejestracja, przekazywanie faxem skierowań), umawia na specjalistyczne badania (wyszukuje na stronach NFZ najwcześniejsze terminy badań), pomaga w skompletowaniu dokumentacji medycznej, niezbędnej przy komercyjnym przyjęciu do DPS. Pracownik socjalny pomaga mniej samodzielnym seniorom, rejestrując i uczestnicząc w wizytach u lekarza pierwszego kontaktu.

"W zdrowym ciele, zdrowy duch" (2012-2016) program promujący aktywność fizyczną seniorów, regularne pomiary ciśnienia i wagi, pogadanki z pielęgniarką, dietetykiem, rehabilitantem.

W 2015r. w ramach programu „Program Wieloletni „Senior-WIGOR” na lata 2015-2020” Miasto pozyskało dotację w wysokości 229.282 zł na przekształcenie Domu Dziennego „Przystań” funkcjonującego w strukturach MOPS w Dzienny Dom „Senior-WIGOR”. Dotacja została przeznaczona na adaptację i remont pomieszczeń w celu zapewnienia odpowiedniego standardu określonego w programie. Ponadto zakupiono niezbędne wyposażenie i część dotacji przeznaczono na wzbogacenie usług świadczonych w Dziennym Domu „Senior-Wigor”.

W 2016r. kontynuowane były starania o pozyskanie środków z w.w. Programu. W październiku została przyznana dotacja w kwocie 290.400 zł na poszerzenie oferty zajęciowej oraz na poprawę jakości świadczonych usług.

3. Usługi opiekuńcze i specjalistyczne usługi opiekuńcze

Ustawa o pomocy społecznej stanowi, że do zadań obowiązkowych gminy należy organizowanie i świadczenie usług opiekuńczych, w tym specjalistycznych, w miejscu zamieszkania, z wyłączeniem specjalistycznych usług opiekuńczych dla osób z zaburzeniami psychicznymi. Prawo do tych usług mają osoby samotne. Z tego prawa skorzystać mogą również osoby posiadające rodzinę, ale konieczne jest ustalenie, że rzeczywiście rodzina nie może takiej pomocy zapewnić i zorganizować. Stąd też konieczność ustalenia sytuacji materialnej i bytowej rodziny nawet osobno zamieszkałej, a zobowiązanej do pomocy i alimentacji zgodnie z kodeksem rodzinnym i opiekuńczym. Usługi opiekuńcze obejmują pomoc w zaspokajaniu codziennych potrzeb życiowych, opiekę higieniczną zalecaną przez lekarza, pielęgnację oraz w miarę możliwości zapewnienie kontaktów z otoczeniem. Specjalistyczne usługi opiekuńcze są to usługi dostosowane do szczególnych potrzeb wynikających z rodzaju schorzenia lub niepełnosprawności, świadczone przez osoby ze specjalistycznym przygotowaniem zawodowym.

Usługi opiekuńcze, w tym specjalistyczne, w miejscu zamieszkania, z wyłączeniem specjalistycznych usług opiekuńczych dla osób z zaburzeniami psychicznymi realizowane są przez Polski Komitet Pomocy Społecznej w Świdnicy.

Natomiast specjalistyczne usługi opiekuńcze na rzecz osób z zaburzeniami psychicznymi świadczone są przez opiekunki zatrudnione przez Caritas Diecezji Świdnickiej.

Osoby korzystające ze świadczeń ponoszą częściową odpłatność uzależnioną od wysokości dochodu na zasadach określonych Uchwałą Rady Miejskiej w Świdnicy. Zakres i wymiar świadczonych usług dostosowany jest do indywidualnych potrzeb i oczekiwań świadczeniobiorców. Część osób wymagających wsparcia w formie usług opiekuńczych korzysta z pomocy świadczonej przez wolontariuszy realizujących pracę na rzecz seniorów w celu odpracowania zadłużenia czynszowego.

FORMA POMOCY	2013		2014		2015		2016 do 30.06.2016	
	ilość rodzin	kwota świadc.	ilość rodzin	kwota świadc.	ilość rodzin	kwota świadc.	ilość rodzin	kwota świadc.
usługi opiekuńcze	204	803.966	205	828.694	219	818.500	193	540.632
specjalistyczne usługi opiekuńcze na rzecz osób z zaburzeniami psychicznymi	8	67.470	8	83.391	9	10.789	6	33.408

Podstawą do udzielenia pomocy w formie usług opiekuńczych i specjalistycznych usług opiekuńczych w miejscu zamieszkania jest złożenie wniosku w Miejskim Ośrodku Pomocy Społecznej w Świdnicy, który wszczyna postępowanie mające na celu ustalenie sytuacji rodzinnej, zdrowotnej i materialnej osoby wymagającej pomocy, poprzez rodzinny wywiad środowiskowy. Efektem wskazanych działań organu jest wydanie decyzji określającej wymiar pomocy w formie usług opiekuńczych, specjalistycznych usług opiekuńczych w miejscu zamieszkania, na wskazany okres wraz z ustaloną, proporcjonalnie do dochodu wnioskodawcy, zgodnie z Uchwałą Rady Miejskiej w Świdnicy, odpłatnością za godzinę usług opiekuńczych mającą odniesienie do kryterium dochodowego obowiązującego w pomocy społecznej.

Liczba świadczeń²¹ usług opiekuńczych w 2015r. zmniejszyła się o 8,7% w porównaniu do 2013r. (w kraju wzrost o 5,1%²², w woj. dolnośląskim wzrost o 1,95%). W tym samym okresie średnia wartość świadczenia w Świdnicy wzrosła o 11,5% (w kraju o 4,1% a w woj. dolnośląskim o 0,85%). W 2015r. średnia wartość świadczenia w Świdnicy wynosiła 11,17 zł, a w kraju i w woj. dolnośląskim 12,07 zł. W związku ze wzrostem najniższego wynagrodzenia od 2017r. (minimalna stawka godzinowa 12 zł) należy oczekiwać znaczącego wzrostu kosztów usług opiekuńczych w 2017r.

Mając na uwadze przedstawione powyżej fakty, bieżący monitoring środowisk oraz zjawisko starzenia się społeczeństwa, należy zauważyć, że wzrasta zapotrzebowanie na usługi opiekuńcze, w ramach których osoby w podeszłym wieku, schorowane lub niepełnosprawne otrzymują wsparcie przy wykonywaniu czynności życia codziennego oraz w procesie leczenia i rehabilitacji.

4. Domy pomocy społecznej

Sprawy związane z kierowaniem do domu pomocy społecznej regulują przepisy ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej.

Zgodnie z zapisem ustawy o pomocy społecznej: „Osobie wymagającej całodobowej opieki z powodu wieku, choroby lub niepełnosprawności, niemogącej samodzielnie funkcjonować w codziennym życiu, której nie można zapewnić niezbędnej pomocy w formie usług opiekuńczych, przysługuje prawo do umieszczenia w domu pomocy społecznej.”.

Umieszczenie osoby w domu pomocy społecznej jest ostatecznością i zawsze jest poprzedzone oceną możliwości udzielenia pomocy osobie potrzebującej w miejscu jej zamieszkania oraz zbadaniem jej sytuacji rodzinnej.

Skierowanie osoby do domu pomocy społecznej wiąże się z dokonaniem oceny stanu zdrowia oraz ustaleniem zakresu możliwości korzystania przez nią z pomocy środowiskowej, w szczególności zaś zbadaniem możliwości zorganizowania usług opiekuńczych w miejscu zamieszkania. Niemożność zapewnienia tych usług oznacza niemożliwość przyznania ich w zakresie niezbędnym do zaspokojenia codziennych potrzeb życiowych podopiecznego.

²¹ Opracowanie własne na podstawie MPiPS-03 Sprawozdanie półroczne i roczne z udzielonych świadczeń pomocy społecznej-pięniężnych i usługach, MOPS Świdnica

²² Opracowanie własne na podstawie Sprawozdanie MPiPS-03 Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej

Osoby wymagające całodobowej opieki kierowane są do domu pomocy społecznej odpowiedniego typu: dla osób w podeszłym wieku, przewlekle somatycznie chorych, przewlekle psychicznie chorych, niepełnosprawnych fizycznie, dorosłych niepełnosprawnych intelektualnie oraz dzieci i młodzieży niepełnosprawnych intelektualnie.

Pobyt w domu pomocy społecznej jest odpłatny. Opłata podopiecznego zostaje ustalona w decyzji, wydanej przez gminę kierującą do domu pomocy społecznej. Krewni oraz gmina uiszczają opłatę, gdy mieszkaniec domu nie jest zdolny do ponoszenia pełnego kosztu utrzymania.

Poniżej przedstawiona tabela obrazuje liczbę osób, która skorzystała z pomocy w formie pobytu w domu pomocy społecznej oraz środki finansowe wydatkowane na ten cel w okresie od 01.01.2013 do 30.06.2016. Podane poniżej kwoty świadczeń nie zawierają wpłat rodzin beneficjentów.

2013		2014		2015		2016	
Liczba osób przebywających w DPS	Kwota świadczeń /zł/	Liczba osób przebywających w DPS	Kwota świadczeń /zł/	Liczba osób przebywających w DPS	Kwota świadczeń /zł/	Liczba osób przebywających w DPS	Kwota świadczeń /zł/
72	1.370.611	75	1.510.000	76	1.583.494	71	804.136

Podopieczni MOPS ubiegający się o skierowanie do domu pomocy społecznej kierowani są do placówek na bieżąco, z wyjątkiem osób wymagających skierowania do domu dla osób przewlekle psychicznie chorych lub osób niepełnosprawnych intelektualnie. Czas oczekiwania na umieszczenie w tych domach jest wydłużony i często wiąże się z koniecznością poszukiwania miejsca poza terenem województwa dolnośląskiego. Dotychczasowa analiza problemu zapewnienia całodobowej opieki wskazuje na systematyczny wzrost zapotrzebowania w tym zakresie. Starzejące się społeczeństwo naszego miasta w znacznej mierze pozbawione jest właściwej opieki w środowisku, co wynika z braku zdolności rodziny do zapewnienia pomocy oraz ograniczony wymiar i zakres wsparcia jaki może zaoferować pomoc społeczna. Osoby schorowane i niezdolne do samodzielnego funkcjonowania w miejscu zamieszkania lub pobytu niejednokrotnie wymagają całodobowej pielęgnacji, która z wyżej opisanych względów może być realizowana w wyspecjalizowanych i powołanych do tego jednostkach.

5. Profilaktyka zdrowotna i promocja zdrowego stylu życia

W Dziennym Domu „Senior-WIGOR” na co dzień pracuje fizjoterapeuta wykonujący zabiegi w zakresie kinezyterapii, fizjoterapii i masażu. W 2013r. wykonano 6.119 zabiegów, w 2014r. – 5.951 a w 2015r. – 6.777. Codziennie prowadzone są zajęcia z gimnastyki usprawniającej. Realizowane są również programy:

Program „W zdrowym ciele, zdrowy duch” zachęca seniorów do szeroko pojętej aktywności ruchowej, zaczynając od rehabilitacji poprzez codzienną gimnastykę ogólnorozwojową

z piłkami i kijkami, tańce integracyjne, wieczorki taneczne, imprezy o charakterze sportowym, spacer nordic walking, ćwiczenia na stepie, gra w tenisa stołowego i gra w bilard. Program „Pysnie, zdrowo, kolorowo” zachęca seniorów do wspólnego spędzania czasu na przygotowywaniu zdrowych i ciekawych potraw, uwzględniając przepisy szczególnie lubiane przez seniorów, a często już zapomniane we współczesnej kuchni. Forma zajęć: warsztaty kulinarne, pogadanki o zdrowiu i racjonalnym żywieniu, spotkania przy grillu.

W ramach profilaktyki zdrowotnej seniorów opracowany został „Programem profilaktyki chorób zakaźnych w zakresie szczepień ochronnych przeciw grypie dla mieszkańców Świdnicy na lata 2016-2018 w Gminie Miasto Świdnica”. Program szczepień skierowany zostanie do mieszkańców Świdnicy w wieku powyżej 60 roku życia, którzy są jednocześnie podopiecznymi MOPS w Świdnicy. Jest to populacja licząca około 400 osób. Wartość trzyletniej realizacji Programu szacowana jest na około 48.000 zł, roczna jego realizacja zaplanowana została na poziomie ok. 16.000 zł.

6. Bezpieczeństwo seniora i Koperta Życia

Osoby starsze, inwalidzi czy dzieci stają się często ofiarami wypadków, przestępstw. Są to osoby o szczególnych predyspozycjach psychicznych: ufne, życzliwe, otwarte, często nie posiadające dostatecznej wiedzy pozwalającej na właściwą ochronę przed zagrożeniami.

Często to właśnie predyspozycje psychofizyczne tych osób decydowały o tym, że stały się one ofiarami wypadków, zostały wybrane jako cel przez przestępców czy naraziły się na inne niebezpieczeństwo, stanowiące zagrożenie dla ich życia, zdrowia lub mienia.

W wielu przypadkach odpowiedni poziom wiedzy pozwoliłby im na uniknięcie sytuacji niebezpiecznej. Stąd też konieczne jest prowadzenie akcji przypominających seniorom o zabezpieczeniu się przed oszustami. Przykładem może być akcja ogólnopolska „Nie daj się nabrać. Sprawdź zanim podpiszesz.”, w której uczestniczy Świdnica.

Zachwianie poczucia bezpieczeństwa seniorów może wynikać z chorób, które dotyczą osoby starsze. Dlatego też w Świdnicy w 2016r. wprowadzono „Kopertę życia”, która poprawia poczucie bezpieczeństwa u osób samotnych i schorowanych.

"Koperta Życia" - to akcja skierowana do osób przewlekle chorych, starszych, niepełnosprawnych lub samotnych. Polega ona na umieszczeniu w specjalnie przygotowanych kopertach najważniejszych informacji o stanie zdrowia, przyjmowanych lekach, alergiach, kontaktach do najbliższych oraz danych osobowych. Pakiet ten należy przechowywać w lodówce, na której trzeba przykleić naklejkę - "Tu jest koperta życia".

"Koperta Życia" to karta informacyjna pacjenta, którą osoba biorąca udział w akcji powinna wypełnić rzeczywistymi i aktualnymi danymi o swoim stanie zdrowia. Wszystkie informacje podane w karcie będą służyły ratownikom medycznym w przyspieszeniu tworzenia wywiadu dotyczącego osoby chorej, do której zostali wezwani w celu interwencji. Akcja ta jest finansowana i przeprowadzana przez Gminę Miasto Świdnica. W jej przygotowanie były włączone pogotowie ratunkowe, policja, straż pożarna, przedstawiciele organizacji pozarządowych działających na rzecz seniorów, Świdnicka Rada Seniorów i przedstawiciele jednostek miejskich działających na rzecz osób starszych.

Na początku 2016 wydano seniorom ponad 2.000 szt. „Kopert Życia”. Ze względu na duże zainteresowanie w kwietniu wydrukowano następne 1.600 szt. Jest kontynuowana akcja promocyjna przy współpracy z lokalnymi placówkami ZOZ. W 2015r. wydatkowano na ten cel 7.503 zł a w I poł. 2016r. – 5756 zł.

W 2016r. MOPS złożył wniosek i uzyskał dofinansowanie na projekt „Edukacja dla bezpieczeństwa w Świdnicy – działania na rzecz młodzieży i seniorów” w ramach programu krajowego „Program ograniczenia przestępczości i społecznych zachowań Razem Bezpieczniej im. Władysława Stasiaka na lata 2016 i 2017”. W projekcie przewidziano opracowanie informatora dla świdnickich seniorów dotyczącego bezpiecznych zachowań, miejsc nieodpłatnego poradnictwa specjalistycznego oraz informacji na temat placówek wsparcia w Świdnicy. Celem informatora będzie poszerzenie wiedzy na temat zagrożeń wynikających z obowiązującego prawa, reagowania w sytuacjach zagrożeń, właściwych postaw obywatelskich i społecznych, zdrowego stylu życia. Współrealizatorami projektu są Komenda Powiatowa Policji, Powiatowa Stacja Sanitarno-Epidemiologiczna, Dzienny Dom „Senior-WIGOR” i Straż Miejska.

W ramach bezpieczeństwa seniorów można także rozpatrywać usuwanie barier komunikacyjno-architektonicznych, których występowanie może być przyczynkiem do powstania upadków, urazów seniorów. Dlatego też w Świdnicy podjęto działania mające na celu ulepszenie systemu transportu publicznego w taki sposób, by uwzględnić ograniczone możliwości fizyczne osób starszych:

- wszystkie autobusy są niskopodłogowe,
- zewnętrzne tablice na autobusach są duże i mają dużą czcionkę,
- w autobusach są tablice informacyjne (22 calowy monitor, na którym wyświetlana jest informacja o trasie przejazdu),
- wszystkie autobusy są wyposażone w zestawy głośno informujące o trasie przejazdu i nazwie następnego przystanku,
- wymieniono wiaty przystankowe na nowe z wygodnymi ławeczkami.

W 2014 r nastąpiła dostawa 8 nowych pojazdów. Były to autobusy Solaris niskopodłogowe z tzw. funkcją przykłąku, która ułatwia wsiadanie i wysiadanie pasażerom. Autobusy te posiadają platformę dla niepełnosprawnych, a specjalne stanowisko dla wózka inwalidzkiego wyposażone jest w dodatkowy pakiet SOS czyli pas bezpieczeństwa i sygnalizacyjne przyciski alarmowe zamontowane wewnątrz i na zewnątrz autobusu. Ponadto wewnątrz autobusu są tablice informacyjne (22 calowy monitor, na którym wyświetlana jest informacja o trasie przejazdu). Wsparciem dla osób niewidomych/słabowidzących jest opcja głosowej komunikacji na bieżąco powiadamiająca o aktualnym przystanku i położeniu autobusu. Wartość zakupu w/w inwestycji to ponad 7 milionów zł. W 2015r. nastąpiła wymiana wiat w ilości 8 sztuk wyposażonych w duże tablice rozkładowe, gabloty informacyjne (reklamowe), podświetlane - koszt ponad 300.000 zł.

W okresie od 1.01.2013r. do 30.06.2016r. likwidowano bariery architektoniczne w infrastrukturze drogowej, przebudowano perony autobusowe, wybudowano podjazdy dla wózków oraz utworzono nowe nieodpłatne miejsca parkingowe z przeznaczeniem dla osób niepełnosprawnych typu koperta, tj.: 92 przejścia z obniżonymi krawężnikami wraz

z płytkami integracyjnymi, 10 peronów autobusowych z płytkami integracyjnymi, 4 podjazdy dla wózków, 33 miejsca parkingowe dla osób niepełnosprawnych typu koperta.

7. Kluby Seniora

Dzienny Dom „Senior-WIGOR” nadzoruje i organizuje działalność Klubu Seniora mieszczącego się na osiedlu Zarzecze, przy Parafii Kościoła Miłosierdzia Bożego, ul. Rolnicza 9 w Świdnicy. Klub rozpoczął działalność 1 lipca 2015 roku, czynny jest we wtorek i czwartek w godzinach od 16.00-18.00. Zajęcia prowadzą dwie osoby: instruktor terapii zajęciowej i gerontopedagog. Liczba seniorów korzystających z oferty 35 osób.

Realizowane formy zajęć: ruchowe (gimnastyka-taniec), plastyczne, integracyjne, śpiew przy gitarze, relaksacyjne, trening pamięci, gry stolikowe, pogadanki na temat zdrowia i urody, wycieczki, imprezy okolicznościowe.

Seniorzy aktywnie uczestniczą w życiu miasta biorąc udział w imprezach sportowych, kulturalnych i integracyjnych. Działania klubu zaspokajają potrzeby akceptacji, kontaktów społecznych, przynależności do grupy, zabawy oraz rozwoju intelektualnego. Dzięki temu seniorzy lepiej i bardziej optymalnie funkcjonują w codziennym życiu, przedłużając swoją aktywność psychofizyczną, będąc tym samym zachętą i motywacją dla innych seniorów w środowisku lokalnym.

Koszt prowadzenia klubu w 2015r. wyniósł 8.880 zł a na 2016r. zaplanowano kwotę 8.000 zł

Miejska Biblioteka Publiczna im. C. K. Norwida w Świdnicy od 16 lipca 2015 r. koordynuje działalność Klubu Seniora w Filii nr 2 na ul. Kozara-Słobódzkiego 21A . Zajęcia w ramach Klubu odbywają się regularnie w poniedziałki i czwartki w godzinach 16.00-18.00. Ideą Klubu jest integracja i wspieranie aktywności osób starszych oraz stworzenie im możliwości rozwijania swoich zainteresowań i zdolności w pobliżu miejsca zamieszkania. Przynależność do Klubu daje przede wszystkim okazję do spotkań z osobami w podobnym wieku i uczestniczenie w różnych formach życia towarzyskiego i kulturalnego w swoim środowisku lokalnym. Klub między innymi oferuje: spotkania z ludźmi kultury i sztuki, koncerty, aktywizujące warsztaty plastyczne, wycieczki krajoznawczo-turystyczne, wykłady i prelekcje dotyczące różnych obszarów życia, zajęcia sportowe, spotkania integracyjne. Klubowicze sami proponują formy działań tak, by były one zgodne z ich zainteresowaniami i oczekiwaniami i dawały jak najwięcej satysfakcji.

Wydatki budżetowe

16.07.2015 r. - 31.12.2015 r. - 17 000 zł

1.01.2016 r. - 30.06.2016 r. - 21 000 zł

Liczba beneficjentów:

średnio 40 osób na spotkaniu plus 42 uczestników zajęć gimnastycznych w każdym tygodniu (dwie grupy w tygodniu)

Zidentyfikowane potrzeby:

- Wspieranie i zapewnienie możliwości aktywnego uczestnictwa w spotkaniach Klubu Seniora.

- Integracja środowiska.
- Rozwój aktywności intelektualnej seniorów.
- Budowanie relacji interpersonalnych wśród uczestników spotkań.
- Utrzymanie finansowania Klubu Seniora.
- Utworzenie samodzielnej siedziby dla Klubu Seniora.

Zauważone tendencje:

- Ciągły wzrost zainteresowania działalnością klubu wśród mieszkańców miasta.
- Udział nowych osób w organizowanych spotkaniach.
- Chęć integracji i edukacji wśród uczestników spotkań.
- Aktywność turystyczna wśród uczestników spotkań.

8. Uniwersytet Trzeciego Wieku

Misją Uniwersytetów Trzeciego Wieku (UTW) jest przede wszystkim aktywizowanie ludzi starszych poprzez, między innymi, rozwijanie ich zainteresowań, aktywne spędzanie wolnego czasu, czy poznawanie nowych ludzi. Większość UTW wykazało, że celem, dla którego ich instytucja funkcjonuje było kształcenie, nauka i poszerzanie wiedzy oraz rozwijanie zainteresowań słuchaczy. Priorytetem było dla nich również stworzenie słuchaczom możliwości aktywnego spędzania wolnego czasu, upowszechnianie zdrowego trybu życia, stworzenie słuchaczom możliwości nawiązywania lub utrzymania kontaktów towarzyskich oraz aktualizacja umiejętności słuchaczy niezbędnych do aktywnego życia we współczesnym świecie. Z analizy danych wynika, że UTW prowadzone przez stowarzyszenia i fundacje kładły większy nacisk na organizowanie pomocy wzajemnej wśród słuchaczy, reprezentowanie ich interesów wobec władz lokalnych i rządowych oraz upowszechnianie zdrowego trybu życia niż placówki tego typu prowadzone przez szkoły wyższe. Z przeprowadzonej analizy wynika, iż zdecydowanie najliczniejszą grupę słuchaczy stanowiły kobiety - 86,0% wszystkich słuchaczy UTW. Największą grupą, obejmującą 59,7% ogółu słuchaczy, były osoby w wieku 60 – 70 latnie (grupa osób powyżej 75 lat stanowiła tylko 11% liczby uczestników UTW). Osoby z wykształceniem średnim stanowiły prawie połowę wszystkich słuchaczy.²³

Świdnicki UTW działa na rzecz seniorów z powiatu świdnickiego od 2007 roku. Od lipca 2015 r. stowarzyszenie ma status organizacji pożytku publicznego. W dniu 01.01.2013 stowarzyszenie liczyło 168 członków, a na dzień 30.06.2016 było 261 członków. Idea i koncepcja UTW i wynikające z tego cele oraz działania statutowe prowadzone przez Świdnicki Uniwersytet Trzeciego Wieku, zapewniają seniorom- członkom ŚUTW przez 10 miesięcy w roku aktywność edukacyjną, fizyczną, kulturalną, społeczną, obywatelską.

Sfera edukacyjna działalności ŚUTW obejmuje:

- lektoriaty językowe na różnych poziomach zaawansowania z j. angielskiego, czeskiego, niemieckiego (w roku 2014/15 był też lektorat j. włoskiego) - razem 7-9 grup ćwiczeniowych po 12 -17 osób w grupie.

²³ Uniwersytety Trzeciego Wieku – wstępne wyniki badania za 2014/2015, Departament Badań Społecznych i Warunków Życia, GUS Urząd Statystyczny w Gdańsku

- warsztaty psychologiczne – w latach 2013-14 1 grupa, a od 2015 - 2 grupy (średnio 20 osób w grupie)
- cykle warsztatów pn. Zabawy z pamięcią

Stałym elementem z zakresu edukacji są comiesięczne wykłady. Podejmowane są starania aby ich tematyka była zróżnicowana. Oprócz lektoratu j. czeskiego, wszystkie w/w zajęcia są płatne dla uczestników średnio 33 zł miesięcznie za 1 rodzaj zajęcia.

Szczególnym wyrazem troski o szeroko rozumiane działania prozdrowotne są systematyczne, cotygodniowe zajęcia ruchowe: zumba (1 grupa), pilates (1grupa), joga (2 grupy), pływanie i gimnastyka w wodzie (1 grupa) - razem ok 80 osób tyg. - (płatne ok.25 zł miesięcznie)

Ważnym modułem działalności ŚUTW jest turystyka – organizowane są rajdy i wycieczki: bliższe i dalsze, krajowe i zagraniczne.

Świdnicki UTW prowadzi 2 zespoły artystyczne: grupę teatralną „UTWorki” oraz zespół wokально-instrumentalny „Jesienna Gama”, które nie tylko występują na imprezach wewnętrznych, ale także na tych organizowanych przez UM w Świdnicy, inne samorządy i instytucje. Podkreślić należy, że ŚUTW jest pomysłodawcą i organizatorem corocznej, dużej imprezy jaką jest Przegląd Piosenki Uniwersytetów Trzeciego Wieku.

Warto wspomnieć o udziale słuchaczy w 10 Programach profilaktycznych (profilaktyka depresji, schorzeń narządu ruchu, układu krążenia, cukrzycy), promujących zdrowy styl życia, integrację środowiskową, dofinansowane ze środków FIO, samorządy lokalne- UM, Starostwo i Urząd Marszałkowski – udział ok. 400 osób.

Działalność ŚUTW, tak szeroka i owocna, jest możliwa dzięki pracy w ramach wolontariatu nie tylko członków Zarządu, ale i liderów grup oraz wielu szeregowych członków, a także dzięki wsparciu ze strony UM w Świdnicy – biuro, wynajem sal wykładowych w klubie Bolko.

Wzrasta zainteresowanie własnym zdrowiem i utrzymaniem sprawności fizycznej, psychicznej i społecznej, duża potrzeba zabiegów rehabilitacyjnych, zainteresowanie szkoleniem komputerowym, wiedzą z zakresu prawa i udziałem w imprezach kulturalnych, wydarzeniach lokalnych.

9. Regionalna Koalicja Na Rzecz Zdrowego Starzenia

W dniu 14 maja 2015r. w Krzyżowej został podpisany list intencyjny deklarujący rozpoczęcie współpracy w zakresie przygotowania i wdrożenia „Regionalnej Koalicji Na Rzecz Zdrowego Starzenia”. List podpisali:

- Starosta Powiatu Świdnickiego,
- Starosta Powiatu Dzierżoniowskiego,
- Wójt Gminy Świdnica,
- Wójt Gminy Dzierżoniów,
- Z-ca Prezydenta Miasta Świdnicy,
- Burmistrz Dzierżoniowa,
- Prezydent Sudeckiej Izby Przemysłowo-Handlowej,
- Wiceprezes Zarządu Uniwersytetu Trzeciego Wieku w Świdnicy,

- Przedstawiciel Społecznej Akademii Nauk Wydział w Świdnicy.

Działalność Koalicji ma się koncentrować na:

- podniesieniu świadomości społecznej w zakresie wiedzy, dotyczącej zagadnienia „zdrowego starzenia się”,
- promowaniu zdrowego stylu życia,
- wspieraniu działań profilaktycznych, edukacji zdrowotnej i rehabilitacji seniorów,
- przygotowaniu bazy informacyjnej na temat zakładów, instytucji, placówek świadczących opiekę dla osób starszych,
- integrację środowiska lokalnego na rzecz idei zdrowego i aktywnego starzenia się,
- pozyskiwaniu środków finansowych na realizację projektów prozdrowotnych.

Kolejne spotkania były poświęcone sprawom organizacyjnym, przygotowaniem do badań oraz przeprowadzeniu badania potrzeb seniorów, omawianie spraw bieżących i zapoznanie przedstawicieli Koalicji z najnowszymi badaniami dotyczącymi seniorów, przygotowania do zorganizowania seminarium naukowego na temat „Współczesne wyzwania gerontologii”, które odbędzie się 25 października 2016r. w sali konferencyjnej Urzędu Miejskiego w Świdnicy.

10. Centrum Wolontariatu

Centrum Wolontariatu przy Centrum Organizacji Pozarządowych.

Podjęwane były następujące działania z zakresu wolontariatu:

- Młodzieżowa Rada Miasta Świdnicy odkąd powstała, czyli 24 lutego 2012 roku oparta jest na wolontariacie. Członkowie spotykają się raz na sesjach i dwa razy na spotkaniach roboczych w miesiącu. Organizują co roku Miss Wiosny Świdnica, Jednodniowy Maraton Filmowy. Kwestują w przeróżnych zbiórkach (głównie dla chorych dzieci). Zbierają karmę dla zwierząt, którą później przekazują dla wybranego schroniska. Zorganizowali też akcję sprzątania Cmentarza koło Kościoła Pokoju. Jako wolontariusze biorą czynny udział w przedsięwzięciach organizowanych przez Miasto Świdnicę: Miasto Dzieci, Ferie Zimowe i Letnie oraz Mikołajki dla dzieci w Centrum Wspierania Organizacji Pozarządowych, „Oknem Młodych”, Spektrum, Pracownia Miast. Byli prowadzącymi, a zarazem uczestnikami II Dolnośląskiego Kongresu Obywatelskiego. Są przeszkoleni z zakresu prezentacji, mediacji, komunikacji oraz mowy nienawiści.

- Wolontariat w szpitalach prowadzony przez Ligę Polskich Kobiet.

- Wolontariat w Polskim Czerwonym Krzyżu – zbiórki publiczne, zawody z pierwszej pomocy, obstawy na uroczystościach.

- Pomoc przy imprezach sportowych organizowanych przez TKKF „Bolko”, Fundację Wspierania Sportu „Łączy nas football”.

W czerwcu 2015 roku powstał Referat Organizacji Pozarządowych Urzędu Miejskiego w Świdnicy, zrzeszający pod swoją opieką ponad 50 organizacji pozarządowych. Z myślą o wspieraniu niezależnych inicjatyw społecznych, propagowaniu i rozwijaniu obywatelskiego uczestnictwa w życiu lokalnych środowisk, pracownicy w/w referatu rozpoczęli pracę nad

utworzeniem Centrum Wolontariatu, aby prowadzić działalność polegającą na promowaniu bezinteresownej pomocy innym, szkoleniu wolontariuszy i współpracujących z nimi organizacji. Organizacje zgłaszają się o pomoc najczęściej w zakresie poszukiwań osób chętnych do wykonywania zajęć opiekuńczych, pomocy przy organizacji imprez oraz do pomocy przy kwestach. W zależności od swoich własnych zainteresowań, umiejętności i chęci, wolontariusze mogą zajmować się organizacją czasu wolnego, udzielaniem porad specjalistycznych, pozyskiwaniem funduszy czy pracami biurowymi, jak np. prowadzeniem korespondencji, wpisywaniem danych do komputera, księgowością. Obecnie Referat jest na etapie diagnozowania potrzeb zarówno odbiorców (NGO, Kluby Seniora, Dom Dziennego Pobytu, osoby indywidualne), jak i wolontariuszy. Ponadto z dyrektorami szkół, które znajdują się na terenie naszego miasta przeprowadzane są ankiety na temat aktywności szkolnego wolontariatu oraz jego potrzeb. W dniu 20 lipca 2016 roku Urząd Miasta w Świdnicy otrzymał „Certyfikat Miasto Przyjazne Wolontariuszom”.

Centrum Wolontariatu skupia 25 wolontariuszy. W najbliższym czasie planowane są bezpłatne szkolenia dla wolontariuszy z zakresu: „podstawy pierwszej pomocy” oraz podstawowe szkolenie wprowadzające w tematykę pracy wolontarystycznej.

Dzięki działalności Centrum Wolontariatu poprzez aktywność wolontariuszy można wpłynąć między innymi na:

- rozwój lokalnych społeczności i więzi lokalnych,
- poszerzanie zakresu usług oferowanych przez organizacje pozarządowe i instytucje państwowe,
- podnoszenie jakości świadczonych usług dzięki zaangażowaniu wolontariuszy,
- zwiększenie kontroli społecznej instytucji działających w środowisku lokalnym,
- kształtowanie postaw obywatelskiej solidarności i współdziałania,
- zdobywanie doświadczenia i wiedzy młodych ludzi stających przed wyborem kierunków, studiów bądź aktywności zawodowej,
- promocję działań organizacji pozarządowych i instytucji publicznych.

Młodzież chcąc być wolontariuszami pragnie pracować z osobami starszymi oraz dziećmi. Chętnie korzystałaby z pomocy osób starszych, które mogłyby pomóc jej przy odrabianiu lekcji. Dlatego istnieje potrzeba stworzenia miejsca, w którym dwa pokolenia ludzi mogłyby się spotykać, pomagać sobie nawzajem i uczyć.

Zauważone tendencje:

- zainteresowanie młodzieży wolontariatem,
- wykorzystanie umiejętności osób starszych w wolontariacie,
- potrzeba stworzenia jednego miejsca skupiającego cały wolontariat.

Centrum Wolontariatu przy MOPS to miejsce dla osób, które mają sporo wolnego czasu i chcieliby się nim podzielić z innymi, a przy okazji lubią aktywności związane ze sferą kulturalno-oświatową czy sportowo-rekreacyjną.

Jest to także propozycja dla tych, którzy są zainteresowani pracą z młodzieżą, osobami starszymi, dziećmi w tym również z niepełnosprawnością intelektualną i ruchową. Dzięki

udziałowi w tym przedsięwzięciu można zdobyć nowe doświadczenie, nawiązać nowe, ciekawe znajomości, a przede wszystkich pomagać innym.

Centrum Wolontariatu działa w następujących obszarach:

- działania promujące wolontariat
- rekrutacja wolontariuszy
- działania, do których byli angażowani wolontariusze
- działania edukacyjne dla wolontariuszy
- współpraca z podmiotami zewnętrznymi

Zidentyfikowane potrzeby oraz stopień dotychczasowego ich zaspokojenia.

- Dane za 2015 rok

- działania promujące wolontariat - strona internetowa MOPS, spotkanie z blogerką Agnieszką Kalugą zorganizowane w miejskiej Bibliotece Publicznej (15 osób)
- rekrutacja wolontariuszy - pozyskano 13 osób
- działania, do których byli angażowani wolontariusze: Miasto Dzieci- 3 osoby, kwesta dla Hospicjum w Ś-cy- 3 osoby, Festiwal Punkt Zero- 2 osoby, kwesta PCK – 2 osoby, Miejskie Integracyjne Przedszkole „Słoneczko”- 2 osoby
- działania edukacyjne dla wolontariuszy - co 2 tygodnie odbywały się cykliczne szkolenia dla wolontariuszy w Centrum Wolontariatu – przeszkolono 13 osób
- współpraca z podmiotami zewnętrznymi: szkolenia dla koordynatorów wolontariatu - 20 osób; podpisane porozumienia z partnerami - Stowarzyszenie Przyjaciół Dzieci Chorych „Serce”, Społeczna Akademia Nauk, Polskie Stowarzyszenie na Rzecz Osób z Upośledzeniem Umysłowym, Towarzystwo Przyjaciół Chorych „Hospicjum” w Świdnicy.

- Dane za rok 2016

- w zakresie rekrutacji wolontariuszy - w środowisku szkolnym pozyskano dane 4 osób, które wykazały chęć zarejestrowania się w Centrum Wolontariatu, ale osoby te nie zgłosiły się do wykonywania świadczeń wolontarystycznych. Około 6 osób otrzymało informację telefoniczną o placówkach , w których mogą być wolontariuszami.
- centrum prowadziło akcję zbierania nakrętek na rzecz dzieci wrocławskiego Hospicjum do końca czerwca,
- obecnie żadna z osób nie bierze czynnego udziału w działaniach wolontaryjnych
- brak osób chętnych do wzięcia udziału w szkoleniach.

We wrześniu b.r. nastąpiło przejęcie Centrum Wolontariatu przez Centrum Organizacji Pozarządowych z siedziba, przy ul. Długiej 33.

11. Dni Seniora

Dni Seniora na terenie miasta Świdnicy organizowane są od 2005 roku. Obchody trwające minimum 4 dni, pokazują Seniorów jako zaangażowanych i obecnych w mieście, aktywnych we wszelkich formach życia społecznego. Standardowy harmonogram obchodów zawiera: defiladę wokół Rynku z orkiestrą dętą, galę obchodów w teatrze, przekazanie kluczy do bram miasta na ręce przewodniczącego Świdnickiej Rady Seniorów, piknik na stadionie,

rekreacyjny przemarsz wokół Zalewu Witoszówka z kijkami nordic walking, wycieczkę krajoznawczą dla Seniorów z różnych środowisk senioralnych. W 2015 roku w ramach posiadanych środków finansowych zorganizowano występ Kapeli Czerniakowskiej. Wzorem lat wcześniejszych w 2016 roku zorganizowano Świdnicki Bal Seniorów i wprowadzono nowe wydarzenie pod nazwą Świdnickie Dyktando Seniora.

12. Karta Seniora

Podstawa prawna programu:

Uchwała Rady Miejskiej w Świdnicy z dnia 24 czerwca 2016 r. w sprawie przyjęcia Programu „Świdnicka Karta Seniora” oraz zarządzenie Prezydenta Miasta Świdnicy z dnia 27 lipca 2016r. w sprawie zatwierdzenia Regulaminu Programu „Świdnicka Karta Seniora”.

Cele Programu:

zwiększenie dostępności do różnego rodzaju usług i dóbr dla seniorów, wspieranie i wzmacnianie aktywności społecznej seniorów, poprawa jakości życia osób starszych.

Realizacja celów przez:

stworzenie, aktualizację i koordynację systemu ulg przysługujących w ramach Programu, współpracę z firmami, instytucjami, organizacjami pozarządowymi w zakresie realizacji działań na rzecz aktywizacji i wspierania osób starszych, budowanie przychylnego klimatu lokalnego sprzyjającego podejmowaniu korzystnych działań na rzecz rozwoju seniorów, upowszechnianie informacji na temat „Świdnickiej Karty Seniora” i podmiotów biorących udział w Programie.

Uczestnicy Programu:

Osoby, które ukończyły 60 rok życia, zamieszkałe na terenie Miasta Świdnica.

Dzięki uczestnictwu w Programie seniorzy będą mogli skorzystać z promocji i ofert przygotowanych przez firmy i instytucje specjalnie z myślą o nich. Każdy senior po złożeniu wniosku otrzyma „Świdnicką Kartę Seniora”, uprawniającą do korzystania ze zniżek i ulg zaproponowanych przez Partnerów Programu. Pierwsze karty zostały wydane we wrześniu 2016 r. podczas obchodów Dni Seniora.

PODSUMOWANIE:

W Świdnicy występują wielokierunkowe działania na rzecz seniorów:

1. W 2020 r. liczba seniorów wzrosnie o 19% w porównaniu do 2013r. W tych latach przyrośnie w Świdnicy grupa „młodszy starzy”.
2. Należy oczekiwać dynamicznego wzrostu liczby seniorów w wieku 75+ po 2020 roku.
3. Rada Seniorów wpływa na prawo miejscowe, akcentując potrzeby ludzi starszych.
4. Prowadzona jest opieka nad osobami starszymi w formie opieki dziennej w Dziennym Domu „Senior-WIGOR” oraz poprzez świadczone usługi opiekuńcze. Osoby wymagające całodobowej opieki kierowane są do domów pomocy społecznej.

- a. Dzienny dom zapewnia wsparcie seniorom nieaktywnym zawodowo w wieku powyżej 60 roku życia oraz kompensuje skutki samotności, niesamodzielności i niepełnosprawności, a także propaguje model godnego życia w wieku senioralnym.
  - b. Należy zauważyć, że w dziennym domu, mniejszy jest udział mężczyzn niż kobiet, duży jest odsetek osób niepełnosprawnych, 97% to osoby prowadzące samodzielne gospodarstwo domowe oraz 65% to osoby w trudnej sytuacji materialnej.
  - c. Liczba świadczeń usług opiekuńczych w 2015r. zmniejszyła się o 8,7% w porównaniu do 2013r. (w kraju wzrost o 5,1%, w woj. dolnośląskim wzrost o 1,95%).
  - d. W 2015r. średnia wartość świadczenia usług opiekuńczych w Świdnicy wynosiła 11,17 zł, a w kraju i w woj. dolnośląskim 12,07 zł.
  - e. Liczba mieszkańców Świdnicy przebywających w DPS w 2015r. wzrosła o 5,5% w porównaniu do 2013r., natomiast związany z tym koszt Miasta wzrósł o 15,5%.
5. Seniorom oferuje się usługi w ramach profilaktyki zdrowotnej i promocji zdrowego stylu życia oraz poprawia się bezpieczeństwo seniorów poprzez m.in. usuwanie barier w korzystaniu z infrastruktury i usług oferowanych przez Miasto. Wprowadzono Kopertę Życia.
  6. Świdnicy seniorzy mają możliwość poszerzania wiedzy w Świdnickim Uniwersytecie Trzeciego Wieku, poszerzania kontaktów personalnych i realizacji zainteresowań w klubach seniora oraz podczas Dni Seniora.
  7. Dział Centrum Wolontariatu oraz powstała Koalicja Na Rzecz Zdrowego Starzenia skupiająca osoby i instytucje przejawiające chęć działania na rzecz seniorów.
  8. Powstała Karta Seniora, która może stać się zachętą do korzystania z oferty rekreacyjno-kulturalnej Miasta.

III. Rodziny uwikłane w problem uzależnień i doświadczające przemocy w rodzinie

1. Zespół Interdyscyplinarny ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie i procedura „Niebieskie Karty”

Powstanie Zespołu interdyscyplinarnego ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie (ZI) wynika z ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie z dnia 29 lipca 2005 roku. W jego skład wchodzi przedstawiciele policji, prokuratury, sądu, oświaty, służby zdrowia, komisji ds. rozwiązywania problemów alkoholowych, straży miejskiej, organizacji pozarządowych oraz jednostki pomocy społecznej. Spotkania członków ZI odbywają się co 3 miesiące. Obsługę administracyjno-techniczną działań zapewnia Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Świdnicy. Przewodnicząca ZI powołuje skład grup roboczych do prowadzenia indywidualnych spraw rodziny objętej procedurą „Niebieskie Karty”.

Zakres	2013	2014	2015	2016 (do 30.06)
liczba wszczętych procedur „Niebieskie Karty”	115	150	203	99
liczba zakończonych procedur	51	137	191	80
liczba zawiadomień organów ścigania	11	14	32	16
liczba postępowań zakończonych ukaraniem sprawcy przemocy	0	2	3	3
wydatki	118.777	132.689*	120.979	47.772

*w tym 15.000 zł dotacja z Ministerstwa Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej na projekt „Warto wiedzieć”

Zgodnie z obowiązującymi przepisami procedura „Niebieskie Karty” jest uruchamiana w sytuacji podejrzenia wystąpienia przemocy w rodzinie przez przedstawicieli policji, pomocy społecznej, oświaty, ochrony zdrowia, Miejskiej Komisji ds. Rozwiązywania Problemów Alkoholowych. W celu realizacji planu pomocy rodzinie uwikłanej w przemoc domową, co należy do głównych zadań grup roboczych, niezbędna jest oferta pomocowa dostępna na terenie Świdnicy. W ramach środków na profilaktykę i rozwiązywanie problemów alkoholowych Miasto zapewnia rodzinom m.in. ofertę psychologiczną i terapeutyczną (indywidualną i grupową) oraz prawną, wspierane jest leczenie odwykowe (u około 80 % środowisk uwikłanych w problem uzależnień współwystępuje również problem przemocy w rodzinie).

W zakresie pracy z rodziną uwikłaną w przemoc domową, zauważa się złożoność i wielowymiarowość problemów, z jakimi zmagają się rodziny. Wymaga to zaangażowania specjalistów z różnorodnych dziedzin (m.in. psychologów, prawników, terapeutów), wzrasta zapotrzebowanie na pomoc specjalistyczną. W 2015 r. roku przeprowadzone zostało szkolenie w Gimnazjum nr 4 "przemoc rówieśnicza w sieci". W maju 2016 r. zrealizowano szkolenie w szkole nr 105 w klasach IV-VI pn. „Cyberagresja i zagrożenia świata wirtualnego”, a w okresie 26-30 września w gimnazjach publicznych, prowadzone było szkolenie dla uczniów klas czwartych pn. „Naprzeciw przemocy- nauka konstruktywnych form radzenia sobie z negatywnymi uczuciami i agresją oraz jak skutecznie rozwiązywać konflikty” Wskazaniem jest wprowadzanie warsztatów i programów profilaktycznych dla dzieci i młodzieży w placówkach wsparcia dziennego oraz w pozostałych szkołach, w celu poszerzenia, rozpoczętych w 2015r. działań edukacyjnych z zakresu profilaktyki przemocy w rodzinie od wczesnych lat.

2. Miejska Komisja ds. Rozwiązywania Problemów Alkoholowych

Miejska Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych działa w oparciu o ustawę o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi z dnia 26 października 1982 r. W skład Miejskiej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Świdnicy wchodzi

osoby przeszkolone w zakresie profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych, przede wszystkim w zakresie zasad funkcjonowania Komisji i motywowania do leczenia odwykowego przeciwalkoholowego. Są to osoby o różnych, uzupełniających się kompetencjach, które realizują zadania Komisji.

Zgodnie z ww. ustawą, Komisja w szczególności inicjuje: działania z zakresu dostępności pomocy terapeutycznej i rehabilitacyjnej dla osób uzależnionych, pomoc psychospołeczną i prawną, w szczególności ochronę przed przemocą w rodzinie, prowadzenie działań profilaktycznych w zakresie informacji i edukacji z obszaru rozwiązywania problemów alkoholowych i przeciwdziałania narkomanii, w szczególności dla dzieci i młodzieży, wspomaganie instytucji, stowarzyszeń i osób fizycznych służących rozwiązywaniu problemów alkoholowych.

Komisja, nie rzadziej niż raz w miesiącu na posiedzeniach, opiniuje wnioski o wydanie zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych. Opinia dotyczy zgodności lokalizacji punktów sprzedaży alkoholu z uchwałą Rady Miasta. Ponadto, Komisja podejmuje czynności zmierzające do orzeczenia o zastosowanie wobec osoby uzależnionej od alkoholu, obowiązku poddania się leczeniu w zakładzie lecznictwa odwykowego. W przypadku zgłoszenia mieszkańca Świdnicy, Komisja podejmuje czynności zmierzające do motywowania tej osoby do podjęcia leczenia odwykowego przeciwalkoholowego. W przypadku, gdy klient nie wyraża chęci podjęcia leczenia, a istnieją przesłanki ustawowe, tj. powodowanie rozkładu życia rodzinnego, demoralizacja małoletnich, uchylanie się od pracy albo systematyczne zakłócanie spokoju lub porządku publicznego, Komisja kieruje na badanie przez biegłego w celu wydania opinii w przedmiocie uzależnienia od alkoholu i wskazania rodzaju zakładu leczniczego. W przypadku, gdy biegli wydadzą opinię o uzależnieniu, a klient nadal nie wyraża chęci podjęcia leczenia, Komisja może skierować wniosek do sądu o zobowiązanie do podjęcia leczenia odwykowego w postępowaniu nieprocesowym.

	działanie	2013	2014	2015
1	posiedzenia Miejskiej Komisji ds. Rozwiązywania Problemów Alkoholowych	15	13	23
2	posiedzenia zespołu motywującego do leczenia, działającego w ramach prac Komisji	19	17	17
3	rozpatrzone sprawy o leczenie odwykowe przeciwalkoholowe	424	410	410
4	przeprowadzone rozmowy motywujące	133	109	80
5	liczba sporządzonych opinii biegłych w przedmiocie uzależnienia od alkoholu	50	55	50
6	wnioski skierowane do sądu	62	46	43

3. Program terapeutyczny dla osób uzależnionych od alkoholu i współuzależnionych oraz uwikłanych w przemoc domową

Mieszkańcy Świdnicy uwikłani w problem alkoholowy i przemocowy korzystają z profesjonalnego całodobowego programu terapeutycznego, realizowanego przez Zakład Lecznictwa Odwykowego dla Osób Uzależnionych od Alkoholu w Czarnym Borze.

Natomiast terapia w warunkach ambulatoryjnych odbywa się w Poradni Terapii Uzależnienia i Współuzależnienia, funkcjonującej w Świdnicy oraz w Poradni Leczenia Uzależnień w Zespole Usług Medycznych „Medyk” sp. z o.o. Poziom finansowania świadczeń zdrowotnych z Narodowego Funduszu Zdrowia w obszarze leczenia uzależnienia od alkoholu zabezpiecza tylko podstawowy program psychoterapii uzależnienia. Ustawa o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi, nakłada na gminę obowiązek zwiększania dostępności pomocy terapeutycznej i rehabilitacyjnej dla osób uzależnionych od alkoholu. W Gminie Miasto Świdnicy jest realizowany program ponadpodstawowy. Program ponadpodstawowy i pogłębiony trwa od 12 do 18 miesięcy od czasu ukończenia programu podstawowego. Jego celem jest nauka zapobiegania nawrotom czynnego uzależnienia, radzenia sobie bez alkoholu z emocjami, relacjami, zadaniami życiowymi. Finansowany jest ze środków na profilaktykę alkoholową na podstawie zawartej umowy o przyznanie dotacji podmiotowej z Zakładem Lecznictwa Odwykowego dla Osób Uzależnionych od Alkoholu w Czarnym Borze.

Na ten cel w roku:

- 2013- przyznano 40.000 zł wykorzystano 39.945,95 zł
- 2014- przyznano 45.000 zł wykorzystano 42.138,73 zł
- 2015- przyznano 50.000 zł wykorzystano 49.959,84 zł

W ramach programu ponadpodstawowego mieszkańcy Świdnicy mają dostęp do świadczeń w zakresie:

	Świadczenie	liczba osób korzystających w 2013	liczba osób korzystających w 2014	liczba osób korzystających w 2015
1	grupa pracy nad złością	15	13	12
2	terapia grupowa dla osób doświadczających przemocy domowej	7	9	10
3	terapia indywidualna dla osób doświadczających przemocy domowej i dla rodziców osób uzależnionych	177	171	162
4	grupowy trening asertywności	10	14	20
5	zapobieganie nawrotom choroby	13	14	16
6	trening umiejętności służący zdrowieniu	11	12	12
7	grupa pracy nad odbudową poczucia własnej wartości	12	---	---
8	terapia indywidualna dla młodzieży zagrożonej uzależnieniem i uzależnionej	131	127	145
9	terapia grupowa dla sprawców	---	9	10

	Świadczenie	liczba osób korzystających w 2013	liczba osób korzystających w 2014	liczba osób korzystających w 2015
	przemocy domowej			
10	terapia indywidualna dla ofiar przemocy	---	---	10

4. Pomoc psychologiczna, pedagogiczna i prawna dla osób w kryzysie

Zgodnie z ustawą o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi do zadań własnych gminy należy udzielanie rodzinom, w których występują problemy alkoholowe i narkomanii, pomocy psychospołecznej i prawnej, w szczególności ochrony przed przemocą w rodzinie. Gmina realizuje zadanie w formie zlecenia zadania w trybie ustawy o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie, pod tytułem: „Prowadzenie punktu pomocy psychologiczno-pedagogiczno-prawnej z telefonem zaufania” oraz w formie zlecenia usług w trybie zamówień podprogowych.

W formie zlecenia usług przekazano do realizacji następujące zadania:

1) Udzielanie porad psychologicznych mieszkańcom Świdnicy zgłaszającym się do Komendy Powiatowej Policji w Świdnicy, przy ul Ofiar Oświęcimskich 17, w ramach programu prewencyjnego „Niebieskie Popołudnie”, gdzie zatrudniony psycholog pełnił dyżur wraz z policjantem.

Na zadanie przekazano:

- w 2013 r. przekazano na ten cel 9.240 zł, udzielono 84 porad,
- w 2014 r. przekazano na ten cel 8.607,54 zł, udzielono 90 porad,
- w 2015 r. przekazano na ten cel 6.087,39 zł, udzielono 85 porad.

Od 2016 roku usługa udzielania porad psychologicznych mieszkańcom Świdnicy nie jest już zlecana do realizacji w ramach zadań gminnego programu profilaktyki, z uwagi na fakt, że Komenda nie zgłosiła zapotrzebowania na przedmiotowe zadanie.

2) Udzielanie poradnictwa dla rodzin z terenu miasta Świdnicy, u których uruchomiona została procedura „Niebieskie Karty” lub dotycząca zobowiązania do leczenia odwykowego przeciwalkoholowego w zakresie prawa administracyjnego, karnego, rodzinnego, cywilnego, prawa pracy oraz sporządzanie projektów pism sądowych.

Na zadanie:

- w 2013 r. przekazano 13.120 zł,
- w 2014 r. przekazano 16.000 zł,
- w 2015 r. przekazano 15.300 zł,

Od 2016 roku ww. usługa poradnictwa prawnego nie jest już zlecana do realizacji w ramach zadań gminnego programu profilaktyki, z uwagi na fakt, że MOPS nie zgłosił zapotrzebowania na przedmiotowe zadanie.

3) Świadczenia usług terapeutycznych w zakresie: prowadzenia poradnictwa rodzinnego dla klientów Ośrodka, przede wszystkim uwikłanych w problem uzależnień i przemoc domową,

opracowania i wdrażanie programów wspierających rodzinę w jej funkcjonowaniu we współpracy z członkami rodziny i w konsultacji z pracownikami socjalnymi oraz asystentami rodziny, udzielanie wsparcia klientom Ośrodka, w tym: w zakresie prawidłowego funkcjonowania rodziny, wstępnej diagnozy, ukierunkowania w dalszej pracy z psychologiem lub innymi specjalistami, dokumentowanie prowadzonych działań.

Na zadanie:

- w 2015 r. przekazano 11.760 zł,
- w 2016r jest kontynuowane zadanie, przeznaczona zgodnie z umową kwota to 24.500 zł.

4) Świadczenie usługi „Wsparcia Psychologiczne” w zakresie: prowadzenie szkoleń dla kandydatów na wolontariuszy, opiniowania w sprawach wymagających stanowiska psychologa, poradnictwa psychologicznego dla klientów tut. Ośrodka, udzielanie indywidualnej i grupowej pomocy, wsparcia psychologicznego klientom Ośrodka w tym: w zakresie prawidłowego funkcjonowania rodziny, wstępnej diagnozy, ukierunkowania w dalszej pracy z psychologiem lub innymi specjalistami (terapeutą rodzinnym, uzależnień, psychiatrą, prowadzenie interwencji psychologicznej, dokumentowanie prowadzonych działań.

Na zadanie w 2014 r przekazano kwotę 14.000 zł.

Od 2015 r. zadanie nie jest realizowane w ramach zadań gminnego programu profilaktyki, z uwagi na fakt, że MOPS zatrudnił psychologa, który realizuje to zadanie.

Od kilku lat Miasto ogłasza konkurs „Prowadzenie punktu pomocy psychologiczno-pedagogiczno-prawnej z telefonem zaufania”. Celem tego konkursu jest niesienie pomocy osobom, które są w sytuacji kryzysowej związanej między innymi z przemocą, alkoholizmem czy narkomanią w rodzinie. Dla nich są dostępni specjaliści, którzy motywują osoby uzależnione i współuzależnione do szukania pomocy w odpowiednich placówkach. Specjaliści wzmacniają w potrzebujących pomocy poczucie własnej wartości oraz pomagają w konstruktywnym radzeniu sobie ze stresem i trudnymi uczuciami. W ramach realizacji konkursu udostępniony jest telefon zaufania, pod którym anonimowo można zasięgnąć rady oraz daje możliwość pokonania własnego osamotnienia i pozbycia się poczucia beznadziejności. W 2016r. Miasto przeznaczyło na ten konkurs 15.000 zł. Zadanie realizuje: Parafia pw. Św. Józefa w Świdnicy i Fundacja Rodzina po Rozwodzie.

Zgodnie z uchwałą dnia 5 sierpnia 2015 r. ustawą o nieodpłatnej pomocy prawnej oraz edukacji prawnej, stworzony został dostęp do nieodpłatnej pomocy prawnej świadczonej osobiście przez adwokata lub radcę prawnego. W 2016r. w powiecie świdnickim działa 6 punktów udzielających bezpłatnych porad prawnych m.in. dla osób fizycznych, którym w okresie 12 miesięcy poprzedzającego zgłoszenie o poradę, zostało przyznane świadczenie z pomocy społecznej na podstawie ustawy o pomocy społecznej oraz osób posiadających Kartę Dużej Rodziny.

Ponadto w MOPS, w Punkcie Interwencji Kryzysowej i szkołach podstawowych i gimnazjach są udzielane porady psychologiczne. W Punkcie Interwencji Kryzysowej możliwe jest uzyskanie pomocy pedagogicznej.

Od 2009 roku dostępny jest Kryzysowy Telefon Zaufania 116 123. Jest to numer bezpłatny, dostępny codziennie od godz. 14.00 do 22.00 i obsługiwany przez Instytut Psychologii Zdrowia w ramach inicjatywy Komisji Europejskiej.

5. Hostel

Na zlecenie Gminy Miasta Świdnicy w latach 2013-2016, w trybie ustawy o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie, realizacja zadania publicznego miasta pod tytułem: „Prowadzenie hostelu dla ofiar przemocy w rodzinie” powierzona została Fundacji Pomocy Biednym Dzieciom „Ut Unum Sint”. Na hostel składa się niezależne mieszkanie zapewniające miejsce dla 6 osób, które znalazły się w trudnej sytuacji życiowej, dodatkowo dwa pokoje (po 3 miejsca w każdym) z dostępem do wspólnej kuchni i łazienki. Pokoje w pierwszej kolejności przeznaczone są do zapewnienia całodobowej opieki dzieciom i młodzieży podopiecznym Fundacji, którzy chwilowo pozbawieni są opieki rodziców lub opiekunów prawnych z powodu choroby lub innych problemów rodzinnych. W latach 2013-2014 przeznaczono na ten cel po 17.000 zł a w latach 2015-2016 – po 20.000 zł.

Dramatyczna sytuacja ofiar przemocy w rodzinie zmusza je czasem do opuszczenia swojego domu i znalezienia schronienia. Zgodnie z ustawą z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie, zapewnienie osobom dotkniętym przemocą w rodzinie miejsc w ośrodkach wsparcia należy do zadań własnych gminy. Osobom dotkniętym przemocą w rodzinie pomocy, w tym bezpiecznego schronienia, udziela się bezpłatnie.

Fundacja Pomocy Biednym Dzieciom „Ut Unum Sint”, w ramach realizacji zadania, udziela schronienia i wsparcia osobom doznającym przemocy, zapewniając: nocleg, wyżywienie, odzież, wsparcie psychologiczne i pedagogiczne, rozmowy wspierające dotyczące spraw rodzinnych, opiekę nad dziećmi (w tym, w razie potrzeb i możliwości, miejsce w przedszkolu prowadzonym przez Fundację), pomoc w zakresie dotarcia do specjalistycznej opieki oferowanej przez inne instytucje, pomoc w znalezieniu zatrudnienia. Osobami korzystającymi z hostelu najczęściej są samotne matki, które nie mogą liczyć na wsparcie najbliższej rodziny. Środowiska przebywające w hostelu są w rozeznaniu MOPS w Świdnicy, w większości przypadków zostały skierowane do hostelu przez Ośrodek.

rok	liczba osób, którym udzielono schronienia		liczba osobodni
	dorośle	dzieci	
2013	7	14	3.325
2014	5	9	1.639
2015	3	8	4.015
2016 I półrocze	3	8	2002

Rodziny, które uzyskują wsparcie w ramach hostelu z założenia powinny przebywać w nim do około 3 miesięcy. Jednak z uwagi na fakt, że z różnych powodów życiowych nie mają gdzie powrócić, pobyt przedłuża się nawet o kilkadziesiąt miesięcy. Może być to korzystne, jeśli mamy do czynienia z rodzicem o niskich kompetencjach wychowawczych. Czas

spędzony w hostelu pozwala nie tylko na wsparcie dotyczące przemocy w rodzinie, ale również obserwację rodziny i diagnozę problemów oraz zaproponowanie dorosłym form podnoszących ich kompetencje opiekuńczo-wychowawcze. Rodziny po takim pobycie są lepiej przygotowane do samodzielnego zamieszkania, np. w lokalu socjalnym.

6. Działania edukacyjno-szkoleniowe dla różnych grup zawodowych

Działania podejmowane w powyższym zakresie dotyczyły w głównej mierze profilaktyki uzależnień i przemocy w rodzinie. Jest to realizacja zadań zaplanowanych w Gminnych Programach Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii w Gminie Miasto Świdnica oraz Gminnych Programach Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie. Szkolenia i inne działania edukacyjne oraz konsultacyjno-superwizyjne zwiększają kompetencje służb pracujących z osobami i rodzinami w zakresie uzależnień i przemocy w rodzinie oraz adresowanych do grup zawodowych zajmujących się przemocą w rodzinie.

W poszczególnych latach objętych analizą przeszkolonych zostało w 2013 r. - 130 osób, w 2014 r. - 244 osób, w 2015 – 104 osoby. Zagadnienia, które wymagały doskonalenia obejmowały m.in. pracę z osobami uzależnionymi, współuzależnionymi, uwikłanymi w problem przemocy domowej (w tym procedura „Niebieskie Karty”), obowiązujące przepisy z zakresu spraw społecznych (świadczenia z pomocy społecznej, rodzinne, alimentacyjne), przepisy kodeksu postępowania administracyjnego, rodzinnego, superwizje indywidualne i grupowe dla pracowników pomocy społecznej, szkolenia z zakresu wolontariatu, rozwijające umiejętności poznawcze (metoda KLANZA). Organizacja w/w form edukacyjnych to koszt w 2013 r. – 49.657,75 zł, a w 2014r. - 52.044,32 zł.

7. Wspieranie działań mających na celu promocję zdrowia i trzeźwego stylu życia wśród osób uzależnionych od alkoholu i ich rodzin

Na zlecenie Gminy Miasta Świdnicy w latach 2013-2016, w trybie ustawy o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie, realizacja zadania publicznego miasta pod tytułem: „Wspieranie działań mających na celu promocję zdrowego i trzeźwego stylu życia wśród osób uzależnionych od alkoholu i ich rodzin” powierzona została Stowarzyszeniu Klub Abstynenta „ACCESS”. Realizacja w/w zadania pozwala wykonać zobowiązanie nałożone na gminę, wynikające z ustawy o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi, które dotyczy: „Wspomaganiu działalności instytucji, stowarzyszeń i osób fizycznych służącej rozwiązywaniu problemów alkoholowych”. W 2013r. przyznano dotację w kwocie 13.500 zł, w latach 2014-2015 – po 16.200 zł a w 2016r. – 16.500zł

Stowarzyszenia abstynenckie pełnią rolę wspierającą w lokalnym systemie rozwiązywania problemów alkoholowych. Stanowią ważne miejsce promowania zdrowego i trzeźwego stylu życia dla osób uzależnionych i ich rodzin oraz podejmują działania na rzecz rozwiązywania problemów alkoholowych na poziomie lokalnym. Podejmują aktywności ukierunkowane na wspieranie abstynencji i trzeźwienia, pomoc w rozwiązywaniu różnorodnych problemów,

nawiązywanie kontaktu z osobami uzależnionymi, motywowanie ich do leczenia odwykowego. Organizują różnego rodzaju zajęcia skierowane do osób uzależnionych i członków ich rodzin, ucząc umiejętności psychologicznych, społecznych i praktycznych. Oddziaływania te są istotnym elementem w procesie zdrowienia. Zapobiegają wykluczeniu społecznemu i zapewniają integrację społeczną osobom z problemem alkoholowym.

Ponadto Gmina wspiera działania na rzecz rodziny, promując zdrowy i trzeźwy styl życia poprzez organizowanie wydarzeń adresowanych do dzieci i świdnickich rodzin.

Organizowano następujące imprezy, które były dofinansowywane ze środków na profilaktykę alkoholową:

Działania	2013	2014	2015
Miasto dzieci m.in. wyżywienie dla dzieci, zakup artykułów niezbędnych do organizacji stanowisk uczących zawodów	---	63.000	---
Marsz dla życia i rodziny,	2.988	3.832	1.000
Działania o charakterze integracyjnym, promujące zdrowy styl życia, adresowane do świdnickich rodzin, realizowane w trakcie trwania „Świdnickiej Kolędy”	48.000	35.000	35000
Festyn dla dzieci i koncert Arki Noego	26.000	---	---
Biesiada u Babuni i Dziadunia, promując spotkania integracyjne jako alternatywę spędzania czasu	1.499	1.787	1.800
Blok Strefy dla dzieci w trakcie Festiwalu Teatru Otwartego		3.000	3.500

Działania integracyjne, promujące zdrowy styl życia, mają na celu propagowanie trzeźwości, ale także zapobiegają wykluczeniu społecznemu osób, szczególnie młodzieży, narażonej na kontakt z wszelkimi używkami.

PODSUMOWANIE:

W Mieście do rozwiązywania problemów uzależnień i przemocy w rodzinie podchodzi się wielopłaszczyznowo:

1. Działa Zespół Interdyscyplinarny ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie i stosowana jest procedura „Niebieskie Karty”.
2. Działa Miejska Komisja ds. Rozwiązywania Problemów Alkoholowych.
3. Udzielana jest pomoc rodzinom uwikłanym w problem uzależnień i doświadczających przemocy poprzez umożliwienie udziału w programach terapeutycznych, korzystania z pomocy psychologa, pedagoga i prawnika oraz oferowanie schronienia dla osób, które zostają zmuszone do opuszczenia swojego mieszkania ze względu na przemoc w rodzinie.
4. Wspiera się pracowników różnych instytucji zaangażowanych w pomoc rodzinom uwikłanym w problem uzależnień i doświadczających przemocy poprzez szkolenia, warsztaty i superwizje.
5. Wspiera się inicjatywy mające na celu promocję zdrowia i trzeźwego stylu życia wśród osób uzależnionych od alkoholu i ich rodzin.

IV. Osoby pozostające bez pracy i ich rodziny

1. Pozyskiwanie i dystrybucja żywności (MOPS)

Na zlecenie Gminy Miasta Świdnicy w latach 2013-2016, w trybie ustawy o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie, realizacja zadania publicznego miasta pod tytułem: „Pozyskiwanie i dystrybucja żywności” powierzona została Polskiemu Komitetowi Pomocy Społecznej Zarządowi Miejsko-Gminnemu w Świdnicy, który prowadzi Świdnicki Bank Żywności. Żywność kierowana jest do najuboższych mieszkańców Świdnicy: rodzin z dziećmi, seniorów, osób niepełnosprawnych, niezaradnych życiowo, w tym bezdomnych. Osoby, którym wydawana jest żywność kierowana jest do Banku przez pracownika socjalnego MOPS w Świdnicy.

rok	kwota przyznanej dotacji w roku	Wielkość przekazanej żywności unijnej w ramach programu PEAD (kg)	Wartość przekazanej żywności (zł)	Liczba osób korzystająca miesięcznie
2013	63.300	133.325	422.877	2.800
2014	63.300	151.525	514.673	3.000
2015	63.300	361.098	1.150.948	4.000

Na 2016r. przyznano dotację w wysokości 63.300 zł, do 30.06.2016r. przekazano żywność unijną w ramach programu PEAD na łączną wagę 937.613 kg. W tym okresie przekazano żywność o wartości 2.994.140 zł a przeciętnie miesięcznie z Banku Żywności korzystało 4.246 osób.

Jak wynika z danych zawartych w powyższej tabeli występuje tendencja wzrostowa. Z roku na rok coraz więcej osób korzysta z tej formy pomocy.

2. Zasiłki i pomoc w naturze

Pomoc społeczna jest instytucją polityki społecznej państwa, mającą na celu umożliwienie osobom i rodzinom przezwyciężanie trudnych sytuacji życiowych, których nie są one w stanie pokonać, wykorzystując własne uprawnienia, zasoby i możliwości oferując pomoc w formie świadczeń pieniężnych i świadczeń niepieniężnych. Pomocy społecznej udziela się z powodu ubóstwa, sieroctwa, bezdomności, bezrobocia, niepełnosprawności, długotrwałej lub ciężkiej choroby, przemocy w rodzinie, potrzeby ochrony macierzyństwa lub wielodzietności, bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego, zwłaszcza w rodzinach niepełnych lub wielodzietnych, braku umiejętności w przystosowaniu do życia młodzieży opuszczającej placówki opiekuńczo-wychowawcze, trudności w integracji osób, które otrzymały status uchodźcy, trudności w przystosowaniu do życia po zwolnieniu z zakładu karnego, alkoholizmu lub narkomanii, zdarzenia losowego i sytuacji kryzysowej, klęski żywiołowej lub ekologicznej. Prawo do świadczeń przysługuje

osobom i rodzinom, których posiadane dochody nie przekraczają kryteriów dochodowych ustalonych w oparciu o próg interwencji socjalnej, przy jednoczesnym wystąpieniu co najmniej jednej z ww. okoliczności.

Do świadczeń pieniężnych przyznawanych na podstawie ustawy o pomocy społecznej należą: zasiłek stały, zasiłek okresowy, zasiłek celowy i specjalny zasiłek celowy.

Zasiłek stały przysługuje pełnoletniej osobie samotnie gospodarującej, niezdolnej do pracy z powodu wieku lub całkowicie niezdolnej do pracy, jeżeli jej dochód jest niższy od kryterium dochodowego osoby samotnie gospodarującej; lub pełnoletniej osobie pozostającej w rodzinie, niezdolnej do pracy z powodu wieku lub całkowicie niezdolnej do pracy, jeżeli jej dochód, jak również dochód na osobę w rodzinie są niższe od kryterium dochodowego na osobę w rodzinie. Pomocą finansową w formie zasiłku stałego w roku 2013 objętych było 301 osób, przyznano 2.988 świadczeń na kwotę 1.317.711 zł, w roku 2014 objętych było 312 osób, przyznano 3.003 świadczenia na kwotę 1.378.746 zł, w roku 2015 objętych było 312 osób, przyznano 3.039 świadczeń na kwotę 1.410.231 zł. Natomiast w okresie od 01.01.2016 r. do 30.06.2016 r., z pomocy w formie zasiłku stałego skorzystało 303 osoby, przyznano 1.653 świadczenia na kwotę 869.827 zł. W latach 2013-2015 liczba osób, którym przyznano zasiłki stałe wzrosła o 3,7%²⁴ (w kraju o 3,1%²⁵) a wartość świadczeń wzrosła o 7% (w kraju o 8,9%).

Zasiłek okresowy jest świadczeniem pieniężnym z pomocy społecznej, którego otrzymanie uzależnione jest od spełnienia kryterium dochodowego. Jego beneficjentem może być osoba samotnie gospodarująca i rodzina (nie osoba w rodzinie jak przy zasiłku stałym).

Zasiłek okresowy przysługuje w szczególności ze względu na długotrwałą chorobę, niepełnosprawność, bezrobocie, możliwość utrzymania lub nabycia uprawnień do świadczeń z innych systemów zabezpieczenia społecznego osobie samotnie gospodarującej, której dochód jest niższy od kryterium dochodowego osoby samotnie gospodarującej. Okres, na jaki jest przyznawany zasiłek okresowy, ustala ośrodek pomocy społecznej na podstawie okoliczności sprawy. Pomocą finansową w formie zasiłku okresowego w roku 2013 objętych było 1.118 osób, przyznano 6.246 świadczeń na kwotę 1.967.453 zł, w roku 2014 objętych było 952 osób, przyznano 5.334 świadczeń na kwotę 1.836.985 zł, w roku 2015 objętych było 853 osób, przyznano 5.127 świadczeń na kwotę 1.684.824 zł. Natomiast w okresie od 01.01.2016 r. do 30.06.2016 r., z pomocy w formie zasiłku okresowego skorzystało 613 osób, przyznano 2.260 świadczeń na kwotę 841.168 zł. W latach 2013-2015 liczba osób, którym przyznano zasiłki okresowe zmniejszyła się o 23,7% (w kraju o 12%) a wartość świadczeń zmniejszyła się o 14,4% (w kraju o 9,7%). Zasiłki okresowe były przyznawane głównie z powodu bezrobocia. W 2013r. stanowiły 88,7 % liczby zasiłków okresowych ogółem (w kraju – 80,9%). Wskaźnik ten w 2015r. zwiększył się o 1,7 punktu procentowego, gdy w kraju zmniejszył się o 4,6 punktu procentowego.

Zasiłek celowy jest kolejnym świadczeniem pieniężnym zależnym od spełnienia kryterium dochodowego. Zasiłek przyznawany jest w celu zaspokojenia niezbędnej potrzeby bytowej. Przez to pojęcie należy rozumieć potrzebę usprawiedliwioną ze względu na zachowanie życia, zdrowia, a także odgrywania ról społecznych, możliwości zarobkowania i pełnienia

²⁴ Opracowanie własne na podstawie Sprawozdanie MPiPS-03 MOPS

²⁵ Opracowanie własne na podstawie Sprawozdanie MPiPS-03 Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej

funkcji członka rodziny. Zasiłek celowy jest świadczeniem jednorazowym, możliwa jest jednak jego realizacja w częściach. Świadczenie to, co do zasady, ma charakter jednorazowy i tym odróżnia się od zasiłku stałego i okresowego. Wobec powyższego nie można wydać decyzji, w której organ przyzna kilka zasiłków celowych na dany okres. Zasiłek celowy może być przyznany w szczególności na pokrycie części lub całości kosztów zakupu żywności, leków i leczenia, opału, odzieży, niezbędnych przedmiotów użytku domowego, drobnych remontów i napraw w mieszkaniu, a także kosztów pogrzebu. Pomocą finansową w formie zasiłku celowego w roku 2013 objętych było 1.740 osób, przyznano świadczenia na kwotę 1.557.595 zł, w roku 2014 objętych było 1.691 osób, przyznano świadczenia na kwotę 1.862.545 zł, w roku 2015 objętych było 1.458 osób, przyznano świadczenia na kwotę 1.703.797 zł. Natomiast w okresie od 01.01.2016 r. do 30.06.2016 r., z pomocy w formie zasiłku celowego skorzystało 982 osoby, przyznano świadczenia na kwotę 394.984 zł. W latach 2013-2015 liczba osób, którym przyznano zasiłki celowe zmniejszyła się o 16,2%²⁶ (w kraju²⁷ o 12,3%) a wartość świadczeń wzrosła o 9,4% (w kraju zmniejszyła się o 1,5%). Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej udziela również wsparcia w postaci dostarczenia żywności polegającej na organizacji przynajmniej jednego gorącego posiłku dziennie oraz na zakupie posiłków dla dzieci i młodzieży przebywającej w szkole. W latach 2013-2015 liczba osób, którym przyznano świadczenie w postaci posiłku zmniejszyła się o 7,6%²⁸ (w kraju o 11,4%²⁹) a wartość świadczeń zmniejszyła się o 8,6% (w kraju o 8,7%). W latach 2013-2015 liczba osób, którym udzielono świadczeń w ramach zadań własnych gmin, zmniejszyła się o 18,4% (w kraju o 11%) a wartość świadczeń zmniejszyła się o 0,7% (w kraju o 0,8%).

3. Oddłużanie mieszkań poprzez odpracowywanie zaległości czynszowych w ramach świadczenia wolontariatu (zapobieganie bezdomności)

Osoby wymagające wsparcia w formie usług opiekuńczych mogą korzystać z pracy wolontariuszy, realizujących pracę na rzecz świdnickich seniorów, w zamian za uzyskanie umorzenia zadłużenia czynszowego.

umorzenia zaległości	2013	2014	2015	2016 I półrocze
liczba osób skierowanych do prac w ramach wolontariatu	60	32	52	25
liczba osób, którym umorzono zaległości	32	34	24	14
łącznie kwota umorzenia	118.401 zł	98.095 zł	44.979 zł	36.536 zł

źródło: Referat Gospodarki Mieszkaniowej Urzędu Miejskiego w Świdnicy

²⁶ Opracowanie własne na podstawie MPiPS-03 Sprawozdanie półroczne i roczne z udzielonych świadczeń pomocy społecznej-pięniężnych i usługach, MOPS Świdnica.

²⁷ Opracowanie własne na podstawie Sprawozdanie MPiPS-03 Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej.

²⁸ Opracowanie własne na podstawie MPiPS-03 Sprawozdanie półroczne i roczne z udzielonych świadczeń pomocy społecznej-pięniężnych i usługach, MOPS Świdnica

²⁹ Opracowanie własne na podstawie Sprawozdanie MPiPS-03 Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej

Informacja dot. rodzin z zaległościami czynszowymi:

Rok 2015 :

1. ilość osób z zadłużeniem czynszowym – 315

2. ilość osób, które nie odpracowują zaległego czynszu z przyczyn: 248

- eksmisji z lokalu - 86

- zdrowotnych(niepełnosprawność, alkoholizm, przewlekła choroba) - 126

- konieczności sprawowania opieki nad osobami zależnymi - 33

67 osób zdolnych do odpracowywania zaległości

Rok 2016:

1. ilość osób z zadłużeniem czynszowym – 274

2. ilość osób, które nie odpracowują zaległego czynszu z przyczyn: 219

- eksmisji z lokalu - 83

- zdrowotnych(niepełnosprawność, alkoholizm, przewlekła choroba) - 98

- konieczności sprawowania opieki nad osobami zależnymi - 31

55 osób zdolnych do odpracowywania zaległości

W rozeznaniu MOPS istnieje średnio ok. 300 rodzin posiadających zadłużenia czynszowe (dot. lokali komunalnych i socjalnych). Spośród tych rodzin zdolność do odpracowywania zaległości w formie wolontariatu posiada średnio ok. 22% rodzin w roku. Oznacza to, że pracy socjalnej w postaci motywowania do podjęcia wolontariatu wymaga ok. 60 osób na rok, z których zdecydowana większość zgłasza się do wykonywania wolontariatu.

Zdecydowana większość rodzin (ok. 78%) posiadająca zadłużenia czynszowe jest niezdolna do świadczenia wolontariatu głównie z powodów zdrowotnych (niepełnosprawność, alkoholizm, przewlekła choroba). Około połowa zadeklarowanych wolontariuszy z różnych względów (rezygnuje w trakcie wolontariatu, bądź nie rozpoczyna) nie odpracowuje zaległości czynszowych.

4. Programy aktywizacji lokalnej

Podejmowane działania: Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej podejmował następujące działania w ramach Programu Aktywności Lokalnej (PAL): w 2013r. i 2014r. realizowane były następujące programy: „Stawiamy na rodzinę”, „Aktywny senior”, „Młodzi aktywni”, „Gdyńska Nieparzyste”.

„Stawiamy na rodzinę” - celem nadrzędnym działania była integracja międzypokoleniowa ze szczególnym ukierunkowaniem na rodzinę jako najważniejszą komórkę społeczną.

„Aktywny senior” – służył aktywizacji, integracji i przeciwdziałaniu wykluczeniu społecznemu seniorów z Osiedla Młodych.

„Młodzi aktywni” - to projekt, którego adresatami były osoby w wieku od 18 do 26 roku życia pochodzące z rodzin korzystających z systemu pomocy społecznej i rodzin, gdzie występuje długotrwałe bezrobocie.

„Gdyńska Nieparzyste” – działania były skierowane do mieszkańców ul. Gdyńskiej 1, 1A, 3, 3A, 5, 5A, 5B, 7, 7A i 7B w Świdnicy. Celem podejmowanych działań było poznanie potrzeb mieszkańców tej części miasta, w której występuje zagęszczenie problemów społecznych.

Programy zostały opracowane w celu realizacji zadań na rzecz aktywizacji społecznej i rozwiązywania problemów społeczności lokalnej oraz nawiązania współpracy i koordynacji działań instytucji i organizacji działających w rejonach opiekuńczych pracowników poszczególnych sekcji terenowych.

Programy Aktywności Lokalnej były odpowiedzią na potrzeby mieszkańców, które zostały dostrzeżone przez pracowników tutejszego Ośrodka. Wpłynęły na pobudzenie aktywności lokalnej i integrację międzypokoleniową. Największym zainteresowaniem cieszyły się festyny, jednak pozostałe działania zwiększyły świadomość mieszkańców w zakresie zapobiegania lub rozwiązywania trudności życiowych w różnych okresach życia człowieka. Duże zainteresowanie stworzeniem miejsc dla seniorów przyczyniło się do powstania Klubu Seniora w Filii nr 2 Miejskiej Biblioteki Publicznej w Świdnicy na ul. Kozara-Słobódzkiego 21A oraz Klubu Seniora na Zarzeczcu przy ul. Rolniczej 9, przy Parafii Kościoła Miłosierdzia Bożego w Świdnicy

Ponadto od 2010 r. MOPS jest ambasadorem ogólnopolskich 2 kampanii społecznych prowadzonych przez Krakowską Akademię Profilaktyki: „Postaw na rodzinę „ i „Zły dotyk”. Poprzez kampanie służymy społeczeństwu w przekazywaniu ważnych informacji o roli rodziny w profilaktyce i w promowaniu odpowiedzialnego rodzicielstwa.

W tym celu została nawiązana współpraca z instytucjami i organizacjami działającymi na rzecz rodziny, a w szczególności wspierania rodzin w strukturach których znajdują się osoby niepełnosprawne. Ma ona na celu takie działania, które przyczyniają się do wzmocnienia więzi w rodzinie lub jej odbudowy.

5. Prace społecznie-użyteczne

Działania:

Rok	Liczba osób zgłoszonych do prac społecznie – użytecznych przez MOPS	Liczba osób przyjętych do prac społecznie użytecznych w MOPS
2013	64	2
2014	76	0
2015	25	6 + 10 poprzez PAI
2016	84	4

Prace społeczno-użyteczne stanowią istotny element aktywnych form pomocy na rzecz osób w najtrudniejszej sytuacji na rynku pracy. Prace społecznie użyteczne stanowią pierwszy etap w reintegracji społeczno-zawodowej beneficjentów pomocy społecznej. Stanowiły również element aktywizacji w ramach Programu Aktywizacja i Integracja (PAI). Skierowane są dla osób zarejestrowanych w Powiatowym Urzędzie Pracy w Świdnicy (II profil), które nie uzyskują zasiłku dla bezrobotnych oraz korzystają ze świadczeń pomocy społecznej. Osoby te utrzymują status osoby bezrobotnej i posiadają ubezpieczenie zdrowotne. Są to osoby bardzo oddalone od rynku pracy bez nawyku funkcjonowania w rygorze pracy. Osoby te mają problem z pogodzeniem pracy zawodowej z prowadzeniem domu. Praca w wymiarze 2 godzin dziennie pozwala na stopniowe wdrożenie w aktywność zawodową.

6. Działania aktywizujące w celu powrotu do aktywności zawodowej: wsparcie specjalistyczne – wzmocnienie psychiczne oraz podniesienie lub nabycie kwalifikacji zawodowych

Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Świdnicy w latach 2013 i 2014 r. zrealizował kolejne projekty systemowe pn. „Uwierz we własne siły” . W projekcie wzięło udział 20 rodzin i 10 osób prowadzących samodzielne gospodarstwo domowe – wszyscy ukończyli udział we wszystkich zaplanowanych formach wsparcia a zaplanowane rezultaty zostały osiągnięte w 100%.

W ramach aktywnej integracji zrealizowano trzy instrumenty aktywizacji: społecznej, edukacyjnej i zawodowej,

W ramach INSTRUMENTU AKTYWIZACJI SPOŁECZNEJ zaplanowano: wstępną diagnozę funkcjonalności-dysfunkcjonalności rodziny oraz konceptualizację obszarów problemowych w danym systemie. Przewidziano dla każdej z 20 rodzin z problemami opiekuńczo-wychowawczymi po 10 godz. (1 godz. zegarowa - 60 min.), łącznie 200 godz. w obszarach:

- zebranie wywiadu, praca nad genogramem - przekaz rodzinny pochodzenia, zapoznanie z rodzinami w naturalnym środowisku
- konsultacje specjalistyczne: terapeuta, psychiatra, psycholog - ustalenia indywidualne ze specjalistą
- formułowanie hipotez i sprawdzanie ich użyteczności
- rozpoznanie możliwości i ograniczeń w sposobie funkcjonowania diagnozowanych rodzin.

Po przeprowadzeniu diagnozy i w trakcie trwania całego Projektu osoby/rodziny wymagały wsparcia konsultacyjnego, m.in. w zakresie motywowania do zmiany, realizowanego przez specjalistów zaangażowanych w trakcie procesu diagnostycznego. Założono, że każde zaangażowane w Projekcie środowisko (rodzina/osoba) - 30 osób, wymagać będzie wsparcia specjalistycznego średnio po 13 godz., co łącznie wyniosło - 390 godz. (1 godz. - 60 min.).

Ważną ofertą podnoszącą umiejętności społeczne naszych klientów była różnorodna propozycja szkoleniowa skierowana do uczestników projektu.

1. "Zarządzanie budżetem domowym"

2. "Zadbany dom-czystość i higiena w gospodarstwie domowym"

-spotkania teoretyczne i spotkania praktyczne w miejscu zamieszkania uczestników.

Na potrzeby spotkań praktycznych zakupiono środki czystości dla 20 gospodarstw domowych x 100 zł - łącznie 2000 zł

3 Trening kompetencji i umiejętności społecznych, w tym trening komunikacji interpersonalnej, trening asertywności, rozwiązywanie konfliktów

4. Warsztaty dotyczące zdrowego stylu życia - zdrowe odżywianie

5. Warsztaty z zakresu potrzeb dziecka

INSTRUMENT AKTYWIZACJI EDUKACYJNEJ - Projekty zapewniły możliwość realizacji instrumentu aktywizacji edukacyjnej. Na realizację kursów zawodowych przewidziano średnio 3 miesiące - kursy o kierunku:

- opiekun osoby starszej i/lub niepełnosprawnej z językiem obcym
- sprzedawca z obsługą kasy fiskalnej i minimum sanitarnym – nowoczesny sprzedawca
- magazynier z obsługą wózka widłowego wraz z butlą gazową

Dodatkowym wsparciem dla uczestników w czasie zajęć teoretycznych trwających min. 6 godzin lekcyjnych dziennie był catering tj. gorący posiłek oraz serwis kawowy (m.in. kawa, herbata, ciastka różne, cukier, śmietana lub mleko, cytryna itp.). Spotkania odbywały się co najmniej 2 razy w tygodniu. Na czas trwania projektu wszyscy uczestnicy zostali ubezpieczeni.

INSTRUMENT AKTYWIZACJI ZAWODOWEJ

Warsztaty grupowe i indywidualne konsultacje z doradcą zawodowym.

Środki unijne pozyskane na realizację projektów za 2013 r. i 2014 r. wyniosły – 543.508 zł w tym środki przeznaczone na szkolenia i kursy zawodowe – 153.723 zł

Pozyskanie deficytowych umiejętności, dokonanie pozytywnych zmian osobowościowych, zdiagnozowanie problemów rodzinnych i pomoc w ich rozwiązaniu przyczyniły się do poprawy funkcjonowania rodzin i osób. Wkraczając w nowy etap swojego życia, uczestnicy mieli możliwość oddziaływania na jego jakość poprzez samodzielne pokonywanie trudności dnia codziennego i umiejętność określania własnych potrzeb .

7. Opieka nad dziećmi w wieku do lat 3 (preferencje)

Uchwałą Rady Miejskiej W Świdnicy z 24 czerwca 2016 r. warunki przyjęcia dziecka do żłobka miejskiego zostały zmienione tak, aby dostosować je do aktualnych potrzeb mieszkańców, z uwzględnieniem zmieniających się realiów na rynku pracy. Zgodnie z tą uchwałą, warunki podstawowe przyjęcia dziecka do Żłobka to:

- 1) zamieszkiwanie na terenie Gminy Miasto Świdnica;
- 2) praca zawodowa obojga rodziców (opiekunów prawnych) bądź ich nauka w systemie dziennym lub praca zawodowa jednego z rodziców (opiekunów prawnych) bądź nauka w systemie dziennym, w przypadku osób samotnie wychowujących dziecko;
- 3) powrót na rynek pracy po przerwie związanej z urodzeniem/wychowaniem dziecka przynajmniej jednego z rodziców (opiekunów prawnych);
- 4) pozostawanie bez pracy i zobowiązanie do aktywnego poszukiwania i znalezienia pracy przynajmniej jednego z rodziców (opiekunów prawnych);
- 5) złożenie karty zgłoszenia dziecka.

W przypadkach określonych w pkt 3) i 4), gotowość do podjęcia pracy lub aktywne poszukiwanie zatrudnienia wyrażone jest poprzez udział rodzica (opiekuna prawnego) w lokalnych programach aktywizujących dla osób bezrobotnych lub biernych zawodowo. Zmiana ta daje preferencje osobom, które mają zamiar powrócić na rynek pracy, ma przeciwdziałać bezrobociu.

Uchwałą zwiększa szanse utrzymania lub znalezienia pracy osobom, którym utrudnia to sytuacja wynikająca z konieczności sprawowania opieki nad dziećmi w wieku do lat 3.

8. Ekonomia społeczna - kluby integracji społecznej

Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w oparciu o Program Aktywności Lokalnej w gminie Miasto Świdnica na lata 2016-2020 realizuje plan aktywizacji i integracji społecznej poprzez wdrażanie działań mających na celu przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu. W związku z tym opracowany został w 2016r. projekt „Klub Integracji Społecznej” skierowany do klientów MOPS rekrutujących się ze środowisk wymagających wielokierunkowego wsparcia. Są to osoby przede wszystkim długotrwale bezrobotne, charakteryzujące się niezaradnością życiową, brakiem umiejętności rozwiązywania problemów i poruszania się na rynku pracy. Z danych statystycznych PUP w Świdnicy wynika, że na koniec 2015r. zarejestrowanych było 1.735 bezrobotnych. W 2015r. liczba rodzin korzystających z pomocy finansowej z powodu bezrobocia tutejszego Ośrodka wyniosła 1.013. W związku z tym konieczne było skierowanie odpowiednich działań mających na celu pomoc w uzyskaniu umiejętności niezbędnych do prawidłowego pełnienia ról społecznych i powrotu na rynek pracy.

Projekt „Klub Integracji Społecznej” zakłada realizację usług aktywnej integracji o charakterze społecznym, zawodowym i edukacyjnym. Zapewnia wsparcie o charakterze kompleksowym dostosowanym do potrzeb uczestników i ich rodzin. Działania w ramach projektu zaplanowane zostały na lata 2016-2018 (dwie edycje) dla 10 uczestników w danej edycji. Są to osoby bezrobotne, z ustalonym II profilem pomocy, które mogą wymagać wsparcia finansowego ośrodka pomocy społecznej. Adresaci projektu wykazują trudności w podjęciu zatrudnienia oraz z jego utrzymaniem. Beneficjentów charakteryzują niskie kwalifikacje zawodowe, jak również są to osoby obciążone niskimi kompetencjami społecznymi. MOPS w głównej mierze pracuje z osobami, które są zagrożone wykluczeniem społecznym i nie radzą sobie na rynku pracy. Dlatego też Klub Integracji Społecznej to miejsce, w którym udzielana jest osobom i członkom ich rodzin pomoc m.in. w powrocie na rynek pracy. Budżet projektu na realizację działań wyniósł 471.677 zł.

Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Świdnicy aplikował w 2016r. o dofinansowanie projektu z funduszy unijnych, jednak środki na realizację projektu w 2016r. nie zostały przyznane. W związku z tym tutejszy Ośrodek w dalszym ciągu będzie ubiegać się o w/w środki finansowe i brać udział w ogłaszanych konkursach.

PODSUMOWANIE:

W sferze społecznej Miasto wspiera osoby pozostające bez pracy w następujących obszarach:

1. Zaspokajania potrzeb doraźnych tj.: możliwość korzystania z banku żywności, otrzymania zasiłku stałego, okresowego i celowego a także z bezpłatnego posiłku oraz w ramach zapobiegania bezdomności, możliwość odpracowania zaległości czynszowych.
2. Powrotu na rynek pracy. Osoba bezrobotna ma możliwość uczestniczenia w Programie Aktywizacji Lokalnej, ma szanse w podejmowaniu prac społecznie użytecznych, uczestniczenia w warsztatach, szkoleniach mających na celu podniesienie i nabycie kwalifikacji zawodowych. Miasto sprzyja matkom w powrotach do pracy po urodzeniu dziecka m.in. poprzez preferencje dla nich

w uzyskaniu miejsca w miejskich żłobkach. Miasto podejmuje działania w celu utworzenia klubu integracji społecznej.

V. Osoby bezdomne

1. Jadłodajnie

Na zlecenie Gminy Miasta Świdnicy w latach 2013-2016, zadanie pn. „Prowadzenie jadłodajni” było zlecane dwóm organizacjom pozarządowym tj. Caritasowi Diecezji Świdnickiej oraz Towarzystwu Pomocy im. Świętego Brata Alberta. Oba podmioty posiadają warunki podawania posiłków do spożycia na miejscu. Gorące posiłki są wydawane 6 dni w tygodniu oprócz świąt i niedziel. Na ten cel przeznaczono w latach 2013-2015 po 68.400 zł rocznie dla każdej z organizacji a w 2016r. – po 59.475 zł. Powyższe środki były przeznaczone na dofinansowanie 150 obiadów w latach 2013-2015 i 130 obiadów w 2016r.

2. Zapewnienie schronienia

MOPS w okresie od 2013 r. do czerwca 2016 r. zapewnił schronienie (zgodnie z wydaną decyzją administracyjną) łącznie 146 osobom (zarówno kobietom jak i mężczyznom). W grupie 146 osób, znajdowało się 13 osób bezdomnych, którym zostało zapewnione schronienie w placówkach wsparcia typu: schroniska, noclegownie, ośrodki długoterminowe dla osób uzależnionych poza terenem Gminy Miasta Świdnicy (Kraków, Wałbrzych, Różewiec, Sandomierz, Henryków, Jelenia Góra, Żórawina, Wrocław, Łyszkowice, Leśna, Szczodre, Janowice Wielkie). Wszystkim osobom bezdomnym w tym okresie zapewniono schronienie, niezbędną odzież i wyżywienie. Na realizację powyższego zadania w tym okresie z budżetu gminy zostało wydatkowanych – 726 722 zł. W latach 2013-2015 liczba osób, którym przyznano świadczenie w formie schronienia zwiększyła się o 12,3%³⁰ (w kraju o 12,6%³¹), a wartość świadczeń zwiększyła się o 9,6% (w kraju o 23,1%).

3. Pomoc dla zagrożonych niskimi temperaturami

W okresie od 2013 r. do czerwca 2016 r. przy zaangażowaniu wszelkich dostępnych służb publicznych (policji, straży miejskiej, organizacji pozarządowych, instytucji publicznych i placówek służby zdrowia, kościoła) pracownicy socjalni, w ramach swoich obowiązków służbowych nawiązywali bezpośredni kontakt z osobami bezdomnymi znajdującymi się w placówkach wsparcia, jak i poza nimi (pustostany, ogrody działkowe) w celu udzielenia na ich rzecz niezbędnej kompleksowej pomocy. Działania pracowników socjalnych

³⁰ Opracowanie własne na podstawie Sprawozdanie MPiPS-03, MOPS

³¹ Opracowanie własne na podstawie Sprawozdanie MPiPS-03 Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej

skoncentrowane były przede wszystkim na: udzieleniu natychmiastowej pomocy polegającej na kierowaniu do placówek noclegowych, zapewnieniu gorącego posiłku i ciepłej odzieży, obuwia oraz utrzymaniu higieny osobistej, wydania niezbędnych leków. Pracownicy socjalni motywowali osoby bezdomne do zamieszkania w placówkach typu schroniska, noclegownie, ogrzewalnie oraz proponowano udzielanie wsparcia specjalistycznego: współpraca z terapeutami Poradni Terapii Uzależnienia i Współuzależnienia od Alkoholu w Świdnicy oraz psychologiem i radcą prawnym. Utrzymywana była stała współpraca z właściwymi Ośrodkami Pomocy Społecznej osób bezdomnych spoza terenu Świdnicy, współpraca z placówkami służby zdrowia w celu objęcia opieką medyczną, stały kontakt z Samodzielnym Publicznym Zespołem Opieki Zdrowotnej „Latawiec” w Świdnicy. Uzupełnieniem ww. kompleksowej pomocy na rzecz osób bezdomnych była wymierna współpraca między pracownikami socjalnymi, a pracownikami placówek pomocowych takich jak: Schronisko dla Bezdomnych im. Św. Brata Alberta, Polski Czerwony Krzyż, Polski Komitet Pomocy Społecznej, Świdnicki Bank Żywności, Jadłodajnia „Caritas” i „Albert”, czego efektem była skuteczna pomoc dla osób bezdomnych z terenu Gminy Świdnica oraz gmin ościennych w zapewnieniu poczucia bezpieczeństwa, szczególnie w okresie jesienno - zimowym.

W latach 2013-2015 przed rozpoczęciem okresu zimowych przymrozków, Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej organizował w Urzędzie Miejskim w Świdnicy spotkanie przedstawicieli służb i instytucji pomocowych oraz organizacji pozarządowych, w celu zapewnienia sprawnej i skutecznej pomocy mieszkańcom Gminy Miasta Świdnicy. Omawiany był zakres działania poszczególnych instytucji i organizacji oraz zasady współdziałania między nimi. Aktualną informację o podmiotach udzielających pomocy wraz z danymi teleadresowymi zamieszczano na stronach internetowych Urzędu Miejskiego i Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej oraz w lokalnych mediach. Do mieszkańców Świdnicy kierowano apel o zwrócenie szczególnej uwagi na osoby, które ze względu na stan zdrowia, czy sytuację życiową mogą być narażone na niekorzystne oddziaływanie trudnych warunków pogodowych.

4. Indywidualne programy wychodzenia z bezdomności

Instrumentem pracy z osobami bezdomnymi, jakie stosuje pracownik socjalny MOPS jest Indywidualny Program Wychodzenia z Bezdomności. Jest on adresowany do osób bezdomnych wyrażających oczekiwanie uzyskania pomocy i zmiany swojej sytuacji życiowej. W ramach obustronnej współpracy ustalone zostają priorytety w realizacji wyznaczonych celów. Pracownik socjalny bierze pod uwagę hierarchię ważności i pilności problemów stwierdzonych na etapie diagnozy i wskazanych przez osobę bezdomną. Łącznie w okresie od 2013 r. do czerwca 2016 r. zostało zawartych 21 Indywidualnych Programów Wychodzenia z Bezdomności. Należy zaznaczyć że duża liczba osób bezdomnych wykazuje postawę obojętną wobec swojej sytuacji bytowej, są osobami które akceptują świadomość bycia osobą bezdomną i nie wierzą w zamianę swojego życia na lepsze. Dlatego też niezbędne jest wsparcie specjalistyczne w zakresie terapii ds. uzależnień, odbudowie samooceny i podniesienia własnej wartości.

5. Działania pomocowe nakierowane na ponowne włączenie społeczne osób bezdomnych

W okresie sprawozdawczym prowadzono działania pomocowe nakierowane na aktywizację społeczną i zawodową osób bezdomnych. Aktywizacja zawodowa tej grupy społecznej opierała się na współpracy pracownika socjalnego z Powiatowym Urzędem Pracy, Agencjami Pośrednictwa Pracy. Szczególnie ukierunkowana była na podniesienie kwalifikacji zawodowych, które zwiększają szansę powrotu na rynek pracy, w szczególności osób bezdomnych, charakteryzujących się najniższymi kwalifikacjami (włączanie do wykonywania prac społecznie użytecznych, w ramach Programu Aktywizacja i Integracja (PAI), projektu systemowego współfinansowanego ze środków UE).

Należy zauważyć, że bezdomność jest jedną z najbardziej brutalnych i skrajnych form wykluczenia społecznego, a praca z osobami bezdomnymi wymaga specjalistycznego i długotrwałego procesu w celu przywrócenia do grona pełnowartościowych członków społeczeństwa. Działania dotyczyły kontaktu z Wydziałem Gospodarki Mieszkaniowej w celu ubiegania się o lokal socjalny, pomoc w skompletowaniu dokumentacji celem uzyskania świadczeń emerytalno - rentowych z ZUS. Z uwagi na zły stan zdrowia części bezdomnych, niezbędna była pomoc w zakresie ustalenia stopnia niepełnosprawności (wypełnienie wniosku, kontakt z lekarzem, kontakt z Zespołem ds. Orzekania o Niepełnosprawności celem przyspieszenia terminu komisji). Ponadto działania pracownika socjalnego skierowane były na motywowanie i wspieranie w procesie leczenia, zwiększającego poprawę stanu zdrowia, co niewątpliwie miało wpływ na większe usprawnienie ruchowe i zdolność do samoobsługi. W procesie uspołecznienia osób bezdomnych olbrzymi wpływ miało wsparcie ze strony specjalistów ds. uzależnień, terapeutów oraz psychologa i radcy prawnego, zatrudnionego w Miejskim Ośrodku Pomocy Społecznej w Świdnicy. Dużym sukcesem dla kilku bezdomnych, dzięki wsparciu specjalistów, było odbudowanie zerwanych więzi rodzinnych, a nawet powrót do rodziny.

Obserwuje się nadal rosnącą skalę liczby osób bezdomnych uzależnionych od alkoholu i innych substancji psychoaktywnych, którzy wymagają specjalistycznego wsparcia. Niepokojący jest wzrost liczby eksmisji sądowych, które przyczyniają się do zjawiska bezdomności.

PODSUMOWANIE:

Miasto wspiera osoby bezdomne w dwóch obszarach:

1. Zapewnienie posiłku i schronienia, szczególnie podczas zimy.
2. Wychodzenie z bezdomności.

VI. Osoby z niepełnosprawnością i ich rodziny

1. Pełnomocnik Prezydenta ds. Osób Niepełnosprawnych

W lipcu 2015 r. powołano nowe stanowisko w Urzędzie Miasta, tj. Pełnomocnika ds. Osób Niepełnosprawnych. Działa on w obszarze polityki społecznej, związanej z problematyką osób niepełnosprawnych. Zadaniem Pełnomocnika jest inicjowanie działań zmierzających do ograniczenia skutków niepełnosprawności i wszelkiego rodzaju barier, utrudniających osobom niepełnosprawnym funkcjonowanie w naszym mieście. Podejmuje on działania w zakresie postrzegania praw osób z niepełnosprawnością zgodnie z Kartą Praw Osób Niepełnosprawnych, przyjętą Uchwałą Sejmiku RP z dn. 1 sierpnia 1997 r., która podkreśla, że osoby niepełnosprawne mają prawo do niezależnego, samodzielnego i aktywnego życia oraz nie mogą podlegać dyskryminacji. Pełnomocnik czynnie uczestniczy w projektach związanych z przebudową, rozbudową, budową obiektów, dróg i infrastruktury miejskiej pod kątem dostępności środowiska osób z niepełnosprawnością. Wymaga to znajomości istniejących barier nie tylko architektonicznych, ale również barier fizycznych i mentalnych. Działanie Pełnomocnika jest przede wszystkim ukierunkowane na indywidualną pomoc osobom niepełnosprawnym i ich rodzinom. Od lipca ubiegłego roku podjęto szereg działań na rzecz osób niepełnosprawnych, mających bezpośredni wpływ na funkcjonowanie tej grupy w społeczności lokalnej naszego miasta, a także na poprawę jakości ich życia.

- W ostatnim roku zidentyfikowano problemy i potrzeby osób niepełnosprawnych z terenu Świdnicy oraz prowadzono działania informacyjne.
- Udzielono pomocy indywidualnej i wsparcia tej grupie społecznej i ich rodzinom - podjęto kilkanaście indywidualnych spraw osób niepełnosprawnych, które zgłosiły się do tutejszego urzędu z prośbą o pomoc lub interwencję. Były to sprawy związane z napotykanymi barierami społecznymi w naszym mieście, pomocą w wypełnieniu różnego rodzaju wniosków, informowaniem o możliwości otrzymania różnych form wsparcia i pomocy, szkolenia i przekwalifikowania. Osoby niepełnosprawne często zgłaszały utrudnienia w budynkach użyteczności publicznej, problemy ze sprzętem rehabilitacyjnym, z uzyskaniem renty socjalnej, z przechowywaniem wózków o napędzie elektrycznym, a także zgłaszały przejawy dyskryminacji. Udzielono niezbędnej informacji o możliwościach, prawach i sposobach rozwiązywania problemów, a w szczególności przyczyniono się do rozwiązania tych problemów.
- W sprawach konfliktowych, skomplikowanych, trudnych osoby dotknięte niepełnosprawnością uzyskują pomoc od Pełnomocnika ds. Osób Niepełnosprawnych, który współpracuje z ZUS-em, PCPR, PFRON, Starostwem, Rzecznikiem Praw Konsumenta, MOPS oraz Powiatową Społeczną Radą ds. Osób Niepełnosprawnych.
- Wprowadzono innowacyjne technologie w celu zwiększenia dostępności osób głuchych i niedosłyszących w urzędzie. Dostosowanie polega na tym, że osoba głucha lub niesłysząca w przypadku zgłoszenia się do urzędu będzie mogła skorzystać z pomocy tłumacza języka migowego online, po zestawieniu

wideopłączenia przez pracownika urzędu. Zakupiono 2 kamery internetowe. Jedna umieszczona została w kancelarii, do której trafia najwięcej interesantów, druga w USC. Koszt dostosowania urzędu do obsługi tej grupy osób to 1.476 zł. rocznie.

- Budynek urzędu jest przyjazny zwierzętom asystującym osobom niepełnosprawnym. Ustawa o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych wskazuje, że osoby niepełnosprawne w szczególności osoby niewidome i niedowidzące mają prawo wstępu do obiektów użyteczności publicznej z psem asystującym, który pomaga i ułatwia uczestnictwo w życiu społecznym oraz poruszanie się po przestrzeni publicznej.
- W ostatnich trzech latach dokonano rozbudowy Szkoły Podstawowej nr 1 przy ul. Galla Anonima 1 oraz wykonano podjazd dla osób niepełnosprawnych przy Szkole Podstawowej nr 8 przy ul. Wałbrzyskiej 39. Wartość ww. prac inwestycyjnych wyniosła ponad 1,4 mln. zł. Ponadto Gmina organizuje i finansuje dowożenie uczniów niepełnosprawnych do szkół i przedszkoli.
- Żłobek Miejski nr 1 wychodzi naprzeciw osobom niepełnosprawnym, tj. w przypadku rekrutacji na wolne stanowisko pracy, z osób o równoważnych kwalifikacjach preferuje osoby z orzeczeniem o niepełnosprawności. W obecnej chwili zatrudnione są 2 opiekunki dziecięce z orzeczeniem w stopniu umiarkowanym i lekkim. Żłobek jest częściowo dostosowany dla dzieci niepełnosprawnych, tj. na parterze budynku.
- Przedszkole Integracyjne nr 16 „Słoneczko” przy ul. Marcinkowskiego 10 realizowało kształcenie specjalne w grupach integracyjnych oraz w grupach specjalnych dla dzieci z autyzmem.
- Gimnazjum nr 2 z Oddziałami Integracyjnymi im. Polskich Olimpijczyków.
  - W szkole jest zatrudniony na pół etatu nauczyciel- doradca zawodowy, który prowadzi zajęcia indywidualne dla niepełnosprawnych uczniów, pomagając między innymi w wyborze dalszej ścieżki kształcenia.
  - Co roku podnoszone są kwalifikacje nauczycieli w zakresie pracy z uczniem posiadającym orzeczenie PPP w Świdnicy – obecnie 18 nauczycieli posiada dodatkowe kwalifikacje.
  - Stworzona została sala do zajęć rewalidacyjnych oraz zostały zakupione przeznaczone do tego celu różne materiały np. edukacyjne.
  - Zaadoptowane zostały pomieszczenia do zajęć logopedycznych.
  - Dostosowano pomieszczenia siłowni do prowadzenia zajęć rehabilitacyjnych dla niepełnosprawnych uczniów.
  - Co roku doposażone są sale lekcyjne w pomoce wspierające nauczycieli do pracy z uczniami z orzeczeniem PPP (laptopy, rzutniki, dopasowane podręczniki itp)
- W okresie od 1.01.2013r. do 30.06.2016r. zlikwidowane zostały bariery architektoniczne w infrastrukturze drogowej, przebudowane perony autobusowe, wybudowane podjazdy dla wózków oraz utworzone nowe nieodpłatne miejsca parkingowe z przeznaczeniem dla osób niepełnosprawnych typu koperta, tj.
  - 92 przejścia z obniżonymi krawężnikami wraz z płytkami integracyjnymi,
  - 10 peronów autobusowych z płytkami integracyjnymi,

- 4 podjazdy dla wózków,
- 33 miejsca parkingowe dla osób niepełnosprawnych (o.n.) typu koperta.
- Dzięki rozmowom Pełnomocnika ds. Osób Niepełnosprawnych z Prezesem Karkonoskiego Sejmiku Osób Niepełnosprawnych Miasto otrzymuje bezpłatne egzemplarze czasopisma „Niepełnosprawni Tu i Teraz”, w którym poruszana jest problematyka osób z niepełnosprawnościami i osób starszych. W czasopiśmie tym Miasto ma swoją stronę, w której zamieszczane są artykuły o niepełnosprawności, a także poruszane wszystkie aspekty życia osób z różnego rodzaju dysfunkcjami z terenu naszego Miasta.

2. Działania mające na celu wspieranie osób chorych, niepełnosprawnych, w wieku senioralnym i ich rodzin oraz promocję zdrowego stylu życia

Od kilku lat Prezydent Miasta Świdnicy ogłasza konkurs na realizację zadania publicznego pod nazwą „Działania mające na celu wspieranie osób chorych, niepełnosprawnych, w wieku senioralnym i ich rodzin oraz promocję zdrowego stylu życia”

W 2016 roku dotację otrzymali:

- Stowarzyszenie „Blżej Ciebie” w Świdnicy w wysokości 2.320 zł. Tytuł zadania – „DOGOTERAPIA jako forma wspomagająca rehabilitację, psychoterapię oraz edukację”. Zadanie skierowane jest do osób chorych, niepełnosprawnych, niezależnie od wieku.
- Polski Związek Niewidomych Koło w Świdnicy w wysokości 9.500 zł. Zadanie polega na organizowaniu spotkań okolicznościowych, wyjazdów integracyjnych, szkoleniowych. Skierowane jest do osób niewidomych lub niedowidzących, ze znacznym lub umiarkowanym stopniem niepełnosprawności; osób w wieku senioralnym ze schorzeniami wzroku i innymi, które wymagają stałej opieki, a także dzieci niepełnosprawnych w wieku 0-16 lat, które przychodzą do PZN „Koło” z rodzicami lub opiekunami.
- Towarzystwo Przyjaciół Chorych „Hospicjum” w Świdnicy w wysokości 60.000 zł. Zadanie polega na organizowaniu opieki nad osobami potrzebującymi, dotkniętymi chorobami nowotworowymi, w ich środowisku domowym.
- Polskie Stowarzyszenie na Rzecz Osób z Upośledzeniem Umysłowym w Świdnicy w wysokości 2.680 zł. Zadanie o nazwie „Dzień Godności Osób z Niepełnosprawnością Intelktualną. Sport istotą zdrowia i wzajemnej tolerancji wszystkich ludzi” polega na:
  - ✓ - zorganizowaniu uroczystości „Dni Godności w Świdnicy”,
  - ✓ - przeprowadzeniu spotkań, warsztatów twórczych i integracyjnych, wernisażu prac wykonanych przez osoby niepełnosprawne, Skierowane jest do osób niepełnosprawnych, chorych i w wieku senioralnym
- Stowarzyszenie na Rzecz Osób z Autyzmem, Zaburzeniami Rozwojowymi i ich Rodzin „Sensus” w wysokości 2.300 zł. Zadanie polega na wykonaniu działań przygotowawczych do uruchomienia punktu konsultacyjnego dla rodziców/opiekunów dzieci z zaburzeniami i chorobami psychicznymi: przeprowadzeniu rekrutacji, zorganizowaniu spotkania informacyjnego oraz rozpoczęciu konsultacji indywidualnych.
- Świdnickie Stowarzyszenie „Amazonki” w wysokości 3.000 zł. Zadanie polega na organizowaniu wsparcia dla osób po mastektomii poprzez rehabilitację fizyczną i psychiczną

kobiet oraz profilaktykę zachorowań na raka piersi (w formie warsztatów, wykładów, działań promocyjno-edukacyjnych).

3. Mieszkania chronione

Mieszkanie chronione znajdujące się przy ul. M. Kopernika 9e/1 zostało utworzone w 2011 r., dla potrzeb seniorów i osób niepełnosprawnych będących podopiecznymi Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Świdnicy. W okresie sprawozdawczym w mieszkaniu chronionym zamieszkiwały cztery osoby (trzech mężczyzn, jedna kobieta), są to osoby wymagające częściowych usług opiekuńczych w zakresie wsparcia w funkcjonowaniu w codziennym życiu, ale nie wymagają całodobowej opieki. W trakcie pobytu podopieczni są pod stałą opieką specjalistów, gdzie mają zapewnione odpowiednie warunki do samodzielnego funkcjonowania w środowisku w integracji ze społecznością lokalną. Zgodnie z umową zawartą w dniu 22.08.2011 r., pomiędzy Gminą Miasta Świdnica a Miejskim Ośrodkiem Pomocy Społecznej w Świdnicy, mieszkańcy ponoszą część odpłatności za swój pobyt w zależności od wysokości posiadanych dochodów. W celu poprawy jakości życia mieszkańców oraz w zakresie rozwiązywania bieżących trudności, sporządzono indywidualne plany usamodzielnienia, uwzględniające w nich potrzeby zakwalifikowanych do tej formy pomocy mieszkańców.

Podopieczni czynnie uczestniczą w zajęciach ośrodka wsparcia dziennego. Otrzymywane wsparcie pozytywnie wpływa na ich organizację czasu wolnego, jak również daje możliwość korzystania z terapii, rehabilitacji i opieki medycznej w DD "Senior – Wigor". Należy zaznaczyć, że poprzez współpracę ze specjalistami aktywnie włączyli się w proces pokonywania barier społecznych i wychodzenia ze stanu bierności, co wymiennie wpłynęło na ich częściowe usamodzielnienie.

Gmina Miasta Świdnica ponosi koszty związane z utrzymaniem mieszkania chronionego, partycypuje w wydatkach związanych z opłaceniem energii elektrycznej, gazu, czynszu. Wydatki MOPS poniesione na funkcjonowanie mieszkania chronionego przedstawiają się następująco: 2013 r. - kwota 10.553 zł, 2014 r. - kwota: 9.239zł., 2015 r. – kwota 10.445 zł, od 1 .01.2016 r. do dnia 30.06.2016 r. - kwota: 4.680 zł.

Mieszkanie chronione jest alternatywą dla Domów Pomocy Społecznej, gwarancją zaspokojenia potrzeb, zapewnienia poczucia bezpieczeństwa a jednocześnie daje poczucie samodzielności i intymności osobom samotnym, niepełnosprawnym.

4. Mieszkanie treningowe i wspierane

Mieszkanie wspomagane³² – usługa świadczona w lokalnej społeczności:

- 1) w postaci mieszkania chronionego, o którym mowa w ustawie z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej lub

---

³² Wytyczne w zakresie realizacji przedsięwzięć w obszarze włączenia społecznego i zwalczania ubóstwa z wykorzystaniem środków Europejskiego Funduszu Społecznego i Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego na lata 2014-2020, Minister Rozwoju, Warszawa, 3 marca 2016 r

- 2) w postaci mieszkania lub domu, przygotowującego osoby w nim przebywające, pod opieką specjalistów, do prowadzenia samodzielnego życia lub zapewniającego pomoc w prowadzeniu samodzielnego życia. Mieszkanie lub dom może być prowadzone przez podmioty ekonomii społecznej. Może być prowadzone jako usługa mieszkania:
- a) treningowego, przygotowującego osoby w nim przebywające do prowadzenia samodzielnego życia. Usługa ma charakter okresowy i służy określonym kategoriom osób (w szczególności osobom opuszczającym pieczę zastępczą, osobom bezdomnym, osobom z zaburzeniami psychicznymi) w osiągnięciu częściowej lub całkowitej samodzielności m.in. poprzez trening samodzielności, poradnictwo, pracę socjalną lub inne usługi aktywnej integracji;
  - b) wspieranego, stanowiącego alternatywę dla pobytu w placówce zapewniającej całodobową opiekę. Usługa ma charakter pobytu stałego lub okresowego (w przypadku potrzeby opieki w zastępstwie za opiekunów faktycznych). Służy osobom starszym i osobom z niepełnosprawnościami, w szczególności osobom niesamodzielnym i wymagającym wsparcia w formie usług opiekuńczych.

Formą mieszkania wspomaganego nie jest mieszkanie socjalne.

W miastach pojawia się zapotrzebowanie na małe formy mieszkalnictwa grupowego dla osób z niepełnosprawnością, wymagających wsparcia w codziennym funkcjonowaniu ze względu na ograniczoną samodzielność w zakresie codziennej samoobsługi. Osoby niepełnosprawne wymagają pomocy osoby drugiej, dużego wsparcia w życiu codziennym i rehabilitacji. Zdiagnozowane choroby rokuje zmniejszonym stopniem samodzielności, postępującym wraz z wiekiem, a tym samym bardzo często, zwłaszcza przy braku bliższej rodziny, prowadzą osoby niepełnosprawne do Domów Pomocy Społecznej czy Zakładów Opiekuńczo-Leczniczych. Brakuje obecnie w nich miejsc oraz stanowią coraz większe obciążenie dla budżetów gmin. Zatem mieszkania wspomagane, oprócz korzyści społecznych, dają korzyści ekonomiczne. Z tego typu mieszkań mogłyby także korzystać osoby starsze.

W roku 2016 pracownicy MOPS zaangażowani byli w omawianie projektów modernizacji dwóch kompleksów mieszkań wspomaganych i treningowych. Mieszkania te mają powstać w następujących lokalizacjach: przy ul. Traugutta 11 w dawnych budynkach wykorzystywanych przez Straż Miejską w Świdnicy oraz przy ul. 1 Maja 23 (budynek dawnego Urzędu Miasta). W sumie powstanie 28 lokali – w tym 11 lokali socjalnych w kompleksie budynków po siedzibie Straży Miejskiej i 17 mieszkań treningowych i wspieranych w budynku przy ul. 1 Maja.

MOPS dostrzega potrzebę utworzenia tego typu mieszkań na terenie miasta. Potrzeba ta szczególnie uwidacznia się w sytuacji wypisywania ze szpitala osób starszych, chorych, samotnych, których dotychczasowe warunki mieszkaniowe nie spełniają podstawowych wymogów higienicznych i bytowych lub w przypadku osób, które doznają przemocy ze strony najbliższych i zmuszone są uciekać z domu w sytuacjach kryzysowych. Dotychczas takim miejscem było dla tych osób mieszkanie interwencyjne prowadzone przez Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Świdnicy lecz jest ono przeznaczone dla mieszkańców całego Powiatu Świdnickiego. Umieszczenie w mieszkaniu treningowym pozwoli na wypracowanie nawyków dbania o powierzone mienie, ponoszenia opłat za lokal i media, nawiązywania

i podtrzymywania kontaktów sąsiedzkich. Kolejną grupą osób, która skorzysta z mieszkań treningowych mają być młode osoby opuszczające placówki opiekuńczo – wychowawcze. W chwili obecnej budowa mieszkań treningowych i wspomaganych jest w fazie projektowania i uzyskiwania niezbędnych pozwoleń na budowę i modernizację pozyskanych budynków przez projektantów i architektów. Opracowywana jest też wstępna koncepcja zagospodarowania budynku.

5. Ekonomia społeczna - spółdzielnie socjalne

Na terenie miasta funkcjonują 3 spółdzielnie socjalne:

1. Świdnicka Wielobranżowa Spółdzielnia Socjalna „Niepełnosprawni Aktywni”. Prowadzi m.in. Bar „Aktuś” oraz punkt ksero w siedzibie Urzędu Miejskiego w Świdnicy. Ponadto oferuje usługi w zakresie mycia i pielęgnacji pomników, sprzątanía biur, mieszkań i domów oraz roznoszenie korespondencji. Na zlecenie Miasta w/w spółdzielnia od 2011 r. pielęgnuje Pomnik Sopera i dwa inne groby (miesięcznie 350 zł, od 2016 r. 400 zł). W opinii członka Spółdzielni mała liczba zleceń może być spowodowana lękiem społeczeństwa przed osobami niepełnosprawnymi. Zadania realizuje 5 członków spółdzielni.

2. Wielobranżowa Spółdzielnia Socjalna „Beta” na zlecenie Miasta realizuje zadanie dotyczące utrzymania w czystości pamiątkowych tablic informacyjno-drogowskazowych rozmieszczonych w chodnikach, 3 postumentów makiet z brązu w centrum Miasta oraz utrzymuje w czystości infokioski. Umowa od 1 grudnia 2014 r. do 30 czerwca 2016 r., 492,00 zł miesięcznie. W okresie od 1 marca do 30 września 2015 r. Spółdzielnia realizowała zadanie „Utrzymanie porządku, czystości i bezpieczeństwa Centrum Przesiadkowego w Świdnicy” za kwotę 103.800 zł. Ponadto podmiot może prowadzić działalność w zakresie poligrafii, usług księgowo- finansowych, pielęgnacji terenów, usług remontowych, sprzątanía pomieszczeń biurowych, szkoleń z zakresu pierwszej pomocy. Zadania realizuje 8 członków spółdzielni.

3. Bytomska Spółdzielnia Socjalna z siedzibą w Bytomiu realizowała w okresie od 1 lutego 2014 r. do 28 lutego 2015 r. zadanie publiczne Miasta pod nazwą „Utrzymanie porządku, czystości i bezpieczeństwa Centrum Przesiadkowego w Świdnicy”. Na zadanie przyznano kwotę 475.342,55 zł. Przy realizacji zadania zatrudnionych było 6 osób bezrobotnych ze Świdnicy. W dniu 19 lipca 2016 r. Bytomska Spółdzielnia Socjalna zmieniła nazwę na Świdnicką Spółdzielnię Socjalną z siedzibą w Świdnicy. Spółdzielnia ta prowadzi w Świdnicy klub dziecięcy „Klub Malucha Mysiolandia”.

Głównym celem spółdzielni socjalnych jest zespołowe prowadzenie działalności gospodarczej. Funkcjonują one na rynku, jak każde inne przedsiębiorstwo. Nie mniej jednak ważny jest wymiar społeczny. Spółdzielnie socjalne to znakomite narzędzie aktywizacji zawodowej. Z jednej strony dają osobom wykluczonym umiejętności zawodowe i uczą funkcjonować w społeczeństwie, z drugiej – sytuują ich na otwartym rynku pracy. Spółdzielnie zatrudniają osoby defaworyzowane, zmniejszają liczbę klientów urzędów pracy. W uwagi na złożoność przepisów są to podmioty wymagające wsparcia samorządów lokalnych zarówno na etapie tworzenia, jak i już prowadzonej później przez spółdzielnie działalności.

6. Grupa wsparcia dla osób z zaburzeniami psychicznymi i ich rodzin

Grupa wsparcia dla osób z zaburzeniami psychicznymi i ich bliskich jest prowadzona na zlecenie Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej od 2012 r. Przeznaczona jest dla osób cierpiących na depresję, zaburzenia psychiczne lub inne dolegliwości emocjonalne utrudniające funkcjonowanie w życiu społecznym lub osobistym oraz ich rodzin i bliskich. Spotkania odbywają się 1 raz w tygodniu w wymiarze 2 godzin, w stałych dniach i godzinach ustalonych z uczestnikami grupy.

rok	liczba spotkań	liczba uczestników	wydatkowana kwota w zł
2013	43	10	4.300
2014	48	10	4.800
2015	47	10	5.170
I półrocze 2016	28	8	3.080

Grupa wsparcia zapewnia uczestnikom pomoc terapeutyczną w chwilach kryzysu emocjonalnego. Dostarcza wiedzy i umiejętności m.in. jak żyć z chorobą, jak radzić sobie z trudnościami, w kontaktach interpersonalnych. Z uwagi na specyfikę klienta, grupa od początku prowadzona jest przez tego samego specjalistę – pedagoga, terapeutę, specjalistę pracy z rodziną.

Utworzenie grupy było odpowiedzią na potrzeby klientów pomocy społecznej. W 2014 r. pracownicy socjalni MOPS 76 razy podejmowali działania w ramach pracy socjalnej wobec 52 osób, które znalazły się w stanie kryzysu psychicznego. W 2015 r. – 112 razy wobec 70 osób w kryzysie. Wskazuje to na rosnące potrzeby w zakresie zapewnienia wsparcia osobom z zaburzeniami psychicznymi oraz ich bliskim.

7. Baza opiekunów i kuratorów osób ubezwłasnowolnionych

Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Świdnicy prowadzi bazę opiekunów prawnych osób całkowicie ubezwłasnowolnionych i kuratorów osób częściowo ubezwłasnowolnionych od 2011 r. Prowadzony jest stały nabór kandydatów do bazy prowadzonej przez MOPS w Świdnicy. Gdy zaistnieją okoliczności, w których wymagane jest objęcie opieką lub kuratelą podopiecznego, pracownik MOPS, po przeprowadzeniu rozmowy z kandydatem, w tym przybliżeniu obowiązków opiekuna/kuratora, przedstawia sądowi wniosek o objęcie opieką lub kuratelą przez wskazanego kandydata. Sąd opiekuńczy przyznaje, na żądanie opiekuna lub kuratora, stosowne wynagrodzenie. Pokrywane jest ono z dochodów lub majątku osoby, dla której opiekun lub kurator jest ustanowiony. Jeśli osoba ta nie ma odpowiednich dochodów lub majątku, wynagrodzenie pokrywane jest ze środków publicznych (z budżetu państwa lub gminy) i wypłacane przez MOPS. Od 2015 r. wynagrodzenie za pracę kuratora ponoszone jest ze środków własnych gminy. Wysokość wynagrodzenia w stosunku miesięcznym, nie może przekroczyć 1/10 przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia w sektorze przedsiębiorstw, bez wypłat nagród z zysku,

ogłaszanego przez Prezesa Głównego Urzędu Statystycznego za okres poprzedzający dzień przyznania wynagrodzenia.

rok	zgłoszenia kandydatów do bazy	skierowanie wniosku do sądu o przyznanie		Wydatki	
		opiekuna	kuratora	środki własne gminy*	dotacja rządowa
2013	2	6	3	0	26.520,00 zł
2014	3	6	5	0	31.180,00 zł
2015	2	7	5	14.160,00 zł	18.405,48 zł
I półrocze 2016	4	6	6	7.780,00 zł	10.860,00 zł

*od 2015 r. koszty związane z wynagrodzeniem dla kuratorów osób całkowicie ubezwłasnowolnionych ponosi gmina ze środków własnych³³

U osoby, która ma zostać ubezwłasnowolniona, musi zostać stwierdzona choroba psychiczna, niedorozwój umysłowy albo innego rodzaju zaburzenie psychiczne. Następuje to wyłącznie wtedy, gdy wymaga tego dobro tej osoby. Osoba ubezwłasnowolniona jest pozbawiona możliwości dokonywania czynności prawnych, dlatego do ochrony jego interesów powoływany jest opiekun lub kurator. W przypadku braku osoby z najbliższej rodziny, która mogłaby sprawować opiekę nad ubezwłasnowolnionym, sąd opiekuńczy zwraca się o wskazanie opiekuna lub kuratora do właściwej jednostki organizacyjnej pomocy społecznej, która jest zobowiązana do wskazania kandydata. Do zadań opiekuna prawnego i kuratora należy przede wszystkim dbanie, aby podopieczny miał środki do życia, a w razie ich braku, powinien dochodzić dla niego odpowiednich świadczeń. Musi zadbać, aby miał zapewnioną opiekę lekarską, by sobie nie szkodził i nie stwarzał zagrożenia dla innych osób. Przy tym do jego obowiązków nie należy ponoszenie jakichkolwiek nakładów i wydatków na rzecz podopiecznego oraz wykonywanie prac porządkowych na jego rzecz.

Coraz częściej rodziny osób chorych odmawiają sprawowania w/w funkcji, dlatego pozyskiwanie wśród mieszkańców Świdnicy osób gotowych do pracy na rzecz całkowicie lub częściowo ubezwłasnowolnionych, które nie mogą samodzielnie o sobie zdecydować, jest koniecznością. Ustanowienie opiekuna lub kuratora jest również szansą na zorganizowanie osobie chorej wsparcia w miejscu zamieszkania. Oddala to moment umieszczenia osoby ubezwłasnowolnionej w całodobowej placówce (np. domu pomocy społecznej). Należy założyć, że wzrastać będzie liczba opiekunów i kuratorów oraz kwoty przeznaczane na wypłacanie należnych im wynagrodzeń.

PODSUMOWANIE:

Wielokierunkowość polityki społecznej gminy na rzecz niepełnosprawnych można usystematyzować w następujący sposób:

1. Utworzenie w Urzędzie Miejskim w Świdnicy stanowiska „Pełnomocnik Prezydenta ds. Osób Niepełnosprawnych”

³³ Pismo Ministra Finansów FS4.4161.8.2015/3.178,298,431.XSZ.15 z 22 czerwca 2015r.

2. Wspieranie działań organizacji pozarządowych na rzecz niepełnosprawnych.
3. Utrzymywanie mieszkania chronionego i podejmowanie prac nad utworzeniem mieszkań wspieranych i treningowych.
4. Wspieranie tworzenia i funkcjonowania spółdzielni socjalnych.
5. Organizowanie pracy grup wsparcia dla osób z zaburzeniami psychicznymi i ich rodzin.
6. Współdziałanie z sądami na rzecz przydzielania opiekunów i kuratorów sądowych dla osób ubezwłasnowolnionych.

KIERUNKI POLITYKI SPOŁECZNEJ:

1. Rodziny z dziećmi

- Uruchomienie żłobka miejskiego na Zawiszowie.
- Aplikowanie w następnych latach o środki zewnętrzne, w tym w następnych edycjach programu „Maluch”.
- W latach 2013-2015 zwiększyła się o 92 liczba miejsc w niepublicznych żłobkach i klubach dziecięcych. Utrzymując tę dynamikę do 2020 roku, Świdnica osiągnie w 2020 r. wskaźnik barceloński (rekomendacja Unii Europejskiej), nieosiągalny dotychczas przez Polskę. W tym celu należy kontynuować dotowanie niepublicznych żłobków i klubów dziecięcych. Nie przewiduje się budowy nowego miejskiego żłobka.
- Zbyt duża liczba rodzin przydzielona asyistentom powoduje skrócenie pracy z jedną rodziną i pogorszenie efektywności pracy z rodziną. Wskazanie – zmniejszenie liczby rodzin przydzielonych asyistentowi. Skutek – wzrost kosztów.
- Zwiększenie liczby decyzji sądów o przydzielenie asystenta rodziny determinuje wzrost liczby asyistentów. Skutek – wzrost kosztów.
- Grupa dzieci objęta opieką pwd, asystenta rodziny i pieczę zastępczą powinna być traktowana łącznie i działania powinny być koordynowane. Jest to zamknięty obszar, który powinien być opisywany (monitorowany) jakościowo, ilościowo i kosztowo.
- Z jakościowego punktu widzenia najbardziej korzystne byłoby, aby jak najwięcej dzieci przebywało w rodzinie biologicznej.
- Prognozowany przez MOPS wzrost liczby dzieci objętych pieczę zastępczą determinuje wzrost kosztów.
- Konieczna jest zmiana postrzegania placówki wsparcia dziennego nie jako świetlicy środowiskowej, ale jako ważnego ogniwa w drodze prowadzącej rodziny do niezależności.
- Dotarcie pwd do środowisk szczególnie trudnych i wykorzystanie swoich programów socjoterapeutycznych może w istotnym stopniu ograniczać konieczność podejmowania decyzji o umieszczeniu dziecka w pieczy zastępczej.

- Ważne wydaje się także nasilenie pracy asystenta rodziny w początkowym okresie przebywania dziecka w pieczy zastępczej. Miarą skuteczności pracy z rodziną prowadzonej między innymi przez asystentów rodziny, przy wykorzystaniu i innych narzędzi wsparcia, jest analiza napływów i odpływów dzieci do lat 18 w pieczy zastępczej.
- Kontynuowanie Szkoły dla Rodziców i Wychowawców oraz poszerzenie zakresu odbiorców o nauczycieli i pedagogów, jako ważnego ogniwa wpływającego na rozwój dziecka.
- Kontynuowanie finansowania pracy psychologów w szkołach.
- Kontynuowane będą wypłaty świadczeń rodzinnych, alimentacyjnych, wychowawczych, zasiłki i stypendia dla uczniów. Będą podpisywane umowy z DUW w sprawie dożywiania.
- Kontynuowane będą działania związane z prowadzeniem Karty Dużej Rodziny.
- Kontynuowane będzie Program profilaktyki zakażeń wirusem brodawczaka ludzkiego.
- W miarę zdiagnozowanych potrzeb, będą przygotowywane inne programy zdrowotne.
- Niewystarczająca ilość lokali socjalnych w Świdnicy powoduje, że oczekiwanie na wynajem takiego lokalu, trwa kilka lat. Z tego powodu w najbliższych latach, kontynuowane będą działania, mające na celu zwiększenie ilości mieszkań socjalnych poprzez budowę nowego budynku, przebudowę budynków użytkowych na budynki socjalne, a także przekwalifikowania lokali mieszkalnych o niskim standardzie, na lokale socjalne. Planuje się aby w latach 2017 -2018 przeznaczać do wynajmu co najmniej 60 lokali rocznie.
- Dodatki mieszkaniowe, jako forma finansowego wsparcia mieszkańców Świdnicy w opłacie czynszu, będą przyznawane w latach 2017 – 2018 na tych samych zasadach, co w roku bieżącym. Wnioski osób, które ubiegają się o przyznanie dodatku mieszkaniowego będą weryfikowane, nie tylko pod kątem spełniania formalnych kryteriów, określonych w ustawie z dnia 21 czerwca 2001 roku o dodatkach mieszkaniowych, ale także pod kątem ewentualnej dysproporcji pomiędzy wykazywanymi dochodami a standardem życia. Zadaniem kluczowym przy obsłudze dodatków mieszkaniowych, jest kierowanie tych środków do osób najuboższych, najbardziej potrzebujących pomocy w opłacie czynszu. Zakłada się, że grupa tych osób będzie malała, a środki wydatkowane na wypłaty dodatków mieszkaniowych będą corocznie malały o kilka procent.

2. Osoby starsze i ich rodziny

- Pomimo szerokiego wachlarza działań samorządu i organizacji pozarządowych, nadal większość z populacji 16 000 świdnickich seniorów jest „zamkniętych” w swoich mieszkaniach i dotarcie do nich jest utrudnione. Celowym jest predefiniowanie roli urzędu w pomocy dla seniorów. Działania „urząd dla seniorów” powinny przyjąć kierunek „seniorzy dla seniorów”, a miasto powinno takie propozycje wspierać a nie organizować.

- Zgodnie z prognozą demograficzną oczekuje się znacznego wzrostu liczby mieszkańców Świdnicy w wieku 60-75 lat w okresie do 2020r. Jest to grupa seniorów, która w przeważającej części nie została jeszcze w istotny sposób dotknięta chorobami związanymi z wiekiem. Ta grupa może po pierwsze docierać do nieaktywnych seniorów, a po drugie może być lepiej przygotowana do radzenia sobie z trudnościami jakie niesie okres starości właściwej.
- Przedstawiona prognoza demograficzna jest sygnałem do przygotowania się do znaczącego wzrostu liczby osób w wieku 75+ po 2020 roku. Związane to będzie ze znacząco zwiększonym zapotrzebowaniem na usługi opiekuńcze i miejsca w DPS.
- Na politykę względem seniorów należy też spojrzeć w sposób mniej spektakularny. Niektóre proste działania mogą poprawić sytuację osób starszych . Oto kilka przykładów:
  - Brak ławek na trasach, którymi poruszają się seniorzy – wymaga to przeglądu i decyzji o uzupełnieniu. Duża liczba ławek nie tylko umożliwia przycupnięcie na chwilę, aby odetchnąć czy porozmawiać ze znajomymi, ale również jest dla wielu seniorów swoistą zachętą do wyjścia dzięki możliwości odpoczynku.
  - Brak dostępnych, publicznych toalet. Należy rozważyć możliwość udostępnienia toalet, które są własnością samorządów oraz powstawanie nowych przy planowanych inwestycjach miejskich. Dobrym pomysłem byłaby mapa toalet w Świdnicy.
- Kontynuowane będą starania w celu pozyskania środków z Programu Wieloletniego Senior-WIGOR na lata 2015-2020 na wzbogacenie oferty DD „S - W”.
- Wzrasta zapotrzebowanie na usługi opiekuńcze, wzrasta najniższe wynagrodzenie od 2017r., dlatego należy oczekiwać wzrostu kosztów ponoszonych przez Miasto na ten cel.
- Kluby seniora są traktowane jako ważny element aktywizujący i integrujący seniorów na świdnickich osiedlach.
- Będzie wspierana działalność Świdnickiego Uniwersytetu Trzeciego Wieku.
- Miasto będzie uczestniczyć w inicjatywach podejmowanych przez Koalicję Na Rzecz Zdrowego Starzenia.
- Wspierane będą inicjatywy podejmowane na rzecz bezpieczeństwa seniorów.
- Oczekiwane są działania Centrum Wolontariatu na rzecz seniorów.
- Promowana będzie Karta Seniora zarówno wśród przedsiębiorców jak i seniorów.
- Wspierane będą Dni Seniora.

3. Rodziny uwikłane w problem uzależnień i doświadczające przemocy

- Zespół Interdyscyplinarne ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie będzie kontynuował swoją pracę i będzie stosowana Procedura „Niebieskie karty”.
- Miejska Komisja ds. Rozwiązywania Problemów Alkoholowych będzie kontynuowała swoją pracę.

- Miasto będzie finansowało hostel dla osób potrzebujących schronienia ze względu na przemoc w rodzinie.
- Analizowane będą potrzeby i zakres finansowania przez Miasto, porad prawnych w kontekście uchwalonej dnia 5 sierpnia 2015 r. ustawy o nieodpłatnej pomocy prawnej oraz edukacji prawnej.
- Analizowane będą potrzeby i zakres finansowania przez Miasto, porad psychologicznych w kontekście dostępności tego typu usług w MOPS, w Punkcie Interwencji Kryzysowej i szkołach podstawowych i gimnazjach.
- Kontynuowana będzie pomoc rodzinom uwikłanym w problem uzależnień i doświadczających przemocy, poprzez umożliwienie udziału w programach terapeutycznych.
- Wskazaniem jest wprowadzanie warsztatów i programów profilaktycznych dla dzieci, młodzieży i rodziców w placówkach wsparcia dziennego oraz w pozostałych szkołach, w celu poszerzenia, rozpoczętych w 2015r. działań edukacyjnych z zakresu profilaktyki przemocy w rodzinie od wczesnych lat.
- Do zadań istotnych w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie należy również podnoszenie poziomu wiedzy i doskonalenie umiejętności osób pracujących w obszarze przeciwdziałania przemocy w rodzinie. Podnoszenie kompetencji w powyższym zakresie wymaga szkoleń licznej grupy przedstawicieli służb społecznych. Wskazaniem jest organizowanie szkoleń, warsztatów, konferencji oraz zapewnienie dostępu do fachowej literatury,
- Będzie finansowane przez Miasto zadanie publiczne „Wspieranie działań mających na celu promocję zdrowego i trzeźwego stylu życia wśród osób uzależnionych od alkoholu i ich rodzin”.
- Będą realizowane działania profilaktyczne adresowane do dzieci, młodzieży i rodzin, które pokażą alternatywne sposoby spędzenia wolnego czasu (np. imprezy, festyny, koncerty, sportowe zajęcia pozalekcyjne).

4. Osoby pozostające bez pracy i ich rodziny

- Będzie utrzymywany bank żywności w Świdnicy – wynik zwiększających się potrzeb w tym zakresie.
- Zmniejsza się liczba osób otrzymujących zasiłki stałe, okresowe, celowe i świadczenia w postaci posiłku. Zadania będą nadal realizowane.
- Będzie stwarzana możliwość odpracowania zaległości czynszowych, pomimo małego zainteresowania ze strony beneficjentów pomocy społecznej.
- Podtrzymywane będą preferencje dla matek decydujących się podjąć zatrudnienie, w przyjęciu dziecka do żłobka miejskiego.
- Będą podejmowane różnorodne działania aktywizujące w celu powrotu do aktywności zawodowej.
- Podejmowane będą starania w pozyskiwaniu środków zewnętrznych na kluby integracji społecznej i programy w ramach PAL.

5. Osoby bezdomne

- Kontynuowane będą działania nakierowane na ochronę bezdomnych przed skutkami niskich temperatur.
- Kontynuowane będą starania zachęcające bezdomnych do wychodzenia z bezdomności.
- Wydawane będą bezpłatne posiłki dla potrzebujących i będzie im udzielane schronienie.

6. Osoby z niepełnosprawnością i ich rodziny

- Pełnomocnik Prezydenta ds. Osób Niepełnosprawnych będzie miał znaczący wpływ na działania na rzecz niepełnosprawnych w Świdnicy.
- Planuje się dostosować Urząd Miasta do potrzeb osób niewidomych. Oznacza to:
  - korytarz jako ciąg komunikacyjny będzie wyposażony w specjalne ścieżki dotykowe, usytuowane na podłodze. Są to pasy ruchu o wyraźnie zmienionej fakturze względem reszty nawierzchni, które poprowadzą osobę niewidomą do odpowiedniego miejsca.
  - tuż przy wejściu będzie znajdować się tablica informacyjna z odpowiednim oznaczeniem dotykowym (w tradycyjnym alfabecie oraz alfabecie Braille'a), informująca osoby niewidome o kierunku, w którym należy się udać, w celu załatwienia sprawy.
  - zostaną wymienione drzwi wejściowe do budynku urzędu, ułatwiające wejście i wyjście osobie niepełnosprawnej.
- Planuje się w porozumieniu ze Starostwem i PFRON-em opublikować „Świdnicki Poradnik Niepełnosprawnych”, w którym to wszystkie zainteresowane osoby będą mogły nabyć wiedzę na temat spraw dla nich ważnych, łącznie z adresami wszystkich instytucji, działających na rzecz osób niepełnosprawnych.
- Kontynuowane będzie wspieranie działań organizacji pozarządowych na rzecz niepełnosprawnych.
- Będą tworzone mieszkania wspierane, treningowe i chronione.
- Wspierane będą inicjatywy tworzenia podmiotów ekonomii społecznej.
- Kontynuowane będą działania na rzecz osób z zaburzeniami psychicznymi i ich rodzin.
- Wzrastać będzie liczba opiekunów i kuratorów osób ubezwłasnowolnionych oraz kwoty przeznaczane na wypłacanie należnych im wynagrodzeń.

PREZYDENT MIASTA

Beata Moskał-Staniewska

